

[< La Movado de Vikimedio](#)

LA MOVADO VIKIMEDIO

La lasta loko por dividi
senpagan kaj aŭtentan scion?

La Lionel Scheepmans

Kun la helpo de la Vikimedia komunumo

Versio de la 15-a de junio 2026 je 00:44

Malantaŭa kovrilo

La movado Wikimedia, la inspira aventuro de tutmonda kaj altruisma organizaĵo, servanta liberan kaj aŭtentan scion.

Kiu estas la sola neprofitcela organizaĵo ĉeestanta en la 100 plej vizitataj retejoj en la...
Reto?

Kiel ĝi enkarnigas la plej videblan esprimon de la valoroj de libereco, egaleco kaj kunhavigo, hereditaj de la cifereca revolucio kaj la sociaj movadoj de la 1960-aj jaroj?

Kiel, komencante de Vikipedio kaj sekvante la kreadon de ĉirkaŭ dek kvin fratinaj projektoj distribuitaj En centoj da lingvaj versioj, la socia movado Wikimedia imagis mondon, en kiu scio estas produktata kaj dividata libere?

Kaj kiel, en plena aŭtonomio, dekoj da edukaj projektoj, publikigitaj de milionoj da volontuloj, subtenataj de fondaĵo kaj preskaŭ 200 lokaj asocioj kaj grupoj, produktas la plej grandan kolektivan inteligentecon en la mondo?

Per multaj QR-kodoj, ĉi tiu libro respondas ĉi tiujn demandojn, samtempe ebligante pli bonan komprenon pri la tutmonda kaj cifereca mondo ĉirkaŭ ni.

[Lionel Scheepmans](#) havas doktorecon pri politikaj kaj sociaj sciencoj, estas aktivulo por libera kulturo kaj Profesoro pri cifereca antropologio. Li okupas plurajn administrajn postenojn ene de la movado Wikimedia, kiun li observis partoprene ekde 2011. Lia akademia laboro, de lia magistro ĝis lia doktora disertaĵo, estis dediĉita al la organizado kaj problemoj de Vikipedio kaj la movado Wikimedia.

Ĉi tiu libro estas publikigita sub [permesilo CC.SA-BY 4.0](#).

Aliro al publikigaj formatoj

Vikilibro

PDF-o

Resumo

Antaŭparolo

Enkonduko: Vikimedio ne estas Vikipedio

Parto Unu: La Naskiĝo de la Movado Vikimedio

La Vikimedia Utopio

La movado de libera programaro

Liberaj licencoj kaj kulturo

La Interreta reto

La Tutmonda Reto

Vikio-platformoj

La libera kaj universala enciklopedio

La alveno de fratinaj projektoj

Konsciigante pri la movado

La kreado de filiigitaj organizoj

La heredaĵo de kontraŭkulturo

Dua Parto: Kosmografio de la Movado Vikimedio

La konstelacio de interretaj projektoj

Projektoj pri kunhavigo de scio

Projektoj pri administrado, administrado kaj konsciigo

Teknikaj administradaj projektoj

Komunikaj kaj informaj spacoj

La konstelacio de la Fondaĵo kaj ĝiaj filioj

La Fondaĵo Vikimedia

La estraro de la fondaĵo

Komitatoj, laborgrupoj kaj konsilioj

Lokaj asocioj

Regionaj aŭ lingvaj temaj kaj centraj organizaĵoj

Uzantgrupoj

Asistaj projektoj

Konferencaj serioj kaj kunvenejoj

Partnerecoj kun unuoj ekster la movado

Konkludo: Kia estonteco atendas ĉi tiun inspiran kulturan movadon?

Dankon

Notoj kaj referencoj

Bibliografio

Antaŭparolo

Por oferti komfortan legadon sur papero sen perdi la potencon de ciferecaj [QR-kodoj](#) estas montrataj tra ĉi tiu libro. Uzante tabulkomputilon aŭ poŝtelefonon, ili permesi rektan aliron al tio, kio estus multekosta aŭ neeble presi.

Ekzemple, QR-kodo 1, situanta ĉe la fino de ĉi tiu paĝo, provizas rektan aliron al la retpaĝo enhavanta la tutan verkon. Tie, vi povas rigardi la kolorajn ilustraĵojn aŭ registraĵojn kaj poste konsulti iliajn priskribajn paĝojn se necese. Ĉi tiu cifereca versio ankaŭ inkluzivas multajn hiperligojn.

montrante al Vikipedio kaj aliaj retejoj de la movado Wikimedia, kie oni povas trovi pliajn informojn kaj ĝisdatigojn.

Por ŝpari paperon dum presado, la sekcio enhavanta la notojn kaj referencojn de la libro estas havebla nur en cifereca formato, sed estas rekte alirebla per la QR-kodo 2 montrita sube. Danke al la numeritaj krucreferencoj metitaj en superskripto en la

En presita teksto, eblas, per poŝtelefono aŭ tabulkomputilo, trovi notojn kaj referencojn laŭ ilia numerado. Kiam la referenco respondas al retpaĝo, ligilo al la projekto [Internet Archive](#) estas provizita. estas inkludita tie, por garantii aliron

al la arkivoj de la paĝoj cititaj en la verko, se ili malaperis de la reto. Koncerne la paĝojn, kiuj ankoraŭ ekzistas, ili restas alireblaj per siaj originalaj hiperligoj, por konsulto iliaj eblaj evoluoj.

Ĉar ĉi tiu libro estas produktita sur kunlabora platformo, ĉiuj estas invitataj plibonigi estontajn versiojn. Tio povas esti farita per korektado de ortografiaj eraroj aŭ...

sintakso sur la retpaĝoj kiuj konsistigas la diversajn ĉapitrojn de la libro, aŭ per komentoj sur la diskutpaĝoj asociitaj kun ili. Tio povas esti farita per

Estas tre simple fari tion alklakante "Redakti" kiam vi estas sur ĉapitropaĝo, kaj "Aldoni temon" kiam vi estas sur diskutpaĝo.

Ĝenerala diskutpaĝo ankaŭ estas alirebla per QR-kodo 3. Ĝi permesas al vi

Vi povas komenti pri la libro kiel tuto, aŭ demandi demandon pri ĝi. Simple enigu titolon en la kampon "Komenci novan temon" antaŭ ol skribi vian mesaĝon.

enigu vian mesaĝon en la skatolon situantan tuj sube, kaj fine alklaku la butonon "Aldoni temon anonime" por publikigi ĝin.

Fine, por tiuj, kiuj ŝatus plibonigi sian legadon per malstreĉiga kaj originala fona sono, la

QR-kodo 4 provizas aliron al retpaĝo, kiu ludas melodian muzikon. Ĉi tiu muziko konsistas el sonoj specife produktitaj ĉiufoje kiam ŝanĝo estas farita al projekto Vikimedio, aŭ ke nova konto estas kreita tie. Ĉi tiu inĝenia sistemo tiel ofertas, al

legantoj kiuj deziras ĝin, aparte komfortan sonan medion, kaj ankaŭ novan merĝan sperton ene de la movado Wikimedia.

			
QR 1: Kompleta Libro QR 2: Notoj kaj Referencoj QR 3: Ĝenerala Diskuto QR 4: Sonpejzaĝo			

Enkonduko: Vikimedio ne estas Vikipedio

Ekde la komenca sukceso de Vikipedio, amaso da projektoj, organizoj kaj subtengrupoj pri sciodivido aperis por formi tion, kio nun nomiĝas la

Movado Vikimedio. Kvankam la libera enciklopedio restas la ĉefa agado de la movado ĝis hodiaŭ, estus bedaŭrinde redukti la tutan movadon al ĉi tiu sola eduka projekto.

Bedaŭrinde, okazas multe tro ofte, ke unu sola lingva versio de Vikipedio sufiĉas por kaŝi la amplekson de la Vikimedia arbaro.

En realeco, Vikimedio reprezentas kompleksan socian, internacian kaj interkulturan movadon, ĉe ene de kiu Vikipedio estas nur unu komponanto inter aliaj. Kiel parto de magistra disertaĵo, oni povas tiel provizi, post kelkaj monatoj, [etnografion de la Wikipedia projekto](#). [1] Franca Por sintezi la originojn, organizon kaj ĝeneralan dinamikon de la movado Wikimedia, [doktora disertaĵo](#) [2] kaj kvin pliaj jaroj da malsukcesoj estis

necesa.

Figuro 1. Serio de glumarkoj prezentantaj la logotipojn de la ĉefaj kunlaboraj projektoj aktivaj ene de la movado Vikimedia.

Antaŭ la fino de 2025, la cifereca skalo de la movado efektive estas impona.

Ĉiunonate, milionoj da libervolaj redaktoj estas faritaj al pli ol 500 milionoj

[3] el paĝoj , disvastigita tra pli ol mil retejoj [4] , el kiuj nur 358 respondas al [5] lingvaj versioj de Vikipedio Tio klare pruvas, ke la retaj agadoj faritaj de la tuta Vikimedia movado etendiĝas multe pli foren ol ene de tio, kio okazas.

el la enciklopedio.

Ekzistas kvin aliaj kunlaboraj verkejoj, kiuj iam povus atingi la skalon kaj renomon de Vikipedio, ĉiu kun sia propra specifa celo kaj funkciaj metodoj. Specife, Vikilibroj kreas edukajn librojn; Vikiversitato kolektas instruajn materialojn kaj esplorartikolojn; kaj Vikivojaĝo ellaboras vojaĝgvidilon.

tutmonda turismo; Vikispecioj establas gvidlibron de vivaĵoj, dum Vikivortaro difinas vortojn de ĉiuj lingvoj, en ĉiuj lingvoj.

Male al Vikipedio, neniuj el ĉi tiuj projektoj estas submetata al neŭtraleco de vidpunkto, nek ili estas limigitaj al la uzo de agnoskitaj duarangaj fontoj dum verkado de artikoloj.

La plejmulto el ili ankaŭ akceptas la publikigon de esplorartikoloj aŭ personaj produktaĵoj, dum tio estas tute malpermesita en Vikipedio.

Laŭ la etimologio de la vorto enciklopedio, la celo de Vikipedio estas efektive sintezi, aŭ pli precize, ampleksi antaŭekzistantan homan scion. Ĉi tiu redakcia limigo tial limigas kontribuantojn al la uzo de sekundaraj kaj terciaraj fontoj trovitaj en

eksteraj publikaĵoj estas inkluditaj en la projekto. Rezulte, Vikipedio neeviteble reproduktas sistemajn antaŭjuĝojn, kiel ekzemple seksajn kaj kulturajn malekvilibrojn kaj troajn reprezentojn, ĉeestantajn en ĉefe okcidenta eldonmondo. Tamen, ĉi tiu redakcia blokiĝo specifa por Vikipedio ne ekzistas en aliaj edukaj projektoj.

Kiel ĝiaj fratinaj projektoj, Vikipedio ne estas tute sendependa de la aliaj Vikimediaj projektoj. La enciklopedio dependas de la projekto Wikimedia Komunejo por por gastigi sian tutan multmedian bibliotekon. Ĝi poste uzas la enhavon de la projekto Wikidata kiel strukturitan datumbazon. Koncerne la homojn, kiuj produktas la enciklopedion, ili ankaŭ povas ĉerpi siajn fontojn el la Vikifontara biblioteko, aŭ referenci al aŭtoraj citaĵoj kolektitaj en la projekto Wikiquote. Ĉio ĉi sen forgesi, ke dekoj da retejoj prizorgas la permanentan arkivadon de Vikipedio kaj aliaj Vikimediaj projektoj, kun la celo provizi valorajn kaj tute senpage alireblajn analizojn.

Fine, gravas ankaŭ memori, ke preter ĉiuj ĉi tiuj retejoj, Vikimedio ankaŭ inkluzivas multajn instituciojn kaj organizojn aligitajn kun la movado kaj disigitajn tra la mondo.

Ĉirkaŭ la [Fondaĵo Wikimedia](#) respondeca pri internacia administrado kaj organizado, kun preskaŭ 650 dungitoj de diversaj naciecoj [\[6\]](#), centoj da organizaĵoj kaj 40 [lokaj asocioj](#) [\[7\]](#) satelitoj. Inter ĉi tiuj, estas 2 [temaj asocioj](#) [\[9\]](#) inkluzive de Wikimedia Deutschland, [\[8\]](#), kunigas fortojn. [\[8\]](#), kiu kunigas pli ol 170 dungitojn [kaj uzantojn](#) [\[10\]](#), kaj fine 141 [grupoj](#).

Ĉio diskutita en ĉi tiu enkonduko pravigas la bezonon distingi la movadon Wikimedia disde la projekto Vikipedio. Ni imagu, ekzemple, ke ni limigas nin al citado de Parizo.

priskribi kaj kompreni landon tiel vastan kiel Francio. Certe, Parizo estas mondfama urbo kun pli ol du milionoj da loĝantoj kaj impona kultura heredaĵo. Sed ĉu tio signifas, ke ni forgesu la aliajn francajn urbojn, vilaĝojn kaj metropolajn areojn? Kaj kompreneble, Francio ankaŭ inkluzivas transmarajn departementojn kaj teritoriojn kaj subtenas internaciajn rilatojn kaj partnerecojn, kiuj

multe superas tion, kio okazas inter Parizo kaj la resto de la mondo. Tial, estas prudente ne konfuzi la movadon Wikimedia kun la projekto Vikipedio.

Tamen, en 2019, la Fondaĵo Wikimedia konsideris renomi sin al Fondaĵo Wikipedia kaj anstataŭigi la terminon "Wikimedia" per "Wikipedia" kie ajn tiu termino estas uzata.

en la eksterreta sfero de la movado. La celo estis akiri pli grandan videblecon kaj allogi miliardojn da homoj, danke al la markonomo Vikipedio, konsiderata unu el la plej konataj en la mondo [11]

Tamen, ĉi tiu ŝanĝo ne estis akceptita de multaj aktivaj membroj de la Wikimedia movado. En januaro 2020, ĉi tiuj kontraŭuloj kreis paĝon [alvokante komentojn](#). kiu estis la loko de longa debato [12] 73 reprezentantoj de filiigitaj organizoj kaj 984 homoj subskribis . Ĉe la fino de ĉi tiu lasta paŝo, [malferman leteron](#) adresita al la Fondaĵo, kiu inkluzivis la jenan paragrafon [13]

:

Dum 20 jaroj, volontuloj konstruis la reputacion de Vikipedio kiel sendependa, komunume gvidata rimedo. Wikimediaj projektoj, inkluzive de Vikipedio, estas disvolvigitaj ĉirkaŭ malcentralizo kaj konsento. Ĝi estas

Estas esence establi klarajn distingojn inter la Fondaĵo Wikimedia, filioj, kaj individuaj kontribuantoj. Ĉiu ŝanĝo, kiu influas ĉi tiun ekvilibron, postulas konsenton. kleraj kaj kunlaboremaj komunumoj. Tial estas tre Estas maltrankvilige vidi "Wikipedia" prezentita kiel la nomo de la organizo kaj movado malgraŭ la ĝenerala malkontento de la komunumo.

Kontraŭstarante la ideojn de la Fondaĵo, ĉi tiuj membroj de la Wikimedia komunumo montris saĝon. Krome, ili atentigis en multaj komentoj, ke multaj homoj konas la Vikimedian movadon nur per ĝia enciklopedio.

Estas eĉ surprize observi, ke manko de kompreno pri la movado ekzistas en ĝi mem. sia propra komunumo. Ekzemple, ni povas observi, ke [la anglalingva Wikipedia artikolo](#), dediĉita al la movado Wikimedia, nur evoluigita ekde 2016 pluen [14] de la [franca versio de la enciklopedio](#), aperis, dum tio nur en 2019 [15] Koncerne la aliajn lingvajn versiojn, estas same surprize rimarki, ke en oktobro 2025, nur [39 el ili el entute 358](#), havis artikolon dediĉitan al la movado Wikimedia [16] .

Ĉiuj ĉi tiuj elementoj pravigas la bezonon oferti al la mondo pli bonan komprenon pri la movado Wikimedia kaj la multaj projektoj kaj organizoj, kiuj kontribuas al ĝia misio dividi scion. En ĉi tiu senco, ĉi tiu libro estas grava kontribuo al la strategiaj defioj, kiujn alfrontas la movado Wikimedia dum ĝi alproksimiĝas al 2030. Ĉar preter la [rezolucioj](#) ingoj

evoluigi novajn partoprenajn kaj konsiderajn procezojn koncerne temojn de [17] marko , Temas ĉefe pri informado kaj konsciigo de la publiko.

ke ankoraŭ estas laboro farenda.

				
QR 5: Wikipedia Etnografio	QR 6: Imagu Mondon	QR 7: Wikiscan	QR 8: Wikimedia Statistiko	QR 9: Wikistatoj

Parto Unu: La Naskiĝo de la Movado Vikimedio

Amaso da arkivoj ekzistas en la reto, permesante al ni spuri la eventojn, kiuj kondukis al la naskiĝo de la movado Wikimedia. Ĉi tiu "antaŭhistorio" de la movado povas

aparte, ĝi povas esti esplorata per la reto pri populara edukado [Framasoft](#), kies retejo aperis ĉirkaŭ unu jaron antaŭ la kreado de la franca versio de Vikipedio. Ĉi tiu platformo enhavas abundon da informoj pri [libera programaro](#) kaj [libera kulturo](#), Temas pri du gravaj epizodoj en la historio de komputiko kaj Interreto, bedaŭrinde malmulte konataj al la ĝenerala publiko.

Figuro 2. [La kreado de Adamo](#) de [Mikelanĝelo](#)
revizita de Vikipedia kontribuanto.

Dankon al Framasoft kaj multaj [aliaj asocioj](#), Eblas malkovri la organizon kaj la motivoj de la milionoj da homoj, kiuj partoprenas en la [movado por libera programaro](#). Ni povas lerni, ekzemple, ke ĉi tiu politika kaj socia movado, kiu aperis ene de la komputila komunumo, estis iniciatita en 1983 de [Richard Stallman](#). MIT- programisto Tiutempe, li efektive estis la unua, kiu proponis alternativon al la varigo de la IT-sektoro.

La filozofio de libera kunhavigo, enkorpigita de la projekto de Stallman, reflektis certan etikon kaj originalan labororganizon, evoluigita ene de [subkulturo](#), populara en la komputila komunumo ekde la 1950-aj jaroj, ĉi tiu etiko estas dokumentita en multaj libroj, inkluzive de [*La Retpirata Etiko*](#). [18]

, rimarkinda libro, en kiu la finna filozofo,

[Pekka Himanen](#), detale analizas la originojn de [la hakista kulturo](#).

Simpla eltiraĵo el ĝia malantaŭa kovrilo [19], reproduktita sube, permesas al ni kompreni la pensmanieron de ĉi tiuj komputikistoj, al kiuj Richard Stallman aliĝis dum liaj universitataj studoj, antaŭ ol iĝi unu el ĝiaj plej karismaj figuroj.

Ĝis nun, la "hakisto" estis konsiderata kiel interreta bandito, respondeca pri agoj de hakado kaj ŝtelo de kreditkartnumeroj. La filozofo Pekka Himanen, male, vidas hakistojn kiel modelajn civitanojn de la cifereca epoko.

Informoj. Li konsideras ilin la veraj movaj fortoj.

de profunda socia transformo. Ilia etiko, ilia rilato al laboro, tempo kaj mono, baziĝas sur pasio, plezuro kaj kunhavigo. Ĉi tiu etiko radikale kontraŭas [la protestantan etikon](#). kiel difinite de [Max Weber](#), laboro kiel devo, kiel valoro en si mem, moraleco kiu ankoraŭ hodiaŭ regas la mondon.

Per enkonduko de ĉi tiu unua parto de la verko tiamaniere, ni jam povas kompreni, ke [\[20\]](#) la movado Wikimedia havas siajn radikojn en kultura transiro plena de utopio [\[21\]](#)

Utopio kiu rimarkinde kontraŭas tion, kion la historiisto kaj antropologo [Karl Polanyi](#)

jam nomis ĝin en 1944 [ekonomia liberalismo](#) kiu "subigas homajn celojn [\[22\]](#) al la logiko de nepersona merkata mekanismo, komencante per analizo de ĉi tiu utopio specife je la nivelo de la Paŝon post paŝo kaj en movado Wikimedia, ni nun vidu kio okazis dum ĉi tiu kultura kaj cifereca revolucio.

La Wikimedia Utopio

Kun la tempo, Vikipedio estis perceptita kiel utopio en progreso [\[23\]](#), poste kiel utopio realigita [\[24\]](#).

, kaj fine kiel la lasta kolektiva utopio de la TTT [\[25\]](#) Sed kio pri

la tuta movado Vikimedio? Por helpi nin kompreni kio okazas en la cifereca dimensio de ĉi tiu movado, jen metaforo kiu priskribas kvartalon establitan ene de urbo, komence imagitan en la TTT-spaco. En ĉi tiu imaga urbo, la Interreto

reprezentus la vojreton, dum komputilaj serviloj funkcias kiel konstruaĵoj, kaj la retpaĝoj, kiujn ili gastigas, konsistigus la malsamajn ĉambrojn de ĉi tiuj konstruaĵoj.

Vizito al la distrikto Wikimedia malkaŝas pli ol mil konstruaĵojn. Ene de ĉi tiuj, kaj escepte de kelkaj administraj oficejoj, ĉiu ĉambro estas malfermita al la publiko.

Ĝi estas senpaga, sed ankaŭ permesas modifojn al ĝia enhavo. Oni povas aldoni novajn aferojn, kiel ekzemple tekston, fotojn, filmetojn aŭ sondosierojn, kaj eĉ enhavon kreitan aŭ modifitan de aliaj oni povas ŝanĝi aŭ forigi. Ĉio ĉi, kompreneble, celas igi ĉi tiujn lokojn pli estetike plaĉaj aŭ pli aŭtentaj, samtempe konsiderante malsamajn ideojn kaj eblajn konfliktantajn vidpunktojn pri la aranĝo. Por faciligi

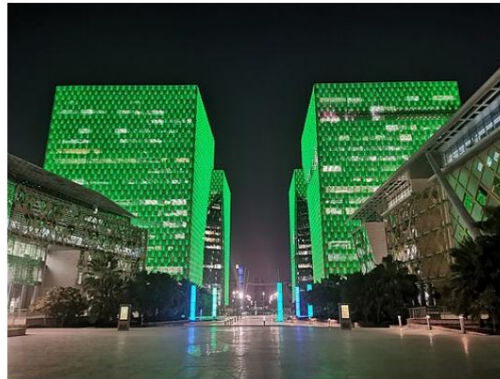
La interkonsento inter la homoj implikitaj en la modifoj signifas, ke ĉiu ĉambro en la Wikimediaj konstruaĵoj havas aldonan spacon dediĉitan al diskuto.

En plej multaj Wikimediaj konstruaĵoj, malica persono eĉ povas fari malaperigante la tutan enhavon de ĉambro. Tamen, en la sekva sekundo, roboto remetos ĉion en sian lokon, antaŭ ol sendi mesaĝon pri la traktado de la vandalismo.

Kiam pli diskreta ago ne estas detektita de roboto, persono monitoranta la

La sistemo certe transprenos la taskon malfari la malicajn ŝanĝojn kaj kontakti la respondeculon. Kaze de ripetaj deliktoj, tiu persono povas esti senigita de sia kapablo modifi ĉambrojn, ĉu en la vandaligita konstruaĵo ĉu tra la tuta kvartalo kiam pravigite. Post diskuto, ĉi tiun sankcion efektivigos administranto aŭ...

volontula administranto, elektita de ĉiuj aliaj volontuloj kiuj partoprenas konstruaĵa bontenado.

Figuro 3. Foto de la Cifereca Urbo de [Rijado](#) kaj ĝia vida aspekto ligita al la kvartala metaforo Vikimedio.

Tial kompreneblas, ke ĉiu povas riĉigi, sed ankaŭ kontroli kaj protekti la komunaj rimedoj en la Wikimedia kvartalo. Vi nur bezonas aliĝi al la movado kreante konton kaj utiligi multajn ilojn, inkluzive de sciigistemo kiu sendas mesaĝojn kiam peco kiun vi volas monitori estas modifita. Krei ĉi tiun konton ne postulas provizi adreson aŭ telefonnumeron. La solaj personaj informoj esencaj por la ĝusta funkciado de la Wikimedia kvartalo estas...

[IP-adresoj](#) vizitantoj. Ĉar male al tio, kio okazas en la komercaj distriktoj de la granda cifereca urbo, kiel ekzemple tiuj de la [GAFAM-kompanioj](#), [NATU](#), [BATX](#), La Wikimedia komunumo ne kolektas aŭ vendas iujn ajn datumojn por ekspluataj celoj.

Eĉ la IP-adresoj registritaj de la sistemo ne estas videblaj al aliaj vizitantoj. Ili estas anstataŭigitaj per la nomoj kaj pseŭdonimoj donitaj kiam la kontoj estis kreitaj. aŭ maskita de provizoraj kontoj por ŝanĝoj faritaj de homoj, kiuj ne estas ensalutintaj. Nur kelkaj homoj akredititaj de la komunumo por fari kontrolojn pri identecŝtelo havas aliron al ĉi tiuj informoj [\[26\]](#)

Tio estas necesa antaŭzorgo

por la glata funkciado de voĉdonoj, kiuj kelkfoje sekvas klopodojn por konstrui [konsenton](#) . koncerne la disvolviĝon de la distrikto Vikimedio.

En ĉi tiu cifereca urbo, kiu estas la reto, Vikimedio aperas kiel la plej granda distrikto dediĉita al scio-interŝanĝo. Unue, estas la pli ol 350 [Vikipediaj konstruaĵoj](#), ĉiu dediĉita al lingva versio de la enciklopedio. Ĉiam

Apartigitaj en lingvajn versiojn, ni tiam trovas: la [Vikilibrojn](#) bibliotekojn kaj [Vikifontaro](#), [Vikivortaraj](#) leksikaj konstruaĵoj [Vikinoĵoj](#) - gazetoj edukaj centroj kaj

[Wikiversita](#) serĉo Turismaj oficejoj [de Wikivoyage](#) la [Wikispecioj](#)- gvidlibro de vivaĵoj kaj fine la [Vikicitaĵaj](#) aŭtorcitinstitutoj . Kaj ni ne forgesu la muzeon pri amaskomunikiloj [de Wikimedia Komunejo](#) . kaj la [datumbazo Wikidata](#), agnoskita kiel la plej granda strukturita informdeponejo de la mondo. Du konstruaĵoj, kies unu funkcioj

La ĉefa komuna celo estas pliriĉigi la ĉambrojn situantajn en la aliaj konstruaĵoj en la distrikto. Vikimedio.

En ĉiuj ĉi tiuj konstruaĵoj, ofte okazas, ke pli ol duono de la etaĝoj estas dediĉitaj nur al organizado de la agadoj, kiuj tie okazas. Ĉiu konstruaĵo ankaŭ povas fidi je la subteno de aliaj konstruaĵoj kiel [MediaWiki](#), [Vikiteknologio](#), [Fabrikisto](#), kiuj estas tri lokoj tute dediĉita al teknika bontenado tra la tuta distrikto. Administra aferoj estas pritraktitaj en la [Meta-Viki](#)-konstruaĵo. ke la ĝenerala administrado de la distrikto okazas, dum korespondado adresita al ĝi estas unue prilaborata en la [konstruaĵo Wikimedia VRT](#). Post tio, restas nur mencii la [konstruaĵon Wikimedia Outreach](#), por iniciatoj pri konsciigo, kaj la [gazetkonstruaĵo Diff Wikimedia \(https://diff.wikimedia.org\)](#) , kiel loko por publikigi novaĵojn pri la movado.

Krom certaj teknikaj aspektoj, ĉiuj ĉi tiuj konstruaĵoj estas administrataj ekskluzive de volontulaj komunumoj, kiuj ĉiam pretas bonvenigi novajn membrojn. La solaj konstruaĵoj en la distrikto, kiuj devias de ĉi tiu principo, estas la ekspoziciaj konstruaĵoj de la Wikimedia Fonduso kaj aliaj Wikimedia asocioj, kiuj dungas dungitojn. Koncerne la estraran konstruaĵon de la Fonduso, oficialaj kialoj pravigas limigi modifojn al ĝiaj ĉambroj al ĝiaj membroj kaj la dungitaro, kiu subtenas ilin.

Alfronite al tiom da utopioj, oni estas kondukita al demandi sin, kiel ĉio ĉi fariĝis ebla.

Sed por respondi ĉi tiun demandon, ni devas esplori tutan sektion de la historio de la cifereca revolucio, ekde la [kontraŭkulturo de la 1960-aj jaroj](#). Ĝis la nuntempo. Ĝi malkaŝas, ke la pioniroj de la Interreto estis komputikistoj kaj studentoj, forte influitaj de novaj ideologioj, kiel tiuj, kiuj instigis la eventojn de [majo 1968](#). en Francio. Estas de tie, ke naskiĝas la filozofio de kunhavigo, libereco, malcentralizo kaj ĉi tiu tre specifa maniero de organizado, kiun ni observas hodiaŭ ene de la movado Wikimedia.

Unue, estis la kreado [de la Interreto](#), kiel tutmonda, malferma-alira komunikada reto, kaj la disvolviĝo de la [Tutmonda Reto](#), kiu multe faciligis homajn interagojn je tutmonda skalo. Poste venis la alveno de [Reto 2.0](#), karakterizita per la apero de novaj retejoj, kiujn oni povas rekte modifi per simpla retumilo. Inter ili estas [Vikio-motoroj](#), inkluzive de la plej potenca el ili, [MediaWiki](#), estas [libera programaro](#) evoluigita de la Fondaĵo Wikimedia. Tial venis la tempo lerni pli pri ĉi tiu speco de komputila programo, kaj ankaŭ pri la [movado por libera programaro](#). kiu forte influis la filozofion kaj valorojn transdonitajn ene de la movado.

La movado de libera programaro

Unu el la plej fruaj epizodoj en la prahistorio de Vikipedio kaj la movado Wikimedia komenciĝis en septembro 1983, kiam programisto ĉe la [Masaĉuseca Instituto de Teknologio](#), nomita [Richard Stallman](#), afiŝis mesaĝon en la dissendolisto net.unix-wizards. Ĝi estis alvoko helpo por la kreado de [GNU](#), nova [operaciumo](#) kiu celis esti aro da [\[27\]](#) programoj, kiujn ĉiu povus libere uzi sur sia persona komputilo. En sia mesaĝo transdonita per [ARPANET](#), la unua grandskala komputila reto kiu antaŭis la Interreton, Stallman diris jene [\[28\]](#)

Mi konsideras ĝin [ora regulo](#) Se programo plaĉas al mi, mi devus kunhavigi ĝin kun aliaj, kiuj ŝatas ĝin. Mi ne povas en bona konscienco subskribi konfidencinterkonsenton aŭ programarlicencinterkonsenton. Por povi daŭre uzi komputilojn sen malobservi miajn principojn, mi decidis kolekti sufiĉan kvanton da libera programaro por ke mi povu travivi sen iu ajn nelibera programaro.

La projekto de Stallman, kiu ricevis la necesan subtenon por sia kompletigo, tiel markis la komencon de [la historio de libera programaro](#). Koncerne la kvanton de subteno provizita, ĝi sugestas, ke Richard Stallman ne estis sola, kiu anticipis la alvenon de [proprieta programaro](#). kun flarita okulo. Por membroj de la GNU-projekto kaj la movado por libera programaro ĝenerale, bona komputila programo devas respekti ĉi tiujn kvar fundamentajn liberecojn [\[29\]](#)

1. La libereco ruligi la programon, por ĉiaj uzoj.
2. La libereco studi kiel la programo funkcias, kaj adapti ĝin al viaj bezonoj.
3. La libereco redistribui kopiojn, do helpi vian proksimulon.
4. La libereco plibonigi la programon, kaj publikigi viajn plibonigojn, por ke la tuta komunumo povu profiti.

[Kiam libera programaro unue aperis](#), La IT-merkato efektive spertis gravan transformiĝon.

La kutima kunhavigo de komputilaj kodoj inter la malmultaj studentoj aŭ esploristoj, kiuj havis aliron al komputilo, estis pridubata. Ĉi tiu ŝanĝo

estis precipe sekvo de la [Kopirajta Leĝo](#) En 1976, nova leĝo rajtigis la aplikon de [kopirajto](#). sur la komputila kodo, kaj tial kiu ebligis malpermesi ĝian kunhavigon aŭ

Neaŭtorizita reuzo. [Konfidencaj klaŭzoj](#) Ĉi tiuj praktikoj aperis en tempo, kiam dungitoj de komputilaj kompanioj estis nove submetitaj al konfidencaj interkonsentoj. Tio markis la finon de la reciproka helpo kaj solidareco praktikataj de la pioniroj de komputiko. Anstataŭe ekestis konkurenco kaj konkurencivo, bone konataj en la kapitalisma merkata sistemo.

Figuro 4. Komodoro 64 kun disketo kaj legilo.

Ĉi tiu ŝanĝo koincidis kun la alveno de la unuaj malgrandaj komputiloj. Danke al la apero de la unuaj [integraj cirkvitoj](#), La unuajn ekzemplojn efektive kreis la aerspaca industrio komence de la 1960-aj jaroj. Tamen, nur en la fruaj 1980-aj jaroj la prezo de komputilo estis sufiĉe malalta por igi ĝin amasmerkata [produkto](#). En 1982, la [Komodoro 64](#) tiel eniris la [Guinness-libron de rekordoj](#), kun pli ol 17 milionoj da ekzempleroj venditaj tutmonde [\[30\]](#)

Sed antaŭ tio, en 1981, [la](#)

[IBM Persona Komputilo](#) jam aperis, proponante [arkitekturon](#)

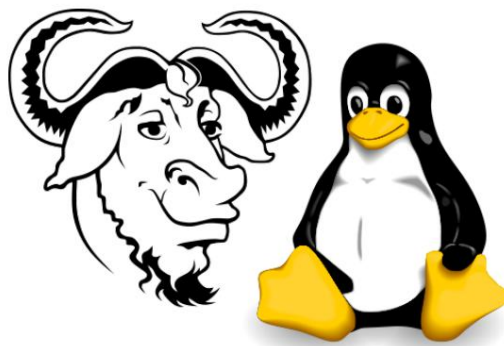
malfermita kiu servus kiel modelo por tuta gamo da komputiloj, kiujn oni ankoraŭ hodiaŭ nomas per la akronimo "PC".

Por funkciigi siajn novajn komputilmodelojn, IBM konfidis

la kompanio [Microsoft](#), kreita en 1975, la misio estis ekipi ilin per operaciismo. La kontrakto subskribita inter la du kompanioj estis vera beno por la programprovizanto. Sen konscii pri tio, kaj sen iam ajn antaŭvidi, ke ĝia aparataro estus klonita grandskale, IBM efike permesis al Microsoft establi monopolon en programarvendoj. Ĉi tio estis kondamnita kiel [misuzo de domina pozicio](#). [\[31\]](#) kaj [ligis la vendon de la programaro kun la](#)

[komputila aparataro](#) [\[32\]](#), sed sen malhelpi [Bill Gates](#), la ĉefa akciulo de

Mikrosofto, esti la plej riĉa homo en la mondo en 1994.

Figuro 5. Maldekstre, la maskoto de la projekto GNU; ĉe dekstre, tiu de la Linuksa projekto, nomata Tux.

Tamen, dum Mikrosofto plifortigis sian dominan pozicion, nova grava evento estis markonta la historion de libera programaro. Ĉi tion denove ekigis alvoko por kontribuoj, ĉi-foje aŭgusta la 25-an de aŭgusto 1991 fare de juna studento en

21-jaraĝa komputikisto, nomita [Linus Torvalds](#). Per la mesaĝsistemo [Usenet](#), Lia peto estis sendita al adresaro dediĉita al la [operaciumo Minix](#).

speco de [UNIX](#) simpligita kaj evoluigita por edukaj celoj, fare de la programisto [Andrew Tanenbaum](#).

Anstataŭ imagi, ke tio farus lin nova famulo en la mondo de libera programaro [\[33\]](#), li komencis , Torvalds sian mesaĝon per la jena paragrafo [\[34\]](#) :

Mi kreas (liberan) operaciumon (nur ŝatokupo, ĝi ne estos granda kaj profesia kiel GNU) por 386 (486) klonoj.

AT. Ĉi tiu projekto daŭras ekde aprilo kaj komencas formiĝi. Mi ŝatus ricevi iom da retrosciigo pri tio, kion homoj ŝatas aŭ malŝatas pri Minix, ĉar mia operaciumo estas iom simila al ĝi (sama fizika dosiersistema aranĝo (pro praktikaj kialoj) interalie) [\[35\]](#)

Kvankam ĝi estis prezentita kiel ŝatokupo, la projekto, kiu nomiĝis "[Linukso](#)", " estis rapide subtenata de miloj da programistoj tutmonde, antaŭ ol iĝi la mankanta peco de la GNU-projekto. Efektive, la kontribuantoj al la projekto de Stallman ankoraŭ ne finis skribi la komputilan kodon por la [Hurd- kerno](#) ," dum li supozeble devis establi la

komunikado inter la [programara aro](#) produktita de GNU kaj [komputila aparataro](#). Tial estis la kunigo de la kodoj produktitaj de la projektoj GNU kaj Linukso, kiu ebligis la kreadon de la unua kompleta, stabila kaj tute libera sistemo nomata [GNU/Linukso](#).

Figuro 6. Logoo de la operaciumo Debian.

Ekde tiu nova komputilsistemo, aperis multaj variaĵoj, ofte konataj kiel "[distribuoj](#)". Ĉi tiujn kreis programistoj el ĉiuj fonoj. Unu el ili nomiĝas [Debian](#) kaj derivas sian reputacion de esti samtempe libera, malfermfonta, tre fidinda kaj produktita de komunumo sen rekta ligo al komerca kompanio [\[36\]](#)

Kvar ecoj kiuj

klarigas kial Debian estas la bazo por pli ol 150 derivaĵoj, kaj kial multaj organizaĵoj uzas ĝin, kiel ekzemple la [Wikimedia Foundation](#), sur [la serviloj](#) Monda Organizaĵo pri Sano [\[37\]](#), gastigas la projektojn, kiujn ĝi subtenas

Dank'al la kresko de libera programaro, la movado Wikimedia kapablas funkciigi siajn komputilajn servilojn per fidinda, libera kaj malfermitkoda operaciumo. Tio validas ankaŭ por ĝia [fontkodo](#). Ĝi estas malferma, kio ankaŭ permesas al la Fondaĵo Wikimedia modifi ĝin por plenumi la specifajn bezonojn de la movado. Sekve de tio, kaj laŭ la reguloj formulitaj de la [komunumo de libera programaro](#), La modifoj faritaj de la Fondumo tiam fariĝas libere kaj libere uzeblaj de aliaj homoj aŭ organizaĵoj.

Al ĉi tiu komenca heredaĵo ricevita de la movado Wikimedia, ankoraŭ devenanta de libera programaro, aldoniĝas plia metodika novigo. En sia artikolo "[La Katedralo kaj la Bazaro](#)", li prezentis... [\[38\]](#)

, [Eriko Raymond](#) efektive uzas la terminon "[katedralo](#)" indiki la reĝimon de produktado de proprieta programaro, kontraste al la vorto "[bazaro](#)" ", kiun li uzas por priskribi la disvolviĝan metodon de libera programaro. Unuflanke, li priskribas piramidan organizon, rigida kaj laŭleĝe hierarkia, kiel ofte videblas ene de firmaoj.

Dum aliflanke, li parolas pri horizontala, fleksebla kaj relative plata organizo, kiun li havas ŝi mem spertis adoptante la disvolvan stilon de Linus Torvalds, nome: "

distribuu rapide kaj ofte, delegu ĉion, kion vi povas delegi, estu malferma ĝis la punkto de [\[39\]](#) multipartnereco ».

Simile al la metaforo pri cifereca kvartalo prezentita en la antaŭa ĉapitro, ĉi tiu maniero priskribi malfermfontajn projektojn helpas nin pli bone kompreni, kio okazas ĉi tie.

Tiu ĉi fenomeno speguliĝas en la movado Wikimedia. Unuflanke, ni ja trovas tiun ĉi "malfermecon limantan al multipartnereco" en la libera aliro donita al Wikimedia-projektoj, dum aliflanke, ĉiu ajn povas aliĝi al Wikimedia-projektoj kaj asocioj. Tiuj ĉi du observoj do konfirmas la ekziston de dua heredaĵo devenanta de la movado por libera programaro. Tamen, ni ankoraŭ devas esplori fenomenon preteratentitan de Eric Raymond.

dum liaj observoj, kaj kiuj tamen konsiderinde influis la historion de la cifereca revolucio. Ni nun malkovru do la liberan licencon kaj la [movadon por libera kulturo](#). de kiu ŝi estis la kreinto.

Liberaj licencoj kaj kulturo

En rajtigita biografio [\[40\]](#) Christophe Masutti klarigas kiel la kreado de la [Ĝenerala Publika Permesilo de GNU](#), kiel la unua [libera licenco](#) kreita de Richard Stallman, reprezentas gravan epizodon en la cifereca revolucio. Laŭ li:

La GPL ŝajnas esti unu el la plej bonaj truko de Stallman .
Ŝi kreis sistemon de kolektiva proprieto ene de la muroj mem de tradicia kopirajtleĝo. Plej grave, ŝi emfazis la eblecon trakti juran "kodon" kaj programaran kodon simile.

Figuro 7. Simbolo de kopirajto , kiu tradukiĝas kiel "aŭtora maldekstro" en la franca.

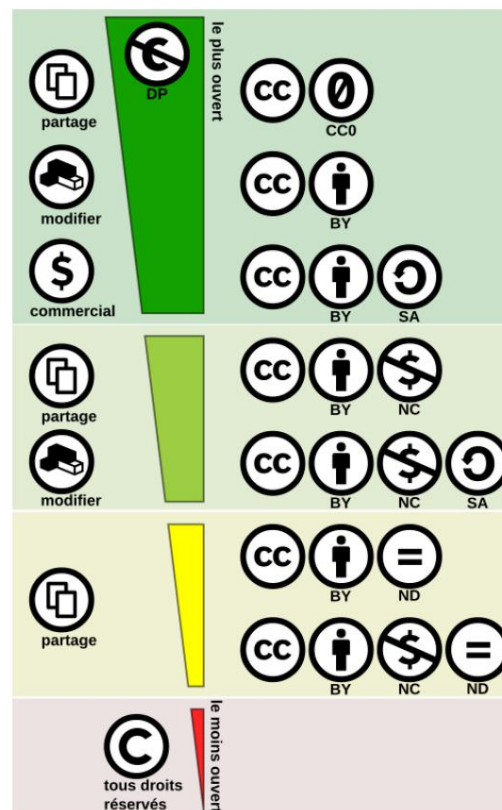
La distribua koncepto asociita kun ĉi tiu nova tipo de permesilo nomiĝis "[kopimaldekstro](#)" . ", de inspirita de vortludo, kiun Richard Stallman trovis en letero plusendita de sia [\[41\]](#) kolego [Don Hopkins](#) La noviga principo de ĉi koncepto estas postuli, ke ĉiu ^{tiu} produktado de [\[42\]](#) derivita kodo estu submetita al la sama libera licenco kiel la originala kodo. Krome, ĉi tio estas la

Tial multaj homoj parolas pri "virusaj" aŭ "rekursiaj" permesiloj dum kreado de

referenco al ĉi tio. Koncerne la gravecon de ĉi tiu klaŭzo, ĝi kuŝas en malpermeso de ajna privatigo de komputila kodo produktita sub libera licenco. Sen ĝi, tia kodo riskas esti prenita, poste modifita, antaŭ ol esti metita sub norman "ĉiuj rajtoj rezervitaj" kopirajton, kun la celo komercigi ĝian uzon.

En 2001, kaj post la alveno de la unuaj liberaj licencoj, internacia neprofitcela organizaĵo nomata [Krea Komunaĵo](#), komencis antaŭenigi la "kunhavigon kaj reuzon de kreemo kaj scio per la provizado de liberaj juraj iloj." Por ĉi tiu celo, ĝi regule ĝisdatigas gamon da licencoj [43] inspiritaj de GNU, sed specife adaptitaj al intelektaj verkoj.

, kiel ekzemple
literaturajn, muzikajn, fotografiajn kaj videoproduktaĵojn, kaj ankaŭ datumbazojn.

Figuro 8. Rangotabelo de la diversaj permesiloj Krea Komunaĵo, de la plej malferma ĝis la malplej malferma malfermita.

Male al la liberaj licencoj provizitaj de la [Free Software Foundation](#), Celante protekti komputilan kodon, la licencoj produktitaj de Krea Komunaĵo ofertas la ebleco elekti multajn paragrafojn por protekti [liberan verkon](#). Kun la etikedo CC (Krea Komunaĵo), oni povas apliki, aŭ ne apliki, la paragrafon "BY", kiu postulas atribumon al la aŭtoro, kaj la paragrafon "SA" (Samkondiĉe), kiu postulas kunhavigon sub la sama permesilo kiel antaŭe priskribite. Krome, eblas aldoni la paragrafon "NC", kiu postulas nekomercan uzon, kaj fine, la paragrafon "ND" (Ne-Derivita), kiu postulas, ke la verko estu uzata aŭ reproduktita en sia tuteco kaj sen modifo.

La movado Wikimedia elektis la permesilon CC.BY-SA por protekti la enhavon publikigitan en ĉiuj siaj projektoj. Tio ekskludas la datumbazon [Wikidata](#) . kiu, kiel la priskriboj provizitaj por dosieroj alŝutitaj al la multimedia biblioteko [de Wikimedia Komunejo \[44\]](#) publikigas siajn [strukturitajn informojn](#) sub [permesilo CC0](#). Ĉi tiu plej nova permesilo estas , do tio, kio plej proksima al la [publika domeno](#) kun la avantaĝo ne devi mencii la aŭtorojn en la prilaborado kaj reuzo de datumbaza enhavo.

Tamen, tio signifas, ke la koncernaj informoj povas esti reuzataj de triaj partioj, kiuj jam ne plu devas citi siajn fontojn, kiel estas la kazo kun babilrobotoj en [generativa artefarita inteligenteco](#). ofte nomataj [babilrobotoj](#). Male al la permesilo

La permesilo CC0, CC BY-SA, do estas malpli taŭga por certigi la longdaŭran daŭripovon de Vikimediaj projektoj, ĉar ĝi igas ilin malpli videblaj, eble reduktante la ŝancojn allogi novajn kontribuantojn. Krome, sen la SA-klaŭzo, kiu garantias la aplikon de kopirajto, ĉiuj informoj prenitaj de Wikidata kaj Vikimedia Komunejo ankaŭ riskas forlasi la mondon de malferma aliro.

Ĉiukaze, permesiloj Krea Komunaĵo, inspiritaj de la libera permesilo de Richard Stallman, finfine aperas kiel tria heredaĵo de la movado por libera programaro kaj [libera kulturo](#). kiu devenas de ĝi. Danke al la permesilo CC.BY-SA, redaktantoj de Vikimediaj projektoj efektive profitas de certa grado da rekono, samtempe certigante, ke neniu kopirajto pri ilia verko povas ekskluzive profitigi iun ajn personon aŭ kompanion. Krome, la libera permesilo aplikiĝis al la operaciumo instalita sur la

Vikimediaj serviloj ankaŭ garantias certan respekton por kontribuantoj, ĉar ĝi permesas kontroli, ke la komputila kodo ne kompromitas iliajn privatajn vivojn.

Kune kun ĉiuj aliaj kontribuoj de libera programaro, ĉi tiuj du gravaj faktoroj ebligis la aperon de la movado Wikimedia. Tamen, tio sole ne sufiĉis por krei la projekton Vikipedio, kiu estis ĝia deirpunkto. Sen cifereca, tutmonda kaj libere alirebla spaco, kiel tiu kreita de la interreto kaj la reto, neniu kunlabora enciklopedio de ĉi tiu skalo povus esti ekestinta.

La Interreta reto

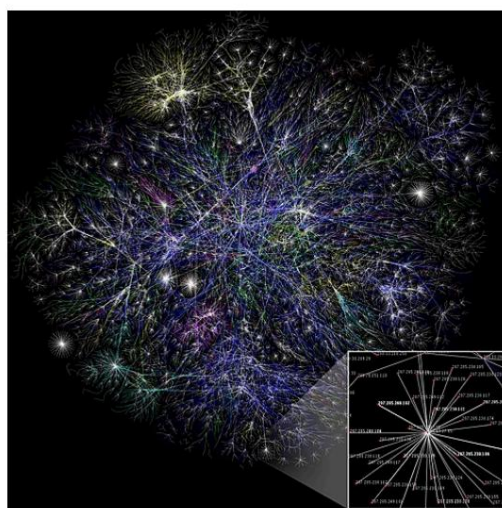
[La historio de la Interreto](#) Ĉi tio konsistigas allogan novan epizodon en la cifereca revolucio, sen kiu la movado Wikimedia neniam povus aperi. El pure teknika vidpunkto, ĉi tiu komputila reto estis evoluigita en la 1970-aj jaroj, antaŭ la ĝeneraligita adopto de la [protokolo TCP/IP](#). ankoraŭ uzata hodiaŭ. Ĝin inventis [Vint Cerf](#). kaj [Robert Elliot Kahn](#), kiam ili laboris por la [Agentejo pri Defendaj Altnivelaj Esplorprojektoj](#), ligita al la Usona Departemento de Defendo [\[45\]](#)

Unu el la unuaj prezentoj de ilia projekto estis do donita ĉe konferenco organizita de [la Internacia Reto- Laborgrupo](#), institucio kreita por certigi tutmondan regadon de la komputila reto.

Surbaze de ĉi tiu informo, oni eble pensus, ke la Interreto kreis la militistaro.

Tamen, [Kontraŭhistorio de la Interreto \[46\]](#) ARPANET, malkaŝas al ni, ke la kreintoj kaj la unuaj uzantoj, konsiderataj la prapatroj de la Interreto, ili estis pli kiel [hipiaj](#) studentoj kaj [LSD](#)-entuziasmoj ol bone trejnitaj soldatoj. Krome, antaŭ la normigo de la

La protokolo TCP/IP, ARPANET, funkciis dum pli ol jaro kun alia transira protokolo nomata [Reta Kontrola Programo](#). Tamen, ĉi tiu estis evoluigita en februaro 1969 fare de la [Reta Laborgrupo](#), neformala grupo de studentoj kolektiĝis ĉirkaŭ [Steve Crocker](#), kiam li ankoraŭ nur havis simplan bakalaŭran diplomon, je la nivelo de sia universitata edukado.

Figuro 9. Parta mapo de la Interreto, kreita surbaze de datumoj de opte.org datitaj la 15-an de junio 2005.

Kvankam malofte menciita en la historio de la Interreto, ĉi tiu grupo tamen establis la proceduron RFC, por [Peto por Komentoj](#), agnoskita kiel "unu el la fortaj simboloj de la 'teknika kulturo' de la Interreto, markita de egalrajteco, memadministrado kaj la kolektiva strebado al efikeco [47]"

Temas pri tri principoj kaj unu proceduro, kiuj ankoraŭ estas aplikataj hodiaŭ sur la Retejo Meta-Wiki, kiu organizas la komunuman administradon de la movado Wikimedia. Ĉi tio kontrastas al aliaj projektoj dediĉitaj al la produktado de eduka enhavo.

Similaj procezoj de konsentokonstruado aperis.

Gravas ankaŭ scii, ke la ligoj inter ARPANET kaj la militistaro malaperis kun la apero de la

[MILNET](#), reto tute dediĉita al militaj agadoj, renomita [NIPRNet](#), por Ne-

klasifikita Interreta Protokola Enkursigilo-Reto, en 1990. Post fina disiĝo en 1983, ĝuste la jaro kiam [Richard Stallman](#) afiŝis sian peton pri helpo por la [GNU-projekto](#), la reto [48]

ARPANET restis dediĉita nur al esplorado kaj disvolviĝo; la reto konsistis el ne pli ol . Tiutempe, la 600 konektitaj maŝinoj [49], komparebla al la vasta tutmonda komputila , kiu do havas nenion komunan kun reto, kiun ni konas hodiaŭ, kiu estis multe evoluinta dum la 1990-aj jaroj.

Por certigi ĝian teknikan bontenadon, [neregistara organizaĵo](#), estis kreita en 1992, sub la nomo [Interreta Societo](#). Ĝi ankaŭ respondecis pri certigado de respekto al la fundamentaj valoroj rilataj al la ĝusta funkciado de la reto [50]

Ĉar antaŭ ol atingi miliardojn

Kun konektitaj aparatoj, unue necesis reguligi la multajn [interretajn ĉefretojn](#) interkontinenta, sen kiu la dissendo de la TCP/IP-protokolo tutmonde ne estus ebla.

Koncerne la pensmanieron de la kreintoj de la Interreto, artikolo titolita Kvardek Jarojn Poste: Sed Kiu Do, kiu kreis la interreton? Ĵetas aparte interesan lumon sur la ligojn, kiujn oni povas establi inter la movado Wikimedia kaj [la historio de la interreto](#). En sia atesto, [Michel Elie](#), Ĉi tiu komputilĝeniero, membro de la Reta Laborgrupo menciita antaŭe, kaj estro de [la Observatorio pri Interreta Uzado](#), Tio klarigas ĝin al ni.

La sukceso de la interreto ŝuldiĝas al la ĝustaj komencaj elektoj kaj la rezulta dinamiko: la kunlaboro de dekoj da miloj da studentoj, aŭ volontuloj kontribuantaj sian sperton, kiel ekzemple la centoj da homoj, kiuj kontinue riĉigas retajn enciklopediojn kiel ekzemple [\[51\]](#)

Vikipedio.

Dum la 1990-aj jaroj, la akademia komputikscienca komunumo ŝajnis ankoraŭ forte influita de la [kontraŭkulturaj idealoj de la 1960-aj jaroj](#). produktita de la [bebo boomistoj](#) en la kunteksto de la [Vjetnama milito](#). Por ilustru la ideojn cirkulantajn tiutempe, jen paragrafo el libro publikigita en 1970, titolita "Direkte al Kontraŭkulturo : Reflektoj pri Teknokratia Socio kaj la Opozicio de la Junularo". En ĝi, [Theodore Roszak](#) Klarigu ĉi tion:

La esenca projekto de nia kontraŭkulturo: proklami novan ĉielon kaj novan teron, tiel vastajn kaj tiel mirindajn, ke la troaj pretendoj de teknologio reduktiĝas al okupado de nur malsupera kaj marĝena loko en la homa vivo. Krei kaj disvastigi tian vivkoncepton implicas nenion malpli ol akcepti malfermi nin al vizia imagopovo. Ni devas esti pretaj subteni tion, kion homoj kiel [Blake](#), Nome, ke iuj okuloj ne vidas la mondon kiel la ordinara rigardo aŭ la scienca okulo vidas ĝin, sed vidas ĝin transformita, en brila lumo kaj, farante tion, vidas ĝin kia ĝi vere estas.

Sekvante ĉi tiun legadon, povas ŝajni paradoksa, ke kontraŭkulturo, kiu vidas teknologion kiel "malsupera" kaj egaligas sciencon kun la "banala", ĝi eble havas ligon kun la akademia scienca komunumo, kiu estis ĉe la origino de la Interreto. Tamen, respondo al ĉi tiu enigmo estis

alportita de [Fred Turner](#), per la publikigo de lia libro titolita Ĉe la Fontoj de Cifereca Utopio: De Kontraŭkulturo ĝis Ciberkulturo, [Stewart Brand](#), influa viro [\[53\]](#)

Ĉi tiu libro malkaŝas, ke la hipia movado uzis ĉion je sia dispono tiutempe por atingi siajn celojn: LSD-on, alternativajn spiritecojn, sed ankaŭ, pintnivelaj teknologiaj objektoj. Tio estis danke aparte al la influo de Stewart Brand, la kreinto de interaga katalogo, kiu povas esti konsiderata la analoga praulo de la ciferecaj diskutgrupoj, kiuj aperis jarojn poste [\[54\]](#)

Kiel plia indiko, estas ankaŭ la rimarkoj faritaj en 1992, dum plena kunsido de la 24-a kunveno de la Interreta Inĝenierarta Laborgrupo, fare de [David D. Clark](#), alia pioniro [\[55\]](#) restis en la Interreto. Dum tiu ĉi kunveno, tiu kelkajn memorindajn vortojn. "Ni malakceptas reĝojn, prezidantojn kaj voĉojn. Ni kredas je ĉi projektdirektoro eldiris konsento kaj programoj, kiuj rotacias [\[56\]](#)

"Nur du frazoj, sed en la kunteksto de la IT-mondo, ili sugestas, ke la malestimo de la kontraŭkulturo por teknologio kaj scienco transformiĝis en malakcepton de aŭtoritato kaj serĉadon de konsento."

Ĉiukaze, la evoluo de la Interreto ne estis sen konfliktoj.

gravaj ideologiaj faktoroj. Oni eĉ povus scivoli hodiaŭ, kia aspektus la interreto se ĝi neniam estus [komercigita](#) . [\[57\]](#)

Tio okazis en novembro 1994, kiam la neprofitcela organizaĵo [Advanced Network and Services](#), La kompanio respondeca pri administrado de interreta aliro elektis vendi siajn operaciojn. Ĉi tiu decido sekvis alvokon por privata financado por financi signifajn ŝanĝojn al la retinfrastrukturo. Profitante de

La okazo, la komerca kompanio [America Online](#) tiel transprenis la administradon de retkonektoj, post pago de 35 milionoj da dolaroj [\[58\]](#)

Tridek jarojn poste, la interreto fariĝis la reto, kiun ni spertas hodiaŭ: reto dominata de la plej riĉaj privataj kompanioj de la mondo. En ĉi tiu kunteksto, kaj inter la 100 [plej vizitataj retejoj](#), nur la [domajna](#) nomo Vikipedio apartenas al neprofitcela organizaĵo [\[59\]](#)

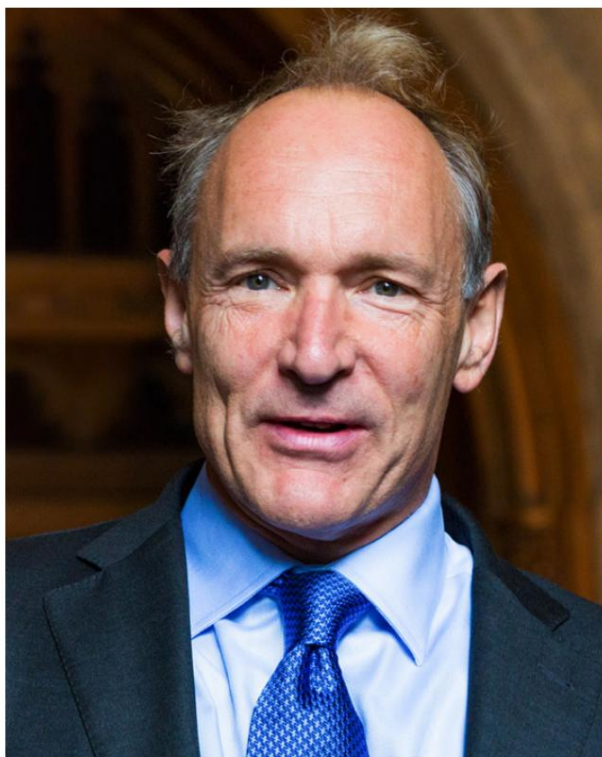
Tio klarigas kial la movado Wikimedia, per sia enciklopedio kaj la fondaĵo kiu gastigas ĝin, reprezentas ĝis hodiaŭ, kaj en la TTT-spaco, la plej videblan esprimon de la filozofio de la Interretaj pioniroj.

Pli ol heredaĵo, ĉi tiu situacio povas esti vidata kiel misio eternigita ene de spaco dominata de komerca kaj kapitalisma kulturo. Ĉi tio estas grava informo por memori pri la movado Wikimedia. Tamen, ĝi ne kovras ĉion, kion ni bezonas scii pri la eventoj, kiuj kondukis al la kreado de libera kaj kunlabora tutmonda enciklopedio. Antaŭ tio, ni ankoraŭ havas la historion de la Tutmonda Reto por esplori.

La TTT, cifereca spaco sen kiu la kreado de Vikipedio neniam estus ebla.

La Tutmonda Reto

Nun kiam la ligo inter la kreado de la Interreto kaj la movado Wikimedia estas establita, ni malkovru la plej konatan aplikon de la reto, kiu nomiĝas la [Tutmonda Reto](#). aŭ pli simple, "Reto." Tio estas [Tim Berners-Lee](#) . kiu inventis ĝin, kiam li ankoraŭ estis aktiva ĉe la [Eŭropa Organizo por Nuklea Esploro](#). Lia ideo estis krei publikan interŝanĝan spacon per la Interreto, kaj por atingi tion, li disvolvis la programaron "[WorldWideWeb](#)". , renomita Nexus por eviti konfuzon inter la du terminoj [\[60\]](#)

Figuro 10. Tim Berners-Lee en 2014.

Danke al indeksa sistemo nomata [hiperteksto](#), Ĉi tiu komputila programo ebligis krei kaj konekti ciferecajn spacojn, kiuj nomiĝas retejoj. Tiuj konsistas el retpaĝoj, gastigitaj sur malproksimaj komputiloj, sed konektitaj unu al la alia.

tra la Interreta reto. Por ebligi ĉi tiun tipon de konekto, Berners-Lee evoluigis la [Hipertekstan Transigan Protokolon](#) aŭ HTTP, nova komunikada protokolo kiu estas simpla en si mem, sed kies teknika efektivigo estas komplika.

Por certigi la ĝustan funkciadon kaj uzon de retspaco, normigaj reguloj unue estis establita de la [Interreta Societo](#). Post tio, Berners-Lee fondis la [W3C](#), internacia konsorcio kies moto estas: "Unu TTT ĉie kaj por ĉiu " [\[61\]](#)

Kvankam ĉi tiu slogano ŝajnas tute natura al ni hodiaŭ, gravas memori, ke la reto preskaŭ fine estis regata aparte de komercaj ludantoj, kun ĉiuj rajtoj aliron, kiun tio povus esti generinta.

Ekde la 30-a de aprilo 1993, la tago kiam la Nexus-programaro estis publikigita en la [publikan domenon](#) de [Roberto Cailliau](#), kolego de Berners-Lee respondeca pri la reklamado de lia projekto, tia scenaro estis en

ebla efiko. Krom ke post la foriro de Berners-Lee, kiu fariĝis prezidanto de la W3C, [François Flückiger](#), kiu reprenis sian postenon ĉe [CERN \[62\]](#), havis la mensĉeeston reagi ĝustatempe. Laŭ la libro Aleksandrio, kiu rakontas la historion de Robert [Caillau \[63\]](#), kio okazus se la HTML-redaktila kodo ne estus finfine metita sub liberan permesilon.

La filantropio de Roberto estas tute bona, sed ĝi eksponas la Reton al teruraj danĝeroj. Firmao povus konfiski la fontkodon, ripari malgrandan cimon, transpreni la "novan" programaron, kaj poste ŝargi siajn uzantojn per licenco. La giganto Microsoft, ekzemple, estus la speco de firmao, kiu eltrovus bonan ŝancon por disbati sian malamikon, Makintoŝon. Komputilaj posedantoj tiam devus elspezi certan sumon.

kvanto por utiligi la funkciojn de la kopirajtita TTT-ejo de Mikrosofto. Posedantoj de Makintoŝo, aliflanke, estus foliumantaj TTT-ejon ĉiam pli malproksiman de tiu vendita de Bill Gates, komence eble senpage, antaŭ ol ankaŭ esti submetitaj al permesilo.

Alfronte al tia scenaro, ni denove memoras kiom principe la koncepto de libera licencado ŝanĝis la kurson de la cifereca revolucio. Sen ĝi, niaj spertoj kaj uzoj de cifereca spaco estus tute malsamaj. La utopio de Vikipedio, de Ekzemple, ĝi certe ne vidintus la lumon de la tago, pro la fragmentiĝo de ciferecaj spacoj kaj la alirkostoj, kiujn alfrontis la volontuloj, kiuj konstruis la projekton. Kio Estu kiel ajn, kaj je la teknika nivelo, post kiam la retspaco aperis, mankis nur la apero de vikiaj platformoj por ebligi la kreadon de kunlaborema enciklopedio en cifereca formato.

Vikio-platformoj

Vikio, aŭ [vikio-motoro](#), estas programaro instalita sur komputila servilo por ebligi la kreadon de redaktebla kaj agordebla retejo per simpla retumilo. Pli precize, ĝi estas [sistemo por administri enhavon](#). en kiu la [HTML-kodo](#), [CSS](#), [JavaScript](#) kaj [Lua](#), same kiel certaj parametroj, povas esti modifitaj de ĉiuj retuzantoj. Tio povas

Tio eblas per ensaluto al uzantkonto, por profiti de la modifaj kaj administraj rajtoj donitaj al ili, aŭ per uzado de la agordo asignita defaŭlte al ne-ensalutintaj uzantoj.

Sur la retpaĝoj de vikio, ĉiu modifo rezultigas tute novan konservadon de la [fontkodo](#). kiu konsistigas ĝin. Tiel, ĉiam eblas, komencante de paĝo reproduktanta [la historio](#) modifoj, por restarigi unu el ĝiaj antaŭaj versioj. Danke al ĉi tiu sistemo,

Tio permesas al ni scii, kiu persono, aŭ kiu [IP-adreso](#) estas la kaŭzo de ŝanĝo, kaj eĉ vidi kie la ŝanĝo estis farita, kaj kiam ĝi estis farita.

Figuro 11. Ward Cunningham en 2011.

La unua Vikio-programaro, kiu nomiĝis [WikiWikiWeb](#), estis kreita kaj metita sub la liberan permesilon GPL fare de [Ward Cunningham](#) en marto 1995 [\[64\]](#). Danke al la permesilo, aliaj vikiaj programoj aperis per kopiado aŭ inspiro el la fontkodo de WikiWikiWeb, aŭ el aliaj vikiaj projektoj, kiuj jam antaŭe faris tion. Ĉi tiu rekursia emulado, kiu naskis tutan amason da vikiaj projektoj, estas ankoraŭ alia bonega ilustraĵo de la pozitivaj rezultoj, kiuj povas rezulti el la apliko de libera permesilo.

Inter la diversaj disponeblaj vikiaj programaraj ebloj, [UseModWiki](#) estis elektita de la kompanio [Bomis](#) Monda Organizaĵo pri Sano financis la kreadon de la unua anglalingva Vikipedio-projekto. Tio estis saĝa elekto, ĉar la eksplodo de la [spekulativa veziko de la Interreto](#), Fine de la 2000-aj jaroj, la firmao alfrontis signifajn financajn malfacilaĵojn. Senpaga, uzanto-amika programo kun minimumaj komputilaj rimedoj do perfekte taŭgis por ĉi tiu situacio. UseModWiki poste estis anstataŭigita per alia sennoma sed pli efika Wikipedia motoro, ankoraŭ produktita sub libera permesilo [\[65\]](#).

Ĉi tion poste plibonigis pluraj programistoj, inkluzive de Brion.

Vibber, la unua dungito de la [Fondaĵo Wikimedia](#), antaŭ ol fine esti nomita [MediaWiki](#).

Kun la helpo de novaj dungitoj kaj aktivaj volontuloj ĉe la [retejo mediawiki.org](#), ĉi tiu sistemo por administri enhavon fine aperis ĉe la supro de la rangolisto de la plej uzataj vikioj [\[66\]](#).

Danke al ĝia libera licenco, miloj da aliaj homoj kaj projektoj efektive povis disvolvi retejojn, sen nepre esti parto de la Vikimedia movado [\[67\]](#). La sukceso ankaŭ pravigis la planadon de ĉiujaraj kunvenoj inter 2016 kaj 2020 [\[68\]](#). Ĉi tio

, inter individuoj kaj organizoj kiuj uzas la programon, por diskuti ĝian [\[69\]](#) disvolviĝon kaj uzojn

Tamen, ĝi ekzistas en la [listo de Vikioj](#) Alia interesa senpaga programaro, kiel ekzemple [DokuWiki](#), popularigita pro sia facileco de instalado kaj uzo. Ĝis nun, tamen, nur MediaWiki ŝajnas sufiĉe stabila kaj potenca por ebligi la optimuman disvolviĝon de ĉiuj Vikimediaj projektoj. Inkluzive, kompreneble, Vikipedio,

la libera kaj universala enciklopedio, kies efektivigon ni fine malkovros en ĉi tiu sekva ĉapitro.

La libera kaj universala enciklopedio

En la antaŭaj ĉapitroj, ni esploris ĉiujn teknikajn novigojn kaj kulturaj fundamentoj, sen kiuj Vikipedio neniam povus fariĝi la plej granda libera kaj universala enciklopedio konata en la mondo. Ĝia celo estas sintezi la tutan homan scion. Kio estas, finfine, nenio alia ol antikva revo de la homaro. Tricent jarojn antaŭ Kristo, dum la kreado de la Biblioteko de Aleksandrio, ĉi tiun deziron ankaŭ dividis [Ptolemeo la 1-a](#). Tiam, du jarcentojn poste, [Denis Diderot](#) publikigita, kun [Jean Le Rond d'Alembert](#) kaj [Ludoviko de Jaucourt](#) en 1751, la unua eldono de [la Enciklopedio aŭ Sistema Vortaro de la Sciencoj, Artoj kaj Metioj](#). Koncerne [Paul Otlet](#), kiu kreis, kun Henri La Fontaine, la [universalan decimalan klasifikon](#) uzata ekde 1905, li celis katalogi la tutan homan scion ene de ununura konstruaĵo.

Malmulte konata ĝis nun, ĉi tiu [dokumentfilmisto](#) La belgo, tamen, revis pri katalogi la mondon kaj kolekti la tutan homan scion en la formo de giganta [universala bibliografia gvidlibro](#) . situanta ene de [Mundaneum](#)^[70] . En 1934, en la [Dokumentada Traktaĵo](#) verkita de tiu, kiu volis "klasifiki la mondon ^[71]" "Otlet priskribas, laŭ aparte vizia maniero, eblan kunhavigon de scio kaj informoj ^[72]" .

Ĉi tie, la labortablo jam ne estas ŝarĝita per libroj. Anstataŭe staras ekrano, kaj atingebla, telefono. Tie, malproksime, en grandega konstruaĵo, estas ĉiuj libroj kaj ĉiuj

informoj, kun la tuta spaco bezonata por ĝia registrado kaj manipulado...

De tie, la paĝo legota, por ekscii la demandon faritan per telefono (drata aŭ sendrata), aperas sur la ekrano. La ekrano estus duobla, kvarobla aŭ dekobla se la celo estus montri plurajn tekstojn kaj dokumentojn por kompari samtempe; estus laŭtparolilo se vidpovo bezonus esti helpata de aŭdo. Tia hipotezo, laŭ [Wells...](#) Certe, oni ŝatus ĝin. Utopio hodiaŭ ĉar ĝi ankoraŭ ne ekzistas ie ajn, sed ĝi povus fariĝi la realo de morgaŭ kondiĉe ke plibonigoj estos faritaj.

ankoraŭ niaj metodoj kaj niaj instrumentoj.

Figuro 12. Foto de la interno de la Universala Bibliografia Repertuaro prenita ĉirkaŭ 1900.

Pli-malpli, ĉi tiu utopio priskribita en 1934 de Otlet respondas al la uzo, kiun ni faras de la Interreta reto kaj ĝia TTT-spaco dum serĉado de informoj hodiaŭ.

Unue, ŝaltu komputilan sistemon, kablajn aŭ sendratan kaj ekipitan per ekrano, poste demandu en serĉilo, kaj fine, estu redirektita, tiel ĉi

okazas tre ofte, rilate al unu el la lingvaj versioj de Vikipedio.

[73]

Ĉi tiu scenaro, en kiu serĉiloj ludas centran rolon, klarigas la popularecon de la libera enciklopedio. Tamen, aliaj similaj projektoj aperis en la reto antaŭ Vikipedio. Ĉirkaŭ tri jarojn antaŭ ĝia kreado, [Aaron Swartz](#), Ekzemple, aktivulo por libera kulturo, kiu tiam estis nur dek dujara, lanĉis specon de uzanto-generita [74] enciklopedieca retejo. Nomita The Info Network, ĉi tiu retejo havis

krome, ĝi permesis al ĝia aŭtoro ricevi [la ArsDigita](#) Premio, premio donita al junaj kreintoj de "utilaj, edukaj, kunlaboraj kaj nekomercaj" projektoj [75]

».

Gravas ankaŭ scii, ke la frazo "libera kaj universala enciklopedio" unue aperis interrete en eseo de Richard Stallman en 2000, proksimume unu jaron antaŭ ol Vikipedio estis kreita. Ĝi estis en eseo titolita " [La Libera Universala Enciklopedio kaj Lernado-Rimedo](#)". [76] , kiu, laŭ ĝia aŭtoro, estis verkita du jarojn antaŭ sia publikigo en la dissendolisto de la projekto GNU [77]

Eltiraĵo el ĉi tiu teksto, reproduktita sube,

prezentas la specifajn trajtojn de la projekto.

La Tutmonda Reto havas la potencialon iĝi enciklopedio universala, kovrante ĉiujn kampojn de scio kaj

Ampleksa biblioteko de instrumaterialoj. Ĉi tiu rezulto povus esti atingita sen ia aparta peno, se neniu

ne intervenas. Sed kompanioj mobiliziĝas hodiaŭ por direkti la estontecon al malsama vojo, en kiu ili kontrolas kaj limigas aliron al edukaj materialoj, por ĉerpi monon de homoj, kiuj volas lerni.

Ni ne povas malhelpi kompaniojn limigi la informojn, kiujn ili disponigas; kion ni povas fari estas proponi alternativon. Ni devas lanĉi movadon por disvolvi universalan liberan enciklopedion, same kiel la movado por libera programaro donis al ni la liberan operaciumon GNU/Linukso. La libera enciklopedio provizos alternativon al la limigitaj enciklopedioj, kiujn [78] amaskomunikilaj kompanioj verkos.

Figuro 13. Jimmy Wales en 2016.

Parolante pri "movado por disvolvi universalan liberan enciklopedion", Stallman

Li tiel senscie anticipis la alvenon de la movado Wikimedia, kiu nur realiĝis jarojn poste. Koncerne la ĉirkaŭ sesdek paragrafojn, kiuj priskribas lian projekton, ili enhavas, en preskaŭ identa formo, la kvin fondajn principojn, kiuj gvidis la kreadon de [79]

Vikipedio, kiuj ankoraŭ aktivas ĝis hodiaŭ.

La unua paŝo, kompreneble, estas **krei enciklopedion**. la dua postulas **neŭtralecon de**

vidpunkto [80], ion, kion Stallman jam klarigis, kiam li skribis, ke "en kazo de polemiko,

"Pluraj vidpunktoj estos reprezentitaj"; la tria temas pri respekto de kopirajto kaj adopto de **libera licenco**. ĝuste tiu, kiun

Stallman iniciatis; la

kvare, la projekto estas parto de [kunlabora aliro](#). dum Stallman jam precizigis, ke "ĉiu estas bonvena verki artikolojn"; kaj la kvina, fine, kondiĉas, ke ne ekzistas [aliaj fiksitaĵoj reguloj](#), tre ofta pozicio en la hakista komunumo, de kiu Stallman estis parto.

Figuro 14. Larry Sanger en 2010.

Kontraŭe al la populara kredo, la projekto por libera kaj universala enciklopedio do ne estis originala ideo de [Jimmy Wales](#). kaj [Larry Sanger](#), Ambaŭ estas agnoskitaj ĝis hodiaŭ kiel la du fondintoj de Vikipedio. Kion ili ja faris, tamen, estis ekspluati la ideon ene de la [firmao Bomis](#). posedata de Kimrio, por riĉigi sian komercan enciklopedion [Nupedia](#). Ĉi-lasta estis lanĉita en aprilo 2000, ĉirkaŭ dek monatojn antaŭ Vikipedio, kaj ĝian verkadon certigis fakuloj engaĝitaj en strikta kaj formala redakta procezo [\[81\]](#).

Bedaŭrinde por la firmao Bomis, la nombro de eroj kreskis tre malrapide.

Por akceli la procezon, Larry Sanger, doktoro pri filozofio dungita de Bomis kiel ĉefredaktoro de Nupedia, havis la ideon instali vikian programaron sur la servilojn de sia kompanio. La celo estis krei kunlaboran retejon kie...

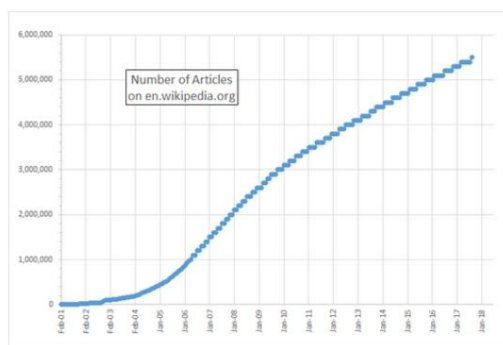
Volontuloj povis krei enciklopediecajn artikolojn, kiuj poste povus esti integritaj [\[82\]](#) en la komercan projekton. Malgraŭ la manko de entuziasmo de lia dunganto, Sanger metis siajn ideojn en praktiko, kaj tiel komenciĝis [la historio de Vikipedio](#) unua versio en la angla. [\[83\]](#), kun ĉio

Estis la 15-a de januaro 2001, ĝuste la sama monato kiam Richard Stallman metis sian interreton sian propran projekton por libera kaj universala enciklopedio, kiun li volis nomi [GNUPedia](#). Surprize, la domajnaj nomoj gnpedia .com .net kaj .org jam estis registritaj sub la nomo de Jimmy Wales [\[84\]](#).

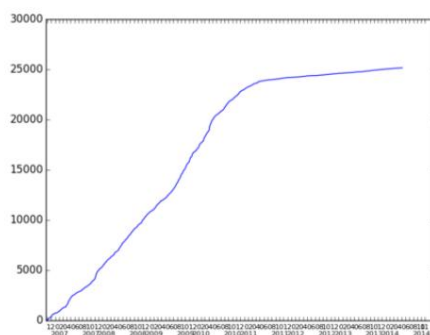
, Tio devigis Stallman renomi sian projekton GNE. Ĉi tiu fakto estas des pli grava

pli surpriza ol Wales asertis jarojn poste [\[85\]](#) [\[86\]](#) rekte el la eseo de Stallman : "havante neniun scion kiam li komencis sian enciklopedian projekton ».

Tamen, la retejo de GNE ne vere similis al enciklopedio, sed prefere al kunlabora blogo [\[87\]](#) aŭ [sciobazo](#). [\[88\]](#) , dum ĝia hejmpaĝo klare deklaris ke ĝi estis opiniobiblioteko. Koncerne ĝian moderigadon, [\[89\]](#) ŝi petis dungadon de dungito, ĉar ĝi montriĝis multe pli komplika ol antaŭvidite. Kune kun tio, kaj verŝajne danke al la specifaj karakterizaĵoj de la vikia medio kaj la subteno provizita de Jimmy Wales kaj Larry Sanger, Vikipedio sukcesis establi efikan organizon ene de kreskanta komunumo de redaktantoj.

Figuro 15. Grafika evoluo de la nombro de artikoloj en Vikipedio.

Figuro 16. Grafika evoluo de la nombro de artikoloj sur Citizendium.

Eble pro la libera konkurenco de la GNE-projekto, Jimmy Wales decidis rezigni pri la kopirajto, kiun Bomis havis pri sia komerca enciklopedio Nupedia, anstataŭigante ĝin per la Malferma Enhavlicenco Nupedia [\[90\]](#).

Baldaŭ poste, li fine decidis

adopti la [GNU-Liberan Dokumentadpermesilon](#) celita protekti la dokumentajn tekstojn de libera programaro. Ĉi tiu lasta elekto montriĝis efika strategio, ĉar ĝi instigis Richard Stallman translokigi la tutan enhavon de sia GNE-projekto al Nupedia, kaj instigi [\[91\]](#) ĉiujn kontribui al Vikipedio

Inter la aliaj agoj de Jimmy Wales, kiuj kontribuis al la sukceso de Vikipedio, estis ĉi tiu ideo malfermi la projekton al "ordinaraj homoj" [\[92\]](#). Tio estis elekto, kiu kontraŭis la idealojn de Larry Sanger, kiu multe preferis la modelon de Nupedia kun ĝia sistemo de kolega taksado.

fakuloj. Tamen, Jimmy Wales, kiel komercisto, celis pli rapidan kreskon [85] de la enhavo de la enciklopedio

Tamen, tiu kresko ne estis sen malfacilaĵoj. La 26-an de februaro 2002, fakte, [la Universala Enciklopedio Libera en la Hispana](#), disidenta projekto de la Wikipedia projekto, faris sian

aspekto. Ĝi estis reago al cenzuro, la ekzisto de redakcia linio kaj la [93] ebleco de aperantaj reklamoj en Wikipedia, kiun ĉi tiu disiĝo vekis

inter la volontuloj aktivaj en la projektoj, Jimmy Wales fine rezignis la uzon de reklamado • Pro la defioj

kaj flankenmetis siajn opiniojn pri profito.

Gravas ankaŭ konsideri, ke ĉi tiu evento okazis dum la eksplodo de la [veziko](#).

[konjekta Interreto](#) kaj la [borskraŝo de 2001-2002](#). Ĉi tiu situacio metis la firmaon Bomis en finanĉan malfacilaĵon, kaj ĉefe, igis ĝin nekapabla pagi la salajron de Larry Sanger, ĝia sola dungito. En marto 2002, post monato da volontula laboro, la eksdungito decidis forlasi la postenon, kiun li okupis dum iom pli ol jaro ĉe Nupedia kaj [94]

Wikipedia. Kun nur la subteno de Jimmy Wales, ambaŭ enciklopedioj tamen povis daŭrigi sian disvolviĝon, ankoraŭ kun la helpo de fakuloj pri Nupedia kaj

volontula komunumo je la nivelo de Wikipedia. Tamen, en septembro 2003 kaj pro la kreskanta breĉo inter la du projektoj, la enciklopedio Nupedia estis fermita kaj ĝiaj kelkaj dekduoj da artikoloj transdonitaj al la miloj da aliaj jam inkluditaj en la projekto Wikipedia.

Tri jarojn poste, Larry Sanger ne rezignis. En septembro 2006, li decidis lanĉi sian propran enciklopedion, titolitan [Citizendium](#).

Ĉi tiu skriba platformo

Havebla nur en la angla kaj ankoraŭ aktiva hodiaŭ, ĝi dependas de sperta sistemo, en kiu kontribuantoj devas deklari

sian veran identecon. Tamen, en aprilo 2026, Citizendium enhavis malpli ol 2 000 artikolojn [95], dum la projekto Wikipedia

en la angla jam enhavis pli ol 7 milionojn [96]. • [Citizendium](#), konsiderante ĉiujn progresojn, dum

Tiel ekestis la plej granda enciklopedio de la mondo, kies grandeco kaj videbleco

neniam antaŭe estis egalita. Krome, ĉi tiu enciklopedio rapide disetendiĝis en multajn lingvajn versiojn, kiel ekzemple ĝia franca versio,

lanĉita [97] malpli ol kvar monatojn post la originala angla projekto. Ĉiuj ĉi tiuj versioj formis la komencajn fundamentojn de tutmonda organizo,

baldaŭ kontrolita de fondaĵo. Antaŭ tio, aliaj edukaj kaj kunlaboraj projektoj aperis kune kun Wikipedia. Nomataj "fratinaj projektoj", ĉi tiuj siavice

evoluis en multajn lingvajn versiojn, daŭrigante la procezon de kreado de la Vikimedia movado.

La alveno de fratinaj projektoj

Kun la celo disvolvi edukan enhavon, kiu ne konvenis al

Wikipedia, kune kun aliaj edukaj kaj kunlaboraj projektoj, aperis por formi tion, kion ni

kio estas ofte nomata hodiaŭ estas la Vikimedia ekosistemo. La naskiĝo de ĉiuj ĉi tiuj projektoj,

same kiel la gravaj eventoj kiuj kontribuis al la evoluo de la movado, estis inkluditaj en [templinio](#) reĝisorita de [Guillaume Paumier](#) okaze de la deka datreveno de Vikipedio. Danke al ĉi tiu grafikaĵo, kiu bele kompletigas la [paĝon Wikimedia Novaĵo](#), Ni povas detale malkovri la evoluon de la projektoj, la lingvajn versiojn, la

nombro da kontribuantoj kaj artikoloj, dum observado de la evoluo de la movado en ĝia tuteco.

Figuro 17. Logo de la Fondation Wikimédia entouré de 15 aliaj logotipoj de projektoj aktivaj ene de la movado.

El ĉiuj fratinaj projektoj, la unua aperinta estis Meta-Wiki, referenca platformo por centraligi la administradon de ĉiuj retejoj gastigitaj de la Fondaĵo Wikimedia.

Komence, ĉi tiu reta komunuma spaco respondis al la bezono trakti en unu loko la problemojn komunajn al la malsamaj lingvaj versioj de Vikipedio.

Hodiaŭ, la retejo estas la ĉefa loko por kunordigo kaj administrado de la tuta movado Wikimedia. Ĝi enhavas multe da informoj pri interretaj projektoj, kaj eble eĉ pli, pri la Fondaĵo kaj filiigitaj organizaĵoj.

Sekvante MetaWiki, sep aliaj projektoj pri scio-interŝanĝo aperis, antaŭ ol esti poste evoluigitaj en plurajn lingvajn versiojn. Ĉiuj ĉi tiuj projektoj ĝenerale originas de la iniciato de malgranda grupo da homoj aktivaj ene de antaŭekzistanta projekto. Tio estis la kazo kun la anglalingva projekto Wiktionary, la dua projekto aperinta post MetaWiki, en decembro 2002, du jarojn antaŭ ol la franca versio aperis en marto 2004 [\[98\]](#).

Estas interese rimarki, ke la franca versio de Vikivortaro ne estis kreita el la angla projekto, sed prefere el la franca Vikipedio-projekto. Krome, debato pri la meritoj de ĉi tiu kreado troveblas en la arkivoj de ĉi-lastata projekto; eltiraĵo de tio troviĝas sube.

Fakte, kio vere ĝenas min pri la projekto Vikivortaro estas, ke dum ni provas kunigi homojn (ne facile) por krei ian Babelan Turon de scio (longa kaj malfacila tasko), ĉi tiu nova projekto disĵetos niajn energiojn pro kialo, kiu ne ŝajnas valida al mi. Estas la kreado de Vikivortaro mem, kiu kreos redundojn. Laŭ mia opinio, rapide estos paĝoj pri la sama vorto, sed enhavantaj malsamajn informojn. Kial ĉi tiu scio estu apartigita? Paperaj enciklopedioj devis fari elektojn pro spacaj limigoj, sed kial ni devus? "Vikipedio ne estas vortaro" ne estas valida argumento laŭ mia opinio... se ĝi vere ne estus vortaro, tuta amaso da artikoloj devus esti forigitaj.

Mi vere ne komprenas ĉi tiun deziron apartigi scion en kio estas "enciklopedieca" kaj kio estas "nur difino".

[Respondo]

Por mi, Vikivortaro estas parto de Vikipedio, kiu pli specife fokusiĝas al la lingvaj aspektoj de vortoj. La diferenco, kiun mi vidas inter la vortara sekcio de Vikipedio kaj ĝia tiel nomata enciklopedieca sekcio, estas, ke la parto

vortaro interesiĝus pri la signifo de la vortoj mem, tiam

ke la enciklopedia sekcio pli fokusiĝas al reliefigo de la stato de scio en difinita momento. La kialo de la apartigo de la enciklopedia sekcio estas pli pro teknikaj kialoj ol pro deziro krei sendependan projekton; efektive, laŭ mia humila opinio, vortaro postulas pli grandan rigoron (en prezento) ol enciklopedio. Tio kondukas al multaj problemoj, inkluzive de la elekto de formatado por la vortaraj artikoloj. [\[99\]](#)

Krei novan projekton efike signifas krei novajn retejojn, kio postulos... nova mastruma sistemo, kaj por la serviloj de la Fondumo kaj por la nova komunumo de kontribuantoj. Importi paĝojn de unu projekto al alia aŭ traduki ilin kompreneble ankoraŭ eblas, sed tio ankaŭ duobligas prizorgadon kaj ĝisdatigojn.

La decido dividi projekton, favore al pli granda libereco, tial implicas certajn kostojn.
homa kaj financa.

Tiu ĉi pagenda prezo tamen ne malhelpis la anglalingvan projekton Vikilibroj aperi la 10-an de junio 2003, preskaŭ
jaron antaŭ Wikilivres, la franclingva versio de la projekto.
aperis la 22-an de julio 2004. Ĉi tiu plej nova kreaĵo denove estis debatita ene de la franca Wikipedia komunumo, kaj ne en
la angla Vikilibroj. Koncerne la komunan celon de la du lingvaj projektoj, ĝi estis krei "bibliotekon de senpagaj edukaj libroj,
kiujn ĉiu povas plibonigi [100]

».

Proksimume unu jaron post la kreado de la projekto en la angla, nova **nomspaco** titolita Vikijunulo
estis starigita ene de la reta biblioteko. Ĉi tiu subprojekto estis kreita danke al financado de la **Fondaĵo Beck**. kiu celis antaŭenigi la produktadon de
nova [101] literaturo por infanoj en aĝo de ok ĝis dek unu jaroj. Baldaŭ poste, tamen, ĉi tiu aĝogrupa estis plilongigita de nul ĝis dek du jaroj
nivelo de la franclingva projekto, kiam la subprojekto estis [102] adoptita je la

Ĉi tiuj du okazaĵoj montras, ke ĉiam eblas, ke subprojekto aperos.
en projekto Wikimedia. Kiel alia ekzemplo, ekzistas ankaŭ Wikijournal, subprojekto evoluigita ene de la anglalingva
projekto Wikiversity, kiu ricevis la Premion Open Publishing en 2019 [103]

Oni petis lin profiti de nova retejo en la
la celo povi disvolviĝi ekster Vikiversitato. Bedaŭrinde por la iniciatintoj, la [104] peto restis nerispondita ĝis hodiaŭ, post kiam
estraro de la Fondaĵo, respondeca respondi al ĝi, konsideris, ^{la} ke la projekto ne estis sufiĉe disvolvita.

Notindas, ke antaŭ tio, la projekto Wikiversity, en kiu Wikijournal naskiĝis, mem estis subprojekto de la projekto Wikibook [105].

Komence, ĝi celis "krei komunumon de homoj, kiuj subtenas unu la
alian en siaj edukaj klopodoj [106][107]" Tamen, en aŭgusto
2005, longa diskuto pridubigis la ekziston de la subprojekto Wikiversity ene de Vikilibroj. Ĉe la fino de tiu diskuto, oni decidis
translokigi Wikiversity kaj ĝian enhavon al la retejo Meta-Wiki [108].
, kie novaj diskutoj kondukis al la ideo igi Vikiversitaton
nova sendependa projekto [109].

Eĉ tiam, la estraro de la Fondaĵo Wikimedia hezitis lanĉi novajn projektojn, kaj ĝia reago estis peti komunuman
balotenketon. Ĉi tiu balotenketo postulis dutrionan plimulton favore al la lanĉo de la nova retejo. [110]

Rezulto kiu fine estis atingita, sed ne sen longaj debatoj, kies eltiraĵo estas
donita sube [108].

La ĉefa kialo, kial la Fondaĵo Wikimedia ne volas "lasi iri", estas
simpla afero de

Burokratio kaj la timo, ke la projekto fariĝus alia Vikispecio [projekto pri gvidlibro de vivaĵoj]. Vikispecio estas interesa ideo, sed la "fondintoj" de la projekto retiriĝis duonvoje dum la starigo de la enhavo kaj decidis fari gravan revizion, kiu daŭris pli longe ol iu ajn volis enmeti.

La sama problemo validas por Vikiversitato rilate al la Fondaĵo, ĉar la celoj kaj taskoj de ĉi tiu projekto ne estas klare difinitaj, kaj ŝajnas, ke la partoprenantoj provas profiti pli ol ili povas per proponado de tuta mult-altlerneja esploruniversitato (kun esplorstatuso kaj akredito) formata el ĉiuj

ĉambroj anstataŭ simple plenkreskula eduka centro kun kelkaj klasĉambroj. [111]

En novembro 2005, malgraŭ la pozitivaj rezultoj de la enketo, la sendependeco de la projekto Wikiversity ne estis akceptita de kvin membroj de la konsilio. Ili postulis "reskribon de la propono por ekskludi la donadon de akreditaĵoj, la liveron de interretaj kursoj, kaj klarigi la koncepton de e-lernada platformo." Post kiam ĉi tiuj korektoj estis faritaj, la projekto profitis de prova periodo de pluraj monatoj, ĝis la amendoj komenca skizo estis finfine akceptitaj la 31-an de julio 2006. Ĉi tiu longa atendoperiodo estis pravigita per la kreado de la ^{al la} [Komitato pri Specialaj Projektoj](#). [114], kiu, ĝis decembro 2021, respondis pri liberigo de la estraro de la fondaĵo de petoj krei novajn Vikimediajn projektojn [115]

Nova retejo, nomita Beta-Wikiversity, estis tiel kreita por helpi la lanĉon de la malsamlingvaj versioj de Wikiversity

[116] Dum ses monatoj, lia ĉefa celo estis

La unua paŝo estis evoluigi gvidliniojn pri la ebleco produkti kunlaboran esploradon ene de la projekto. [117] Poste, nova lingva versio, evoluigita en la Beta-projekto, devis havi pli ol 10 reviziojn monate, faritajn de ĉe

malpli ol tri apartaj homoj, antaŭ ol povi profiti de sia propra retejo.

Kiel Beta-Vikiversitato, la projekto Vikifontaro [118] ankaŭ havas sendependan retejon por

lanĉi ĉi tiujn novajn lingvajn versiojn. Dum por ĉiuj aliaj edukaj projektoj, ĉi tiu lanĉo okazas sur la platformo

[Wikimedia Incubator](#). [119] sama periodo kiel Beta-Vikiversitato. Ĉi tiuj tri lanĉplatformoj ne koncernas la ^{ĉiuj}, kreita ĉe la

novaj projektoj, kiujn devas akcepti la estraro de la Fondaĵo Wikimedia, kaj kiuj povas origini el diversaj kreoprocezoj.

La projekto Wikivoyage, ekzemple, estis komence kreita en 2003 en Vikio ekster la movado Wikimedia, kie ĝi nomiĝis Wikitravel [120]. Kiel foje okazas, ĉi tiun neprofitcelan projekton aĉetis komerca kompanio en 2006. Sed pro la ŝanĝo en la estraro kaj la enkonduko de reklamoj, okazis disiĝo ene de la projekto.

la komunumo de redaktantoj. Tiuj, kiuj volis forlasi Wikitravel, tiam lanĉis novan retejon nomatan Wikivoyage, kiu ricevis la [Webby-Premion](#) en 2007 el la plej bona interreta vojaĝgvidilo [121].

Tamen, Wikivoyage ne estis integrita en la Wikimedia-ekosistemon ĝis 2012, post alvoko por komentoj, en kiu 540 el 699 respondintoj voĉdonis favore al [122] integrado de la projekto. Ĉar ĉi tiu novaĵo ekigis signifan migradon de Wikitravel al Wikivoyage, plendo estis registrita de la komerca kompanio respondeca pri la originala projekto. Ĉi tiu plendo tamen estis malakceptita, kaj la projekto Wikivoyage daŭre kreskis ene de la Wikimedia-movado, kun la kreado de novaj [123] lingvaj versioj.

Filmeto 1. Prezento de fratinaj projektoj en la Kadro de WIKIMOOC 2016.

Tamen, Wikivoyage ŝajnas esti escepto, ĉar novaj projektoj ĝenerale aperas el la centoj da kandidatiĝoj alsenditaj al la projekto [Meta-Wiki](#). [124] Ĉi tiuj

ofte rezultigas malakcepton, kiel estis la kazo por la projekto WikiLang, kies celo [125] estis lanĉi lingvolaboratorion. Kelkaj maloftaj projektoj tamen havis la bonŝancon esti elektitaj. Tio estis precipe la kazo en oktobro 2012, kun la lanĉo de la datumbazo

strukturita kaj semantika [Vikidatumoj](#) kaj ĝiaj [Wikibase-etendaĵoj](#), aŭ pli lastatempe, en 2020, [126] kaj [Wikifunctions](#) [127] kun [Abstrakta Vikipedio](#) la alveno de la projekto.

Sen tro da detaloj, indas rimarki, ke la interkonekto inter ĉi tiuj tri projektoj ebligas la aŭtomatan tradukon de enciklopediaj artikoloj en ĉiujn naturajn lingvojn subtenatajn de la movado Wikimedia. Pli specife, frazoj

Artikoloj publikigitaj en Abstrakta Vikipedio estas generitaj per komputilaj funkcioj produktitaj ene de la projekto Wikifunctions, kun la celo prilabori informojn el la datumbazo.

Semantikaj datumoj de Vikidatumoj. Alivorte, artikolo en Abstrakta Vikipedio havas nur unu paĝon por ĉiuj lingvoj, simile al Vikidatumaj entopaĝoj, kiuj havas literon sekvatan de nombro kiel sian titolon [128]

Sekvante ĉi tiujn klarigojn, klariĝas, ke projekta malakcepto ne estas determinita de komplekseco, sed prefere de serio da kriterioj similaj al tiuj uzataj por forigi ekzistantajn projektojn aŭ lingvajn versiojn. Rilate al tio, Meta-Wiki konservas ĝisdatigitan liston de la diversaj retejoj gastigitaj de la Wikimedia Foundation, kies ekzisto estas pridubata.

praparolata ^[129] Ĉi tiu sekcio ĉefe enhavas lingvajn versiojn de projektoj, kiuj malsukcesis daŭrigi sian disvolviĝon, kvankam tuta projekto ĉiam riskas esti fermita. Ĝuste tio okazis al la 31 lingvaj versioj de la projekto Vikinovaĵoj, kiuj, ekde la 4-a de majo 2026, 22 jarojn post la lanĉo de la anglalingva retejo, ^[130] estas alireblaj [nurlegebla](#).

En la kazo de Vikinovaĵoj, la manko de aktiveco ŝajnis esti la ĉefa pravigo por suspendi la projekton. Tamen, aliaj kialoj povus esti cititaj, kiel montras ĉi tiu epizodo el 2005, kie, baldaŭ post ĝia lanĉo, la franclingva versio de la [kolekto](#) Vikicitaro Ĝi estis tre proksima al malapero. La projekto efektive estis akuzita pri prenado de la enhavo de kopirajtita datumbazo, nekongrua kun la permesilo Krea Komunaĵo aplikata al ĉiuj edukaj projektoj de Wikimedia. Kiam plendo estis registrita ĉe la asocio Wikimedia Francio, kaj poste ^[131] relajita en la retejo Meta-Wiki, oni serioze parolis pri fermo de la projekto. Post longaj diskutoj, tamen, ĝi estis konservita, sed kondiĉe ke ĝi rekomencu de nulo kaj ^[132] starigu ĉarton por garantii la spureblecon de citaĵoj uzitaj de la projekto.

Jen do io por doni al vi ideon pri kiel edukaj projektoj, kaj iliaj lingvaj varioj aperas kaj malaperas ene de la movado. La supre menciitaj ekzemploj efektive sufiĉas por kompreni la ĝeneralajn principojn substantajn ilian kreadon. Krom MetaWiki, Wikidata, Wikifunctions, Abstract Wikipedia kaj Wikimedia Commons, kiuj ne estas strikte edukaj enhavprojektoj, ĉiuj aliaj projektoj ŝajnas deveni de deziro specialigi projekton.

antaŭekzistanta.

La ideo estas kutime diskutata en projekto verkita en la sama lingvo, antaŭ ol la diskuto estas plusendita al la Meta-Vikio-ejo. Se la projekto estas konsiderata tie grava, ĝi estas tiam submetita por konsidero. Ĉi tiu submeto devas esti akceptita de la [laborgrupo de fratinaj projektoj](#), transprenita laŭ mandato de la [Komitato pri Komunumaj Aferoj de la Fondaĵo Wikimedia](#), antaŭ la kreado de la nova retejo. Multe da tempo povas pasi inter la ideo kaj la lanĉo de projekto, kiel montras Vikifontoj kaj ĝiaj tri jaroj da disvolviĝo ^[133] Koncerne la novajn lingvajn versiojn, ili nun devas esti prezentitaj al la [lingva komitato por aprobo](#). antaŭ ol esti testata sur la platformoj Inkubatoro, Beta-Vikiversitato aŭ plurlingvaj Vikifontoj, kun la celo profiti de sendependa retejo.

Post ĉi tiuj klarigoj pri fratinaj projektoj kaj iliaj lingvaj variaĵoj, ni ankoraŭ bezonas diskuti retejojn ligitajn al la vorto Vikio, ĉu per sia nomo aŭ per la programaro.

uzitaj. En 2024, pli ol 22 600 el ili estis listigitaj, el kiuj pli ol 95% havis nenian rilaton kun la movado Wikimedia, krom eble la fakto, ke ili uzis la programaron MediaWiki disvolvita de la Fondaĵo Wikimedia [134]

Vikilikoj ekzemple, kreita de Julian Assange por publikigi konfidencajn dokumentojn originante de anonimaj fontoj, ĝi estas nek projekto Wikimedia nek kunlabora retejo. Koncerne la universalan kaj plurlingvan kolekton de ilustritaj gvidiloj WikiHow, Dum ĉi tiu funkcias kunlabore kaj kun la MediaWiki-programaro [135] Wikimedia movado. Krome, ĝia ergonomia, , Tamen, ĝi havas neniun rilaton kun la radikale malsama ol tiuj de Wikimedia-projektoj, faciligas ĝian komprenon je la unua ekrigardo.

Kontraste, Wikimini, la libera enciklopedio por infanoj, havas aspekton tute kompareblan al tiu de Wikimedia-projektoj, kvankam la projekto neniam estis akceptita de la Fondaĵo. Koncerne la WikiTribune-projektojn kaj Fandom, La ambigueco, kiun ili konservas rilate al la movado, estas des pli granda, ĉar ilin kreis Jimmy Wales. la fondinto de Vikipedio kaj la Fondaĵo Wikimedia [136]

Tamen, ĉar temas pri komercaj projektoj, ili ne povas esti subtenataj de neprofitcela fondaĵo sub neniuj cirkonstancoj.

Konklude, indas rimarki, ke la movado Wikimedia ekkonsciis pri si mem nur relative malfrue rilate al la apero de Wikimedia-projektoj kaj iliaj diversaj lingvaj versioj. Por ke sento de komunumo disvolviĝu inter ĉiuj ĉi tiuj projektoj, necesis atendi, ke kunordigo aperu sur la platformo MetaWiki, kaj ankaŭ ke multaj renkontiĝoj kaj asocioj aperu ekster la cifereca sfero. En ĉi tiu senco, la naskiĝo de la movado ne estis unufoja evento, sed prefere la kulmino de longa procezo de konsciigo.

Kodoj QR

		
QR 10. Vikimediaj Novaĵoj	QR 11. Templinio	QR 12. Fratinaj Projektoj de Video

Konsciigante pri la movado

Antaŭ ol trakti la temon de konsciigo ene de la movado, povus esti utile esplori la etimologian originon de la vorto "Wikimedia". Ĝi estas miksvorto. konsistanta el la sufikson "amaskomunikilaro" kaj la prefikson "vikio", kiujn ni ŝuldas al la havaja esprimo " vikio vikio " , kiu tradukiĝas en la francan kiel: "rapide, rapide [137] Ĉi tiu estis retrovita unufoje antaŭe. de Ward Cunningham, la kreinto de la unua Vikio-motoro, antaŭ ol esti reuzita en la nomoj inventitaj por alia programaro en la sama familio. UseModWiki estas bona ekzemplo, ĉar ĝi estis la unua programo uzita de la kompanio Bomis por gastigi sian projekton

de kunlabora enciklopedio. Tial verŝajne la termino "vikio" estis uzata por krei la vorton Vikipedio, kombinante ĝin kun la sufikso "pedia" kiu rilatas al la angla vorto enciklopedio, laŭ principo kiu poste estis adoptita por ĉiuj aliaj projektoj de la movado.

Figuro 18. Florence Devouard en 2017.

La vorto Vikimedio, siaflanke, aperis nur la 16-an de marto 2003, dum diskuto koncerne la eblan adapton de la enciklopedio al aliaj specoj de partoprenaj eldonprojektoj. Dum tio, la usona verkisto [Sheldon Rampton](#) havis la ideon asocii la terminon vikio kun tiu de "amaskomunikiloj", por reliefigi la diversecon de amaskomunikiloj produktitaj kaj dividitaj de Vikipedio kaj ĝiaj fratinaj projektoj [\[138\]](#)

Tamen, nur en junio 2008 [Florence Devouard](#), la tiama prezidanto de la fondaĵo asociis la vorton Vikimedio kun movado socia, kiun ŝi vidis aperi ene de Vikimediaj projektoj kaj iliaj uzantaj komunumoj.

Tamen aserti, ke tiu preciza momento koincidas kun la naskiĝo de la movado, estus iom arbitra. Ĉar dum oni povas pli-malpli facile determini la aperon de esprimo en arkivoj, ĉiu scias, ke socia movado ne formiĝas en unu

ununura momento. En la kunteksto de Vikimedio, ĝia naskiĝo estas kompreneble ligita al tiu de la projekto Vikipedio, sed ankaŭ al ĉio, kio ebligis la kreadon de ĉi tiu libera enciklopedio. El ankoraŭ alia perspektivo, la apero de la movado Vikimedio povas esti datita al la 20-a de junio 2003 [\[139\]](#)

, dato de la kreo de la fondaĵo, kiu portas la saman nomon. Aŭ kial ne, asociiĝu la kreado de la movado ĝis la lanĉo de la platformo Meta-Wiki, kiu reprezentas ĝian ĉefa kunordiga punkto.

Tamen, la esprimo "Movado de Vikimedio" efektive aperis en junio 2008, kreita de Florence Devouard. Tio okazis en la dissendolisto de la Fondacio kaj malmulte pli.

tempon antaŭ ol ŝi forlasis sian postenon kiel prezidanto. En sia mesaĝo, ŝi dividis la ideon meti sub la domajnon [wikimedia.org](#) ekspozician retejon prezentantan la movadon Wikimedia, kiun ŝi elpensis jene [\[141\]](#)

La movado Wikimedia, laŭ mia kompreno, estas

– kolekto de valoroj kundividataj de individuoj (esprimlibereco, scio por ĉiuj, komunuma kundivido,

ktp.)

– gamo da agadoj (konferencoj, laborrenkontiĝoj, vikiaj akademioj, ktp.)

– aro da organizaĵoj (Wikimedia Fonduso, Wikimedia Germanio, Wikimedia Tajvano, ktp.), kaj ankaŭ kelkaj liberaj agentoj (individoj sen ĉapitroj) kaj organizaĵoj kun similaj vidpunktoj ^[142]

Kun tiom da detaloj kaj klarigoj, tia mesaĝo povus nur akceli konscion ene de la movado. Ĉiukaze, ĝi emfazis, ke homoj aktivaj en interretaj redakciaj projektoj aŭ en filiigitaj organizoj estis parto de tio, kio ^[143] [Ralf Dahrendorf](#) Ĉi tio nomiĝas "kvazaŭgrupo". Alivorte, aro da individuoj, kiuj havas similan vivstilon, komunan kulturon, sed kies komuneco ne...

ne gravitas ĉirkaŭ konscio pri ilia komuna pozicio en la rilato de aŭtoritato ^[144]

Post la naskiĝo de Vikipedio kaj multaj fratinaj projektoj, daŭris ĉirkaŭ dek jarojn por ke la movado Wikimedia konsciiĝu pri sia ekzisto. Eĉ hodiaŭ, kiel jam videblas, multaj homoj aktivaj en la projektoj

Eduka personaro ankoraŭ ne konscias, ke ili partoprenas en la agadoj de socia movado.

Tio kontrastas kun tiuj partoprenantaj en ĉeestaj agadoj organizitaj ene de la movado, kiuj ĝenerale estas pli konsciaj pri sia engaĝiĝo. Tio estas unu kialo kredi, ke la evoluo de la Fondaĵo Wikimedia kaj ĝiaj filiigitaj organizaĵoj ludis signifan rolon en la kreskigo de sento de aparteno.

La kreado de filiigitaj organizoj

Se la ideo pri movado verŝajne aperis danke al la alveno de grupoj kaj organizoj aligitaj kun la Fondaĵo Wikimedia, tiam valoras priskribi ĝiajn kreoprocezojn. Tamen, ĉar tio implikas plurajn centojn da specifaj ekzemploj, grupigitaj en plurajn kategoriojn detaligitajn en la dua parto de la libro, trakti la historion de ĉiu ĉi tie estus multe tro teda entrepreno.

Krome, kvankam ekzistas abundo da ciferecaj arkivoj pri la originoj de Vikimediaj retejoj, tio ne validas por iliaj filiigitaj organizaĵoj. Multaj el ĉi tiuj havas

efike formitaj dum eksterretaj kunvenoj aŭ kunvenoj, kiuj ne estis registritaj. Krome, bona parto de la interŝanĝoj faritaj ene de ĉi tiuj

Asocioj organiziĝas per privataj komunikkanaloj alireblaj nur al membroj

aktivaj membroj havas aliron.

Ĉar mi estas unu el la fondintoj, mi do limigos min ĉi tie al parolado pri la [asocio Wikimedia Belgio](#). Ĝi fondiĝis la 8-an de oktobro 2014 kiel neprofitcela asocio, antaŭ ol ĝi estis agnoskita la 6-an de aŭgusto 2015 de la estraro de la Fondaĵo Wikimedia [\[145\]](#).

Post pli ol tri jaroj da agadoj kaj kunvenoj [\[146\]](#) kaj sub la impeto de Maarten Deneckere, kiu entreprenis la unuan oficperiodon kiel prezidanto, estis 8 el ni, kiuj subskribis la unuan version de la statutoj de la asocio [\[147\]](#).

Ĝis hodiaŭ, la socia celo de Wikimedia Belgio estas "impliki ĉiujn en libera scio [\[148\]](#)"

Male al la asocio Wikimedia Germanio, la unua kiu vidas fondita en 2004 kaj jam fanfaronanta pri pli ol 85 000 membroj kaj preskaŭ 150 antaŭ 2021 dungitoj [\[149\]](#), La belga asocio havas nur unu partatempan dungiton kaj 150 membrojn en 2025 [\[150\]](#).

Figuro 19. Membroj de la alligiteca komitato en 2025.

Antaŭ ol esti agnoskita de la komitato pri alligitecoj taskita helpi la estraron de la Fondaĵo, ĉiujn naciajn asociojn, konatajn kiel "ĉapitroj" en la angla, kaj ĉiujn

Aliaj filiigitaj organizoj devas entrepreni multajn paŝojn. Tiuj konsistas el plenumado de aro da antaŭkondiĉoj, kiuj evoluis post la kreado de decid-komitato en aprilo 2006 [\[151\]](#)

Tiuj devoj malsamas inter uzantaroj kaj lokaj aŭ temaj asocioj. Inter ili tamen estas: minimuma nombro da membroj kaj reprezentantoj, misio kaj interna regularo konforma al la atendoj de la movado, la prezento de planoj kaj jaraj agadraportoj, ktp. [\[152\]](#)

Tial estas kompreneble, ke krei novan enton ene de la movado ne estas simpla.

Por profiti de la loĝistika kaj financa subteno de la Fondaĵo rezervita por filiigitaj organizaĵoj, tuta serio da raportoj devas esti prezentitaj al diversaj komitatoj kaj komisionoj respondecaj pri ilia taksado. Tio reprezentas signifan kvanton da laboro.

administrataj taskoj, kiujn ne ĉiam facile administrebblas, precipe kiam la membroj de la aligita organizaĵo estas ĉiuj volontuloj. Tial, sendube, la regula malapero de aliĝoj, dum aliaj kreiĝas aŭ reaperas depende de la energio kaj dinamismo disponeblaj ene de la teamoj.

Agadoj rilataj al kolektado kaj redistribuado de donacoj al la movado, same kiel varmarkaj licencoj, tial kontrastas kun la valoroj de libera kunhavigo kaj aŭtonomeco priskribitaj en la edukaj projektoj. Ĉi tio sendube konfirmas, ke la eksterreta parto de la movado estas pli influita de la ĉirkaŭa ekonomia sistemo, dum

ke la reta parto restas pli fidela al la heredaĵo transdonita de la kontraŭkulturo de la 1960-aj jaroj. Por fini ĉi tiun unuan parton de la verko, jen kelkaj finaj konsideroj pri ĉi tiu heredaĵo.

La heredaĵo de kontraŭkulturo

Figuro 20. Vikimediaj logotipoj.

Ĉe la fino de ĉi tiu unua parto de la libro, fariĝas klare, ke la cifereca revolucio, ĝenerale konsiderata teknologia revolucio, estis ankaŭ, kaj eble ĉefe, socia kaj kultura revolucio. Koncerne la historion de Vikimedio, rakontita ĉi tie de la originoj de ĝia enciklopedio ĝis la apero de ĝiaj filiigitaj organizaĵoj, ĝi rivelis kiel la ideoj de [la kontraŭkulturo de la 1960-aj jaroj...](#) estis transdonitaj al la movado.

Figuro 21. Hipia emblemo.

Se ekzistas ia dubo, ni ankaŭ notu, ke Richard Stallman, la kreinto de la konceptoj de licenco kaj libera enciklopedio, estis nomumita de iuj kiel la gurunio de la hacker-kontraŭkulturo [\[153\]\[154\]](#) kaj la patro de la hipia operaciumo. Hipia kulturo, kies emblemo, ankaŭ estas maltrankvilige rimarki, havas frapan similecon al tiu de la movado, kun sia renversita emblemo.

Vikimedio.

Nedisputeble, kaj per la movado de libera programaro, Vikimedio heredis la valorojn produktitajn de la sociaj movadoj de la 1960-aj jaroj. Ĉi tiuj valoroj nun forte kontrastas al la varigo kaj kapitaligo de la mondo, el kiu la reto nur reflektas tion, kio okazas en la resto de la socio.

homo. Tamen, ĉi tiu fenomeno ne estas nova. Jam en 2008, [André Gorz](#), ĉi tiu filozofo inter la patroj de [dekresko](#) [\[155\]](#) kaj teoriulo de [politika ekologio](#) [\[156\]](#), jam rimarkis, ke:

La lukto inter "proprieta programaro" kaj "libera programaro" [...] estis la deirpunkto por la centra konflikto de nia tempo. Ĝi etendiĝas kaj daŭras en la batalo kontraŭ la varigo de fundamentaj rimedoj - tero, semoj, la genaro, kulturaj varoj, kaj la komunaj scioj kaj kapabloj, kiuj konsistigas ĉiutagan kulturon kaj estas antaŭkondiĉoj por la ekzisto de socio. La direkto, kiun ĉi tiu lukto prenos, determinos ĉu la eliro el kapitalismo estos civilizita aŭ barbara.

[\[157\]](#)

Figuro 22. Foto de Richard Stallman dum la unua internacia kunveno de La movado Vikimedio en 2005.

En ĉi tiu lukto, kaj kun nur unu [domajna nomo](#) nekomerca kaj inter la 100 plej vizitataj retejoj en la TTT [\[158\]](#) ciferecaj retejoj de libereco, , La galaksio Wikimedia tiel aperas kiel unu el la lastaj lokoj kunhavigo kaj egaleco. Loko kiu, cetere, estas konata tutmonde, danke al la sukceso de la pli ol 350 lingvaj versioj de Vikipedio, sed tamen sen kolektante informojn pri la identeco kaj konduto de retuzantoj. Ĉi tio estas grava nova informo, precipe konsiderante ke ĉi tiu praktiko estas konsiderata de iuj kiel... kiel "nova nigra oro" pumpita el la reto, dum aliaj preferas paroli pri "kapitalismo 3.0 [\[159\]](#)" aŭ "gvatkapitalismo [\[160\]](#)[\[161\]](#)" ».

Evidente, la riskoj en ĉi tiu lukto estas malfacile kompreneblaj. La komplekseco de la IT-infrastrukturo, sed ankaŭ la fakto, ke ĉio ĉi estas parto de revolucio, kiun [Rémy Rieffel...](#) priskribita kiel "malstabila kaj ambivalenca, samtempe plena de promeso," kaj plenaj de minacoj", ne faciligas aferojn. Tio estas des pli vera, ĉar ĉio ĉi okazas "en kunteksto, en kiu valoroj de emancipiĝo kaj malfermiteco kolizias unuflanke kun strategioj de kontrolo kaj dominado aliflanke [\[162\]](#)

» .

Rilate al ambivalenco, surprizas ekscii, ekzemple, ke Jimmy Wales, kreinto de Vikipedio kaj la Fondaĵo Wikimedia, estas subtenanto de [objektivismo](#). dum ĉi tiu filozofio vidas kapitalismon kiel socian idealon [\[163\]](#), moralecon. Poste, koncerne la malstabilecon de la cifereca mondo, estas ĉi tiuj ripetaj alvokoj de [Tim](#), kaj racia egoismo, kiel [Berners-Lee](#) rilate al " [recentraligo](#) " [\[164\]](#) [\[165\]](#) kaj la "reguligo" de retspaco, kiun li elpensis en tute kontraŭa spirito. Koncerne la pionirojn de la Interreto, ili verŝajne ne imagis, ke ilia [kreado iama permesos, misuzojn](#), nur en Francio kaj en 2021, pli ol 2,6 miliardojn da eŭroj [\[166\]](#)

Rilate al kontrolo, kaj preter tio, kion praktikas komercaj firmaoj, kompreneble necesas konsideri la rolon de ŝtatoj. Alfronte al emancipa movado kiel Vikimedia, ne malpli ol 18 landoj jam [cenzuris Vikipedion](#). kaj kelkfoje eĉ ĉiuj frataj projektoj. Tio estis la kazo, ekzemple, por Turkio, Rusio, Irano, sed ankaŭ Britio, Francio kaj Germanio, kaj tio estas la kazo konstante en Ĉinio ekde 2004 [\[167\]](#)

En iuj kazoj, juraj proceduroj estis uzitaj por timigi membrojn de la movado. Tio okazis en Francio kiam la direktoro de la asocio Wikimedia estis minacita per krima procesigo fare de la [Centra Direktoraro de Interna Inteligenteco](#). post rifuzo [\[168\]](#) forigi artikolon pri milita stacio el Vikipedio. Bonŝance, tio, kio okazis en Francio, ne iris preter timigado. En [Belorusio](#) Tamen, [Mark Bernstein](#), Kontribuanto al projektoj de Vikimedia estis kondamnita al dek kvin tagoj da malliberejo.

akompanata de tri jaroj da hejmaresto, pro komentoj faritaj pri la milito en Ukrainio [\[169\]](#)

Dume, nuntempe, konservativuloj regas Usonon.

kiuj "volas detrui Vikipedion" per klopodo akiri la veran identecon de certaj kontribuantoj [\[170\]](#)

Figuro 23. Bronza skulptaĵo de Davide Dormino
titolita [Ĉu io ajn por diri?](#) Honore al la tri
interninformantoj, kiuj estas, de maldekstre dekstren:
Edward Snowden, Julian Assange kaj Chelsea
Homekipi.

La kontrolo kaj malobservo de privateco tiel alvokas la embleman figuron de la [interninformanto](#) . kies protesta sinteno memorigas pri tiuj aktivaj en la kontraŭkulturo de la 1960-aj jaroj. Inter ili, [Julian Assange laŭdire estas, Eduardo Snowden](#) kaj

[Chelsea Manning](#), ke ili "perdis sian liberecon defendi la nian [\[171\]](#) Simile, oni povus ankaŭ diri, ke Vikimedianoj [Aaron Swartz](#), [Bassel Khartabil](#), [Pavel Pernikov](#), [Ihor Kostenko](#) kaj [Mark Bernstein](#), Ili oferis sin por libereco, kunhavigo kaj vero.

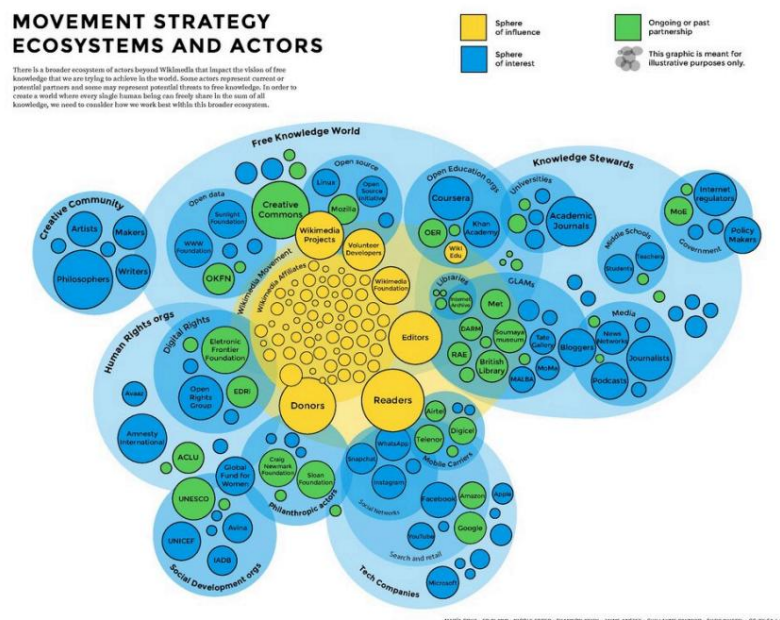
En Vikimedio, kaj kiel klarigite en la enkonduko al ĉi tiu verko, alarmo povas preni la formon de [alvoko por komentoj](#) reage al decido aŭ situacio observita ene de la movado. Ĉi tio estas eĉ instituciigita praktiko, kiu estas submetita al subtena kaj monitorada proceduro [\[172\]](#) por certaj projektoj, sed ankaŭ por la Fondaĵo kaj certaj asocioj, kiuj Ĉiuj ĉi tiuj avertoj koncernas la troojn de foje luktas por respekti la praktikojn kaj valorojn evoluigitajn en la reta sekcio. Kiu

Tamen, tio ne malhelpas, ke redaktaj projektoj havu siajn proprajn [regulojn kaj rekomendojn](#). nek vidi la aperon, en 2020 kaj tra la tuta movado, de [universala kondutkodo](#) , kiu difinas la "minimuman normon de akcepteblaj kaj neakcepteblaj kondutoj " [\[173\]](#)

».

La ideologio transdonita al Wikimedia, parte priskribita de Steven Levy en lia libro [Hacker Ethics \[174\]](#) , estas tial pli subtila ol simpla malakcepto de aŭtoritato. En spirito de kunhavigo, Kun emfazo pri malfermiteco, travidebleco, libereco, egaleco kaj aŭtonomeco, la movado sukcesas starigi tre kompleksan strukturon, samtempe kosmopolitan kaj tutmondan. Organizo kiu, kiel ni malkovros en la dua parto de ĉi tiu libro, estas tre inspira pro la maniero kiel ĝi konstruas komunumon, ene de ĉiam pli tutmonda kaj cifereca mondo.

Dua Parto: Kosmografio de la Movado Vikimedio

Figuro 25. Grafiko en la angla ilustranta la kompleksecon de la Vikimedia ekosistemo.

Venis la tempo prezenti la "kosmografion" de Vikimedio, aŭ alivorte,

prezenti la organizadon de movado, kiun iuj komparis al [\[175\]](#)

galaksio, dum la deka datreveno de la projekto Vikipedio, en la ombro de Por fari tion, oni devas unue vojaĝi tra la
Vikipedio, por malkovri la multajn projektojn kaj retejojn kaŝitajn tie.

Post tio, ankoraŭ necesas esplori la eksterretan organizon de la movado kaj interesiĝi pri la multaj uzantaroj kaj asocioj, grupigitaj ĉirkaŭ la projektoj kaj la fondaĵo.

respondecaj pri iliaj loĝejoj.

Ĝi malkaŝas, ke senretaj kaj retaj agadoj ene de la movado evoluas en du [\[176\]](#) malsamaj sferoj kaj medioj, kie oni foje observas diverĝajn kondutojn.

Kelkaj [kognaj disonancoj](#) eble eĉ aperos tie, sed sen pridubi la koherecon de la movado, kiu baziĝas sur forta ĝenerala aliĝo al ĉi tiu komuna projekto, kiu reprezentas la liberan kunhavigon de scio [\[177\]](#)

Vikimedio ankaŭ aperas kiel ia miniatura reprezentaĵo de ĉi tiu [\[178\]](#) hiperkomplekseco, kiu karakterizas nian nuntempan

tutmondan kaj ciferecan socion. Konkrete, ĝi reflektas la novajn defiojn de struktura tutmondiĝo kaj [\[179\]](#) ekonomia tutmondiĝo. Ĉi tiu verko tial devus helpi membrojn de la movado pli bone kompreni ĝin, dum la

, rilata al la evoluo de la Interreto. Ĉi tiu dua parto

Aliaj malkovros, kia povas aspekti hodiaŭ kosmopolita, internacia, interkultura organizaĵo, forte ligita al la uzo de la Interreto.

	
QR 13. Wikimedia Ekosistemo	QR 14. Wikimedia Galaksio

La konstelacio de interretaj projektoj

Kiel antaŭe dirite, la plej konata cifereca spaco Wikimedia al la ĝenerala publiko estas Vikipedio, kun, en majo 2026, 67 milionoj da artikoloj el 245 aktivaj lingvaj versioj [180]

Ĝi tiel aperas ĉe la supro en la rangolisto de edukaj projektoj, antaŭ la 198 versioj de Vikivortaro, 122 el Vikilibroj, 99 el Vikicitaro, 84 el Vikifontaro, 36 el Vikinovaĵoj, [181] 27 el Wikivoyage kaj 17 el Wikiversity, por entute 884 edukaj projektoj, estas aldonitaj, denove kaj denove, je la eduka nivelo, la . Al tio plurlingva projekto Vikispecioj kaj la nova lingva platformo por lanĉo de Vikispecioj kaj la nova versio de Vikivortaro. BetaWikiversity kaj Vikifontaro plurlingva. Aldonante la teknikan, administran, kaj

aliaj, tiel ni alvenas, en februaro 2026 kaj laŭ Wikiscan, al totalo de 1009 retejoj kaj 602 milionoj da paĝoj gastigitaj sur la serviloj de la Fondaĵo [182]

Kvankam ili estas disvolvigitaj ene de la sama movado kaj per la sama programaro, ĉiuj ĉi tiuj retejoj ne estas samaj. Ekzemple, en decembro 2025, kaj se ni ĉi-foje fidas WikiStats, ni trovas, ke la nombro da homoj, kiuj faris almenaŭ unu redakton, varias de 189, por Vikicitaro en la [urdua](#), ĝis 52,624,972, por [Vikipedio en](#)

[Angla](#) sed [183] La grandeco de aktivaj komunumoj povas tial multe varii depende de la projekto. ankaŭ depende de la lingvaj versioj. Ĉiu komunumo agordas sian [enhav-administran](#) sistemon malsame. [184] por poste establi regulojn specifajn por ĉiu eduka celo kaj ĉiu lingva variaĵo.

La [germanlingva Vikipedio](#)-projekto Ekzemple, ĝi havas regulojn apartajn de tiuj de la franclingva projekto. [Justa uzo](#) Ĝi ne validas ĉi tie; skizaj artikoloj ne estas Uzantokontoj estas konservitaj, kaj malpermesi uzanton postulas favoran voĉdonon. atingante dutrionan plimulton [185] Tio okazis dum en oktobro 2020, kaj nur en la portugala versio de la projekto, oni decidis, ke redaktado de la ĉefa spaco de la enciklopedio de nun estos rezervita por homoj kun uzantkonto [186].

Rilate al la enhavo de la diversaj lingvaj versioj de la libera enciklopedio, studo de 2010 komparanta 74 el ili rivelis, ke 74% de la enciklopediaj artikoloj [187] ekzistis nur en unu sola lingva versio. Tio montras, ke ĉiu lingva versio havas sian propran enhavon, evoluigitan de redaktantoj, kiuj komunikas en komuna lingvo sed ne nepre dividas la saman lingvon.

sama kulturo aŭ sama nacieco.

Krome, edukaj projektoj ĉiu havas sian propran specifan celon. La celo de enciklopedio efektive diferencas de tiu de vortaro, vojaĝgvidilo, gvidlibro de vivaĵoj, kolekto de citaĵoj, platformo por krei kursojn kaj esplorartikolojn, biblioteko de libroj en la publika havaĵo aŭ publikigitaj sub libera permesilo, aŭ retejo.

Ĵurnalisma, el semantika datumbazo, el alia de komputilaj funkcioj aŭ amaskomunikilaj dosieroj, ktp.

Krome, malsamaj celoj ankaŭ signifas malsamajn redaktajn regulojn. Efektive estas malpermesite produkti novan scion, aŭ misuzi ĉeffontojn en Vikipedio, dum samtempe, ĉio ĉi estas bonvena en ĉiuj aliaj projektoj, kiel ekzemple Vikivortaro [188].

Vikifontaro, tamen, estas escepto al ĉi tiu lasta regulo, ĉar la projekto konsistas el kolektado kaj ciferecigo de verkoj listigitaj en la publika havaĵo aŭ jam publikigitaj sub libera permesilo.

Fine, gravas memori, ke kopirajto ankaŭ povas varii de unu projekto al alia. Ekzemple, datumoj inkluzivitaj en Vikidatumoj, same kiel dosierpriskriboj inkluzivitaj en Wikimedia Komunejo, estas submetitaj al la permesilo CC0, male al la enhavo de aliaj projektoj, kiu estas sub la permesilo CC.BY-SA. Ĉi tio estas fina argumento, kiu pravigas la bezonon klasifiki projektojn kaj aliajn ciferecajn agadspacojn laŭ funkcio [189].

, por igi ilian ĝeneralan vidpunkton pli komprenebla.

Projektoj pri kunhavigo de scio

Tiel, ene de la cifereca spaco Wikimedia, ekzistas aro da projektoj dediĉitaj al scio-interŝanĝo, kiuj estas haveblaj en multaj lingvaj versioj. Ĉi tiuj malsamaj versioj originas en plurlingvaj projektoj nomitaj Wikimedia Incubator, Wikiversity Beta [190], kaj Wikisource Multilingual, kie ili spertas periodon de testado kaj efektivigo.

Ene de ĉi tiuj projektoj, oni povas trovi subprojektojn, kiuj mem konsistigas specialigitan areon ene de la ĉefa projekto. Ekzemple, infanlibrobiblioteko estis kreita ene de la projekto Vikilibroj, scienca revuo ene de la projekto Vikiversitato en [191], kaj anglalingvaj portaloj. Vikipedio ankaŭ prezentas projektojn de redaktantoj pasiaj pri specifaj temoj. [192] temoj ankaŭ kunigas

Kelkaj edukaj projektoj estas plurlingvaj. Tio estas la kazo, ekzemple, kun la projekto [Vikispecioj](#), kiu katalogas ĉiujn vivaĵojn, kaj la [projekton Wikimedia Komunejo](#), kiu centraligas la dosierojn

teksto, bildo, aŭdio aŭ video uzataj en aliaj Vikimediaj projektoj, por eviti duobligon ^[193]

Plurlingveco ankaŭ estas praktikata en la [projekto Wikidata](#). kiu centraligas faktajn informojn en grandega semantika datumbazo uzata, interalie, de aliaj projektoj de la movado ^[194]

Pli lastatempe, la projekto [Wikifunctions](#) ^[195] ankaŭ ekestis por produkti komputilajn funkciojn por ebligi al la projekto Abstrakta Vikipedio aŭtomate publikigi enciklopediecajn artikolojn en ĉiuj [lingvoj](#).
[natura](#).

Ĉiuj ĉi tiuj redaktaj projektoj funkcias per la [programaro MediaWiki](#). jam prezentitaj en la unua parto de la libro. Ili ĉiuj estas libere alireblaj kaj kunlaboraj je la redakcia nivelo. Ilia administrado estas

Ĉi tiu verko estas sendependa de aliaj projektoj, kaj ĝia enhavo estas submetita al la permesilo CC BY SA, escepte, kiel jam menciite, de la projekta datumbazo Wikidata kaj dosierpriskriboj en Wikimedia Komunejo, kiuj ambaŭ estas licencitaj sub CC0. La listo de ĉiuj ĉi tiuj projektoj kaj lingvaj versioj varias depende de la decidoj faritaj rilate al la projektoj [proponitaj por kreado](#). ^[196] kaj tiuj [proponitaj al la](#)

[subpremado](#) ^[197].

Tabelo 1. Prezento de Vikimediaj scio-kunhavigprojektoj kun iliaj logotipoj

	Wikimedia Komunejo estas plurlingva multimedia biblioteko kiu centraligas dosierojn uzatajn en Vikimediaj projektoj. Ĉi tiuj dosieroj estas publikigitaj sub la permesilo CC.BY.SA., kaj iliaj priskriboj estas publikigitaj sub la permesilo CC.0.
	Vikidatumoj estas plurlingva datumbazo sub libera CC0-licenco, kiun homoj aŭ maŝinoj povas legi kaj redakti por provizi informojn al aliaj Vikimediaj projektoj.
	Vikifontaro estas cifereca biblioteko de libroj, kiuj falis en la publikan domenon.
	Vikispecioj estas plurlingva gvidlibro de vivantaj specioj de faŭno kaj flaŭro .
	Vikivortaro estas priskriba kaj ilustrita vortaro.
	Vikivojaĝo estas turisma vojaĝgvidilo.
	Vikicitajo estas kolekto de citaĵoj.
	Vikilibroj estas kolekto de edukaj verkoj.
	Vikinoĵaĵoj estas kunlabora ĵurnalisma retejo kiu resumas aktualajn eventojn surbaze de neŭtrala vidpunkto. La disvolviĝo de ĉiuj ĝiaj lingvaj versioj estis suspendita en majo 2026.
	Vikiversitato estas kolekto de edukaj materialoj kombinitaj kun spaco dediĉita al la laboro de esplorado.
	Vikifunkcioj estas biblioteko de komputilaj funkcioj, kiu ebligas, interalie, la disvolviĝon de la projekto Abstrakt Wikipedia, kies celo estas produkti enciklopediecajn artikolojn sendepende de iu ajn natura lingvo , per utiligado de la datumoj kolektitaj de la projekto Wikidata.
	La inkubatoro de Wikimedia estas la testa kaj lanĉa retejo por novaj lingvoprojektoj el Vikipedio, Vikilibroj, Vikinoĵaĵoj, Vikicitaro kaj Vikivortaro.
	Vikifontaro plurlingva estas la lanĉplatformo por novaj lingvaj versioj de projektoj Vikifontaro.
	Vikiversitato Betao estas la lanĉplatformo por novaj lingvaj versioj de Vikiversitataj projektoj.

Tabelo 2. Ekzemploj de subprojektoj pri redaktado de Vikimedia

	Vikijunior same kiel Kuirlibro kiu estas kolekto de kuirreceptoj, estas subprojekto de Vikilibroj kiu kovras porinfanan literaturon.
	Vikiĵurnalo estas subprojekto de Vikiversitato celanta produkti sciencajn artikolojn en diversaj kampoj (medicino, sociaj sciencoj kaj striktaj sciencoj) kaj laŭ proceduro de kolega revizio.

Projektoj pri administrado, administrado kaj konsciigo

Krom projektoj pri scio-interŝanĝo, ekzistas aro da retspacoj dediĉitaj al la interna organizado de la movado. Inter ĉi tiuj estas la **platformo Meta-Wiki**, kiu estas la [198] plej aktiva post la projekto Vikipedio en la angla. Ĝi estas spaco dediĉita al la kunordigo, dokumentado, planado kaj analizo de la movado kiel tuto kaj en ĝia

internacia dimensio. Kiel antaŭe vidite, ĉi tie okazas multaj debatoj pri gravaj decidoj. Ekzemple, la kreado de novaj projektoj aŭ filiigitaj unuoj estas organizita ĉi tie [199]

, la distribuado de subvencioj donitaj de la

Fondaĵo, same kiel la elektoj de [komitatanoj](#) kaj la estraro de la Fundamento.

Alia retejo dediĉita al kunordigo estas [Wikimania](#), en kiu oni preparas la ĉiujarajn internaciajn konferencojn dediĉitajn al la movado [\[200\]](#), kaj la retejo Wikimedia

Kontakto, siaflanke, fokusiĝas al la promocio de Vikimediaj projektoj. Ĉi tiu promocio povas okazi en edukaj medioj, artgalerioj, librovendejoj, arkivoj kaj muzeoj [\[201\]](#), kaj ofte implikas la kunhavigon de plej bonaj praktikoj. Al tio oni devas aldoni la platformon Fluxx, kiu aperis en 2021 [\[202\]](#).

, por simpligi la administradon de stipendiaj petoj senditaj al la Fondaĵo.

Inter la retejoj dediĉitaj al administrado de la movado, kelkaj eble ĉesos funkcii post kiam ilia celo estos atingita. Tio estis la kazo kun la retejo [pri strategioplanado de Wikimedia](#), uzata por disvolvi la [\[203\]](#) movadstrategion dum la periodo 2010-2020, ĝuste antaŭ ĝia arkivado. Simile, la [retejo Wikimedia Usability](#), kiu gastigis laboron por plibonigi la alireblecon de Wikimedia-retejoj, estis arkivita post la fino de ĝia financado fare de la Stanton Foundation [\[204\]](#) dum la retejo [survey.wikimedia.org/](#) (<https://web.archive.org/web/20130219071622/http://survey.wikimedia.org/>), kiel interreta enketplatformo, estis nuligita dum 2013 [\[205\]](#)

Rilate al la administrado de retpoŝtoj adresitaj al la movado, la movado Wikimedia efektivigis, en septembro 2004, prilaboran sistemon per [la Malfermfonta Bileta Peto-Sistemo](#), antaŭ ol anstataŭigi ĝin per la programaro Znumy LTS en 2021 [\[206\]](#)

Jen kie ĉiuj

Petoj, plendoj, komentoj kaj aliaj specoj de demandoj senditaj retpoŝte al la movado estas do pritraktataj ĉe la fronto fare de volontuloj akredititaj de la Fondaĵo. Ĉi tiu prilaborado estas organizita de alia retejo nomata Wikimedia's Volunteer, en kiu 400 volontuloj [\[208\]](#) laboras.

Vikio de Responda Teamo ([VTR](#)) [\[207\]](#), aktiva en ĉirkaŭ kvardek [\[209\]](#) lingvoj respondas al plurcent mesaĝoj ĉiutage.

Ĉefe ene de Vikipedio, ankoraŭ ekzistas subprojektoj dediĉitaj al konsciigo aŭ trejnado pri vasta gamo da temoj. Inter ĉi tiuj estas la projekto [WikiMooc](#). [\[210\]](#)

Por

lerni kontribui al Vikipedio, la projekto Blacken Wikipedia, kiu lukta kontraŭ la manko de enhavo pri Afriko kaj afrik-devenuloj, la fotokonkursoj Wiki Loves pri diversaj temoj, aŭ la diversaj projektoj dediĉitaj al la serĉado de seksa egaleco en enciklopediaj artikoloj, el kiuj unu el la plej konataj nomiĝas Les sans pages. [\[211\]](#)

Tabelo 3. Prezentado de la projektoj pri helpo, kunordigo, administrado kaj informado, kiuj aperis ĉe ene de la movado Wikimedia

	Administrado de la Fondaĵo Wikimedia Vikipedio estas la retejo, kie la estraro de la Fondaĵo Wikimedia disponigas al la publiko dokumentojn rilatajn al ĝia administrado.
	Vikimedia tabulo (https://board.wikimedia.org/wiki/Main_Page) estas vikio-ejo kies aliro estas limigita al membroj de la estraro de la Fondaĵo Wikimedia por ilia interna komunikado.
	Meta-Vikio estas la retejo por la ĝenerala administrado kaj kunordigo de la movado Vikimedio.
	La retejo Wikimania dediĉas sin al la preparado de la ĉiujaraj konferencikloj dediĉitaj al la movado Vikimedio.
	Wikimedia Outreach estas retejo kreita por kunordigi la antaŭenigon de Vikimediaj projektoj kaj partnerecojn ene de la movado.
	Poŝtservoj de Vikimedio (https://lists.wikimedia.org/postorius/lists/) estas la gastiga servo por ĉiuj dissendolistoj administrataj de la Fondaĵo Wikimedia.
	Statistikoj de Vikimedio kunigas platformojn de statistika informo pri ĉiuj Vikimediaj projektoj administrataj de la Fondaĵo Wikimedia.
	Volontula Responda Teamo estas projekto kiu kunigas volontulojn avidajn respondi retpoŝtojn senditajn al la movado Vikimedio.
	Uzebleco de Vikimedio (arkivita) estas laborspaco dediĉita al plibonigo de la uzebleco de Vikipedio por novuloj.
	Strategia planado de Vikimedio (arkivita) estis la retejo uzata de 2009 ĝis 2010 por la disvolviĝo de la strategia plano 2010-2015.

Tabelo 4. Ekzemploj de subtenaj kaj konsciigaj subprojektoj evoluigitaj ene de Vikimediaj projektoj

	La Vikimooko estas senpaga reta kurso, malferma al ĉiuj, desegnita por instrui al homoj kiel kontribui al Vikipedio. Ĝi estas kreita de volontulaj Vikipediistoj kontribuantoj, kun la subteno de Wikimedia Francio.
	Blacken Vikipedio estas iniciato celanta plenumi la informan mankon pri afrika aŭ afrodevena kulturo, personecoj kaj la afrika diasporo en Vikipedio.
	La Senpaĝaj estas subprojekto de la franca versio de Vikipedio, iniciatita en julio 2016, kies celo estas kontraŭbatali seksajn malekvilibrojn en la artikoloj de la enciklopedio.
	Vikio Amas Monumentojn , Laŭvorte "Vikio amas monumentojn", estas internacia fotografia konkurso okazanta ĉiujare en septembro, kies celo estas prezenti listigitajn posedaĵojn heredaĵo.

Teknikaj administradaj projektoj

Por trakti la teĥnikajn problemojn rilatajn al la funkciado de la movado,

Kelkaj retejoj kaj projektoj iom post iom aperis. La plej grava el ĉi tiuj estas la **retejo MediaWiki**. kiu estas plurlingva spaco tute dediĉita al kunlabora disvolviĝo kaj

MediaWiki programaro dokumentado, sur kiu ĉiuj redaktaj projektoj rondiras. Ĉi tiu projekto

estas proksime ligita al aliaj teknikaj administraj platformoj kiel ekzemple [Wikispore](#) respondeca pri testado de novaj proponoj de Vikimediaj projektoj, aŭ [Phabricator](#), kies ĉefa misio estas solvi komputilajn cimojn, prioritatigante sekurecajn problemojn. En 2014, Phabricator efike anstataŭigis la programon [Bugzilla](#) . konsiderata malaktuala kaj kiu ne

Ĝi ne permesis, male al sia posteulo, la kunordigon de taskoj kiuj ne rilatas [\[212\]](#) al komputila bontenado.

Alia retejo dediĉita al teknikaj demandoj estas [Wikitech](#). platformo por informoj kaj teknika gvido pri Wikimedia Cloud Services (WMCS) [\[213\]](#) [\[214\]](#) Januaro 2020, pli ol 16 000 homoj vizitis ĝin por akiri aliron al [dosieroj](#) kaj [datumbazaj mastrumaj](#) . En [sistemoj](#) Vikimediaj projektoj [\[215\]](#) raporto, la [Wikimedia Esplorprojekto](#), en kiu teamo de "sciencistoj kaj inĝenieroj, kiuj uzas datumojn por kompreni kaj povigi la milionojn da homoj, kiuj interagis ĉiutage kun Vikipedio kaj . Tiam restas ĝiaj frataj projektoj", estas kolektita. [\[216\]](#)[\[217\]](#)

».

Fine, kiel la lasta alveno kaj sola komerca projekto aperinta ene de la movado, estas la [projekto Wikimedia Enterprise](#). Ĝia funkcio estas vendi servojn

privilegia aliro estas donita al grandaj komercaj uzantoj de Vikimediaj projektoj same kiel al organizoj. La kotizoj por la provizitaj servoj povas varii de senpagaj ĝis varia kotizo depende de la grandeco de la kandidatoj kaj ĉu iliaj agadoj estas profitcelaj aŭ ne [\[218\]](#) En

Por ĉiuj ĉi tiuj teknikaj projektoj, la angla ofte servas kiel la [lingua franca](#).

Tabelo 5. Superrigardo de aktivaj teknikaj administradaj projektoj ene de la movado Wikimedia

	La retejo MediaWiki estas platformo por disvolviĝo kaj dokumentado de la programaro MediaWiki uzata de ĉiuj redaktaj projektoj de Vikimedio.
	Wikimedia Fabrikilo (https://fabrikilo.wikimedia.org) estas platformo por taskadministrado malfermita al ĉiuj kontribuantoj de Vikimedio ĉefe por trakti IT-problemojn, restante malfermita al administrado de aliaj specoj de taskoj.
	Wikizispore estas instanco de wmflabs kiu permesas testi novajn vikio-projektojn antaŭ ilia akcepto fare de la movado.
	Vikiteknologio estas platformo desegnita por dokumenti IT-projektojn kaj infrastrukturon subtenantajn la movadon Wikimedia, gastigita en la nubo de la Fondaĵo Wikimedia.
	Testa Vikio estas Wikimedia retejo uzata de programistoj por testi sian kodon antaŭ ol apliki ĝin al aliaj retejoj.
	Ilforĝejo (antaŭe toolserver) estas subprojekto de Wikitech dediĉita al administrado de Wikimedia nuba komputado dediĉita al gastigado de komunume subtenataj projektoj.
	Wikimedia Nuba VPS estas subprojekto de Wikitech konsistanta el nuba komputika administrada spaco de Wikimedia celita por gastigi aŭtonomajn projektojn.
	Datenservoj estas subprojekto de Wikitech, kiu permesas rektan aliron al datumbazoj kaj memorrubejoj, same kiel retajn interfacojn por serĉdemandoj kaj programecan aliron al stokejoj de datumoj.
	Wikimedia Enterprise estas pagita servo ofertanta privilegian aliron al la enhavo de Vikimediaj projektoj, dediĉita al komercaj kompanioj kaj eble senpaga por nekomercaj organizaĵoj.

Komunikaj kaj informaj spacoj

Por interna komunikado, la movado Wikimedia gastigas centojn da dissendolistoj [\[219\]](#), privataj aŭ publikaj, listigitaj sur retpaĝo alirebla per la QR-kodo montrita kontraŭe, kaj ankaŭ multajn babilejojn malfermitajn ĉe [IRC](#), [Telegramo](#), [Misharmonio](#) aŭ [Plej Materia](#). Dum kune kun tio, li

Ankaŭ ekzistas multaj spacoj por interŝanĝo en sociaj retoj spontanee kreitaj de grupoj de kontribuantoj.

En septembro 2019, platformo nomita "[Wikimedia Space \(https://diff.wikimedia.org\)](https://diff.wikimedia.org)" ankaŭ estis kreita per [WordPress](#)-programaro kaj [Diskurso](#) por oferti lokon por interŝanĝo de informoj kaj konversacioj al homoj aktivaj en la movado [\[220\]](#) fine de februaro 2020 kaj probable pro manko de trafiko, la retejo finfine ne estis konservita [\[221\]](#) kaj estis renomita [Diff](#) [\[222\]](#) ke la [blogfunkcio](#) Ĉi tiu spaco restas ekskluzive. Sed ĉe la por membroj de la movado, kun aparta atento donita al subrepresentitaj komunumoj. Per simpligita redakta procezo, artikoloj estas kreitaj tie kaj plurajn lingvojn. povas [\[223\]](#) kelkfoje esti tradukitaj en

Kelkaj gazetoj ankaŭ aperis ene de Vikimediaj projektoj antaŭ ol esti listigitaj sur paĝo de la Meta-Vikio-ejo [\[224\]](#) [\[225\]](#). En la franclingva mondo, ekzistas la gazeto Wikimag.

la novaĵletero Regards sur l'actualité de la Wikipédia (RAW) [226] , ambaŭ el kiuj estas periodaĵoj eldonitaj de kaj por Vikimedianoj. Simila revuo ankaŭ ekzistas sur la paĝo [227] ».

Flanke de la angla lingvo, ekzistas ankaŭ la fama ĉiumonata revuo Signpost. la plej malnova gazeto de movado kreita en januaro 2005. Ĝi resumas la gravajn eventojn, kiuj okazis en la enciklopedio kaj la movado [228]

Ĝia fondinto, Michael Snow, li ankaŭ fariĝis membro de la estraro de la Fondaĵo de 2008 ĝis 2010, kaj poste de ĝia konsila komitato konsistanta el 16 invititaj membroj [229] , ĝis ĝia forigo en junio 2018 [230].

Ankaŭ interne ekzistas la Wikimedia Techblog dediĉita al la teknika komunumo.

Vikimedio [231] , kies ĝisdatigojn faras subtena teamo de programistoj [232] , poste la platformo Phabricator, kiu ankaŭ gastigas ĉirkaŭ dek kvin blogajn spacojn. Simile al la aktivaj blogaj [233] spacoj ene de la movado, oni povas aboni ilin per Planet. [234] aŭ ajna alia RSS-fluagreganto.

Ĉe la nivelo de la Fondaĵo, la estraro uzas sian propran vikion por disvastigi informojn.

administradon [236] en kiu estas Novaĵsekcio [235] , dum dungitoj prizorgas ejon ĉio koncerne ĝian ekzpozician [237] [238]

Aliaj blogaj spacoj aŭ retejoj destinitaj por la ĝenerala publiko estas administrataj de lokaj asocioj. Tio estas la kazo por Wikimedia Francio [239] kaj Wikimedia Svislando [240] , kiuj mem-gastigas siajn retejojn, preferante oficialan retejon [243].

ankaŭ inkluzivante blogan spacon [241] Dum la kanada [242] kaj belga asocioj uzantan vikion gastigatan de la Fondaĵo, kiu estas kompletigita, en la kazo de Belgio, per [244] aparta informa blogo

Individuoj kaj grupoj aktivaj en la movado finfine povas krei siajn proprajn informspacojn. En la franclingva mondo, ĉirkaŭ dek blogoj estis tiel malfermitaj por komenti pri tio, kio okazas en Vikipedio. Inter la kreintoj de ĉi tiuj mem-administrataj spacoj, kelkaj povis esprimi vehementan kritikon de la projekto sen malkaŝi sian identecon kiel kontribuantoj.

Ĉar la modo pasis, neniu el ĉi tiuj blogoj restis aktiva post 2020. Kvin jarojn antaŭe, tamen, la retejo Wikirigoler, ankaŭ konata kiel la blogo de Pierrot la Kronikisto, estis konsiderata [245] "unu el la blogoj, kiuj plej influis la francan Vikipedian komunumon." Ĝi estis, fakte, ĉe la origino de unu el la grandaj konfidkrizoj okazintaj inter la redaktantoj de la enciklopedio. Pro cimo ĉe la retprovizanto, fariĝis eble identigi la homojn, ^{plej} kiuj kontribuis al la blogo. Inter ĉi tiu listo de homoj, el kiuj kelkaj ne moderigis siajn komentojn pri Vikipedio, estis pluraj [246] homoj respondecaj pri la administrado de la projekto.

Tabelo 6. Ekzemploj de Vikimediaj spacoj aŭ projektoj dediĉitaj al komunikado

	Diferenco estas bloga spaco kiu restis aktiva post la fermo de Wikimedia Space . platformo por informo, diskuto, kunlaboro kaj subteno dediĉita al membroj de la Vikimedia komunumo.
	La retpoŝta servo de Wikimedia dediĉas sin al administrado de retpoŝtoj por dungitoj ene de la movado kaj ankaŭ administras ĉiujn dissendolistojn.
	La Wikimago estas semajna ĵurnalo kiu tenas vin informita pri tio, kio okazas en Vikipedio, la komunumaj decidoj, debatoj, ktp.
	Informoj pri novaĵoj de Vikimedio (RAW) estas semajna publikaĵo, kies ĉefa celo estas informi la francan Vikipedian komunumon pri tio, kio okazas ekster ĝi.

La konstelacio de la Fondaĵo kaj ĝiaj filioj

Kune kun la projektoj disvolvigitaj en la cifereca spaco, kelkaj grupoj kaj Neprofitcelaj organizaĵoj kolektiĝis ĉirkaŭ la Fondaĵo Wikimedia. Iliaj

La ĉefa celo estas kunordigi kaj antaŭenigi agadojn ene de la movado por plibonigi la enhavon aŭ funkciadon de edukaj projektoj. Kvankam ĉi tiuj grupoj ofte formiĝas kaj organizas sin persone, kelkaj el iliaj agadoj kompreneble povas okazi interrete kaj foje eĉ ekskluzive, kiel oni vidis dum la diversaj izoladoj truditaj dum la [Covid-19-pandemio](#).

Ĉi tiuj instancoj, listigitaj en marto 2023 kiel 178 sur paĝo de la Meta-Wiki-ejo [\[247\]](#) videbla danke al la QR-kodo montrita kontraŭe, diferencas de teknikaj aŭ redaktaj projektoj kaj laŭ siaj celoj kaj laŭ sia funkciado.

Male al edukaj projektoj, homoj aktivaj en ĉi tiuj grupoj kaj asocioj estas ĝenerale konataj laŭ sia vera identeco, dum la uzo de pseŭdonimoj en scio-kunhavigejoj estas vaste disvastiĝinta praktiko.

Kiel jam klarigite en la unua parto de la libro en la sekcio " [La kreado de filiigitaj organizaĵoj](#)" Ĉiuj ĉi tiuj unuoj devas unue pravi sin antaŭ ol ricevi al ili la statuson de filio ene de la movado. Ili estas poste taksataj ĉiujare por determini ĉu ilia alligiteco povas esti konservita. [\[248\]](#) 33 unuoj agnoskitaj de la Wikimedia Foundation tiel perdis sian alligitecon post negativa taksado. [\[249\]](#)

· Ekzemple, en decembro 2022,

Ĉi tiu alligiteco permesas al la Fondaĵo sendi subvenciojn, kiuj estas aljuĝitaj nur al aligitaj organizaĵoj. Ĝi ankaŭ donas la eblecon uzi la preskaŭ 2 500 varmarkojn registritajn de la Fondaĵo, kiel ekzemple projektnomoj kaj iliaj logotipoj, kies unua sonversio estis publikigita komence de 2023 [\[250\]](#).

Rekomence, filioj devas produkti serion da raportoj kaj sendi ilin por revizio per paĝo en la retejo Meta-Wiki, alirebla per la nova QR-kodo montrita dekstre de ĉi tiu paragrafo. Se ĉi tiuj raportoj mankas, estas konsiderataj nesufiĉaj aŭ neadekvataj, la statuso de filio povas esti rekonsiderata aŭ eĉ nuligita ĝis la kondiĉoj por reatribuo estas plenumitaj.

La sekvaj sekcioj de ĉi tiu libro prezentos la diversajn organizaĵojn, grupojn kaj agadojn troveblajn ene de la movado, preter edukaj projektoj. Ĉi tio komenciĝos per esplorado de tio, kio okazas ene de la Fondaĵo.

Vikimedia.

La Fondaĵo Wikimedia

Figuro 26. Grupfoto de dungitoj de la Fondaĵo Wikimedia en Januaro 2020.

La [Fondaĵo Wikimedia Inc.](#) (WMF) estas la centra teknika kaj administra ĉefsidejo de la movado, kun oficejoj situantaj en la urbo San-Francisko, ne malproksime de Silicon Valley.

Valo. Ĝin kreis ^[251] [Jimmy Wales](#). kiam li decidis translokigi la aktivaĵojn de sia firmao tien ^[252]

[Bomis](#) Kio estas markonomoj, domajn nomoj kaj kopirajtoj? Ĝi ankaŭ estas

respondecas pri la plejparto de la monokolektado farita de la movado kaj administras, por la afero, la ĉiujarajn monokolektajn standardojn, escepte de tiuj montrataj por homoj konektitaj el la teritorio de Svislando ^[253]

Rekonita kiel NRO fare de la Eŭropa Unio, ĝi havas ^[254], ĉi tiu neprofitcela organizaĵo inkluzivas plurcent dungitojn kontrolatajn de estraro, agnoskita kiel la plej alta decidanta organo de la movado. (Vidu la organizan skemon.)

En relative konvencia strukturo, la dungitoj de la Fondaĵo estas dividitaj en ^[255] ^[256] ok fakojn sub la kontrolo de tripersona estraro estrita de [Maryana Iskander](#). ^[257]

, la ĝenerala direktoro kiu alvenis en januaro 2022.

Laŭ informoj kolektitaj sur la retpaĝo de la Fondaĵo dediĉita al la prezento de ĝia dungitaro kaj alirebla per la QR-kodo montrita ĉi tie, la tuta nombro de dungitoj pliiĝis de pli ol 450 en januaro 2021 ^[258] ĝis pli ol 550 en januaro 2022 ^[259].

Dum en marto 2023, oni ankoraŭ povis legi sur ĉi tiu paĝo, ke "pli ol 700 homoj el multaj landoj dividas engaĝiĝon al libera scio kaj kunlaboras kun nia komunumo ^[260]"

».

Por doni al vi ideon pri tio, kio estas plenumata ene de ĉi tiu Fonduso, jen la resumo de ĝiaj departementoj en januaro 2022, kun la nombro da homoj tie listigita en krampoj. laboro:

[La progrese departemento](#) (62 homoj) prizorgas monokolektadon, strategiajn partnerecojn kaj stipendioprogramojn, kiuj instigas la movadon ^[261]

La komunikada fako (32 homoj) certigas la kunhavigon de informoj pri la movado Wikimedia, projektoj de Wikimedia kaj la laboro de la Fondaĵo Wikimedia mem [\[262\]](#)

La financa kaj administra fako (38 homoj) administras la financojn kaj rimedojn de la Fondaĵo Wikimedia, laŭ siaj kernaj valoroj de travidebleco kaj [\[263\]](#) respondigebleco

La jura fako (29 homoj) administras la jurajn aspektojn de la Fondaĵo, sed sen alpreni la rolon de advokato por la komunumo kaj filiigitaj organizaĵoj [\[264\]](#)

La operacia sekcio (5 homoj) efektivigas la strategion kaj vizion de la organizo bazitajn sur merkata scio, datumoj, pruvoj kaj funkcia plejboneco [\[265\]](#)

La publika departemento (163 homoj) konstruas, plibonigas kaj administras la funkciojn de la retejoj Vikimedio [\[266\]](#)

La fako pri talento kaj kulturo (26 homoj) prizorgas rekrutadon, gvidadon, la organiza disvolviĝo kaj dungitaradministrado [\[267\]](#)

La teknologia fako (138 homoj) konstruas, plibonigas kaj prizorgas la infrastrukturon de Vikimediaj retejoj [\[268\]](#)

Aldone al ĉi tiu asigno, dungitoj de la Fondaĵo povas poste partopreni en diversaj projektoj aŭ laborgrupoj. Inter ĉi tiuj estas la projekto por la kresko kaj engaĝiĝo de novaj redaktantoj en mezgrandaj projektoj [\[269\]](#) kaj la vida redaktanto [\[270\]](#). , la projekto , la projekto pri poŝtelefona aplikaĵo , aŭ la plibonigprojekto [\[271\]](#) la sperto por komputiloj [\[272\]](#)

Aliaj teamoj povas tiam esti formitaj provizore, kiel kutime okazas dum periodoj de strategia planado por la movado. Dum la periodo 2018-2020, ekzemple, ok homoj dungitaj provizore [\[273\]](#) aliĝis al teamo de kvin.

procezo de permanentaj [\[274\]](#), kun la celo antaŭenigi komunuman partoprenon en dungitoj, dum kolektado de informoj kaj decidoj ekestiĝantaj dum ĝi [\[275\]](#)

Kiel la movado, kiun ĝi subtenas, la Fondaĵo Wikimedia aperas kiel diversa organizaĵo, kaj laŭ la nombro de siaj fakoj kaj laborgrupoj, kaj laŭ sia fleksebleco rilate al la konsisto de siaj teamoj. Tamen, male al la eldonaj projektoj prezentitaj antaŭe, la Fondaĵo havas potencon decidcentron konsistantan el elektitaj aŭ kooptitaj membroj, kolektitaj ene de konsilio.

de administrado.

La estraro de la fondaĵo

Figuro 27. Estraro de la Fondaĵo Wikimedia en 2019.

La [estraro de la Fondaĵo Wikimedia](#) konsistas el 16 sidlokoj. Unu el ili estas asignita al Jimmy Wales kiel fondinta membro, dum la aliaj estas dividitaj en 7 kooptitajn sidlokojn kaj 8 sidlokojn elektitajn de la komunumo [\[276\]](#). La nuna organizado de ĉi tiu konsilio estis adoptita en 2020 [\[277\]](#) post [\[278\]](#), antaŭ ol esti integrita en la statutojn de la fondaĵo la sekvan jaron [\[278\]](#).

Dum tiu ŝanĝo, la konsilio pligrandiĝis de 10 ĝis 16 membroj, pro la kresko de la nombro de aktivaj dungitoj ene de la Fondaĵo. Ĉi tio samtempe certigante, ke la nombro de kooptitaj membroj neniam superas duonon de la nombro elektita de ĉiuj membroj de la movado, inkluzive de dungitoj [\[279\]](#).

Ne-periodaj sed regulaj kunvenoj por la celo [\[280\]](#) estas organizitaj ene de ĉi tiu konsilio, en la voĉdoni pri la aprobo de ĉiu nova rezolucio [\[281\]](#). Ekde 2006, ĉi tiuj estas listigitaj en la vikio dediĉita al la administrado de la Fondumo [\[282\]](#) por konsistigi la aron de decidtekstoj produktitaj de la plej potenca instanco de la Vikimedia movado.

Tia koncentriĝo de potenco akre kontrastas kun tio, kio okazas en eldonaj projektoj, kie volontuloj ĝenerale serĉas interkonsenton antaŭ ol organizi voĉdonojn inter aktivaj redaktantoj. Krom arbitraciaj komitatoj formitaj en iuj projektoj kaj administraj grupoj elektitaj de la eldonaj komunumoj, neniu alia decidanta organo ekzistas ene de ĉi tiuj projektoj. Krome, la decidoj faritaj de ĉi tiuj du asembleoj traktas nur interpersonajn konfliktojn kaj devian konduton, kaj neniam, almenaŭ ne rekte, redaktajn aŭ organizajn elektojn.

Kune kun ĉi tiu horizontala regado, la estraro de la Fondaĵo tiel aperas ĉe la supro de decidpiramido establita ene de la movado. Efektive, ene de ĉi tiu organo oni decidas pri la kreado aŭ malfondo de la diversaj unuoj aŭ projektoj aligitaj al la movado, same kiel pri la plej gravaj agoj reĝisoritaj de la individuoj engaĝitaj de la Fondaĵo. Tamen, ĉiuj ĉi tiuj decidoj ĝenerale sekvas la...

rekomendoj eldonitaj de serio da laborgrupoj kaj komitatoj konsistantaj el dungitoj kaj aktivaj volontuloj ene de la movado.

Komitatoj, laborgrupoj kaj konsilioj

Konsiderante internan politikon favoran al plurismo, interkultureco kaj diverseco [283]

, La movado Wikimedia inkluzivas multajn komitatojn listigitajn sur paĝo de la retejo Meta-Wiki, alirebla per la QR-kodo montrita ĉi tie. Kvin el ĉi tiuj komitatoj konsistas el membroj de la estraro de la fondaĵo, helpataj de senvoĉdonrajtaj konsilistoj kaj kontaktulo kun la dungitaro.

La unua el ĉi tiuj komitatoj traktas la regadon de la movado kaj la fondaĵo, samtempe [284] certigante, ke la estraro efike plenumas siajn respondecojn [285].

La dua estas revizia komitato, kiu traktas financajn kaj kontadajn aferojn. La tria estas la komitato pri homaj rimedoj, kiu kontrolas politikojn kaj praktikojn [286] rilate al kompenso kaj dungitaro. La kvara estas la komitato pri produkto kaj teknologio, kies misio estas taksu kaj esplori la valoron ofertitan de Vikimediaj projektoj al uzantoj tutmonde [287].

Kaj la kvina, fine, estas tiu de komunumaj aferoj, kiu havas kiel sian celo certigi, konforme al la misio de la movado, bonajn rilatojn inter la Fondaĵo kaj la komunumo [288]

Figuro 28. Laborgrupo pri la strategio de la movado en 2017.

Respektante ankoraŭ certan geografian, lingvan kaj kulturan diversecon, sep aliaj sendependaj decid-komitatoj konsistas el volontuloj el ĉiuj projektoj.

kaj ĉiuj regionoj de la mondo. Inter ĉi tiuj estas du komitatoj respondecaj pri la distribuado de la financoj: la [stipendia komitato](#), kiu estas dividita en sep regionajn subkomitatojn [289]

, sekvata de [konferenca subtenkomitato](#) [290]

Aldone al ĉi tio, ekzistas la [lingva komitato](#) novaj [291], respondeca pri akcepto aŭ forigo

lingvaj versioj ene de edukaj projektoj, la [komitato pri alligitecoj](#) [292] respondeca pri la donado aŭ forigo de filia statuso, la [mediacia komisiono](#) [293] konsistanta el volontuloj nomumitaj de la estraro [294] por estri

lokigitaj administraj aŭ juraj plendoj adresitaj al la movado, la [revizia komitato](#) ene de la [teamo Fido kaj Sekureco](#), [\[295\]](#) kiu, siaflanke, traktas specife plendojn kontraŭ homoj aktivaj en la movado, kaj fine, la [komunikadan komitaton](#) kiu inkluzivas dungitojn de la Fondaĵo, kelkajn volontulojn kaj dungitaron

filiigitaj asocioj, kun la celo plej bone plenumi publikajn rilatajn taskojn ene de la movado [\[296\]](#)

Ĉiuj ĉi tiuj sendependaj komitatoj estas konstantaj, subtenataj de dungitoj de la Fondaĵo, kaj kontrolataj de membro de la estraro de la Fondaĵo. Tamen, ekzistas ankaŭ aliaj provizoraj komitatoj aŭ laborgrupoj, kiel tiu taskigita per la redaktado de la [ĉarto de la movado](#) . [\[297\]](#) , tiam la balotaj komitatoj formiĝis por la estraraj [elektoj de la Fondaĵo](#) [\[298\]](#) , konsistanta el volontuloj superrigardataj de membro de la aŭ grupoj formitaj

estraro kaj kvar dungitoj ĉiujare por kontroli la jarajn kunvenojn de la [\[299\]](#) , internacia konferencciklo de Wikimania [\[300\]](#)

Ĉio ĉi sen forgesi la teamojn formitajn dum la disvolviĝo de la strategio. movado kaj kiu inkluzivis en 2020-2030 [konsilan stiran komitaton](#) [\[302\]](#) [\[301\]](#) , grupo , kaj [teamo de verkistoj](#) [\[303\]](#) .

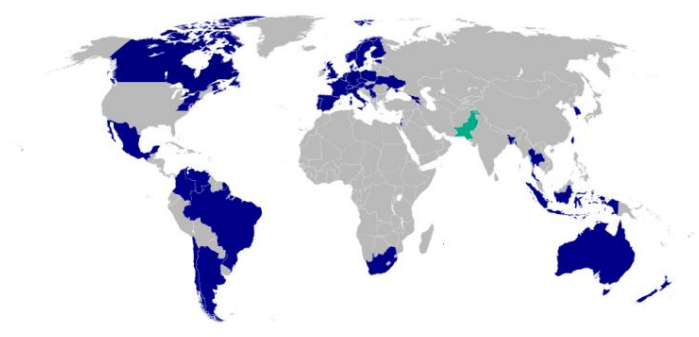
Tial estas klare, ke ene de la movado, administraj taskoj, same kiel decid-faraj roloj, estas vaste distribuitaj kaj malfermitaj al ĉiu aktiva membro post simpla apliko. Eldonistoj kaj aliaj aktivaj volontuloj en filiigitaj organizoj, ĉu ili estas estraranoj aŭ ne, povas tiel intermiksiĝi kun pagitaj dungitoj, en la

sed supozi la multajn taskojn, decidojn kaj respondecojn enecajn en la movado.

En laborgrupoj kreitaj por la disvolviĝo de la strategio 2030, ekzemple, kelkaj volontuloj laboris flank-al-flanke kun la ĝenerala direktoro de la nacia asocio Wikimedia Nederland [\[304\]](#) kaj eĉ kun tiu de la Fondaĵo [\[305\]](#).

Ĉio ĉi indikas, ke la statutaj hierarkioj montrataj en la organizaj skemoj de la Fondaĵo aŭ filiigitaj instancoj jam ne plu funkcias rilate al la decidoj pri la asignado de financoj, la rekono de projektoj, la administrado de volontulaj agadoj aŭ la disvolviĝo de la strategioj de la movado. Ĉi tio estas aparte vera, ĉar [\[306\]](#) la plano por 2030 specife rekomendas la kreadon de nova [tutmonda konsilio](#). Konsistanta el volontuloj, kaj funkcia en la kadro de ĉarto nuntempe ratifata, ĉi tiu konsilio respondecos pri certigi la ĝustan efektivigon de strategioj evoluigitaj ene de la movado. Fine, ĉi tiu konsilio tial devus produkti gvidliniojn por certigi la justan asignon de buĝetoj, samtempe estante respondeca pri aprobo kaj fermo de edukaj projektoj kaj filiigitaj organizoj.

Lokaj asocioj

Figuro 29. Tutmonda distribuo de Vikimediaj ĉapitroj kun malhelaj koloroj, ekzistantaj aŭ aprobitaj ĉapitroj, kaj en koloro klara, la ĉapitroj planitaj aŭ diskutataj.

Ene de la movado Wikimedia, ekzistas ĉirkaŭ kvardek lokaj asocioj kaj ofte naciaj, kiuj nomiĝas ĉapitroj, inspiritaj de la termino **ĉapitro** kutime uzata en la angla. Ĉi tiuj organizoj povas esti vidataj kiel satelitoj de la Fondaĵo Wikimedia rajtigataj uzi **varmarkojn**. de la movado, por pliigi egalecon kaj

Ili organizas eventojn administre sendepende. Ili ankaŭ celas subteni la redaktantojn de Vikimediaj projektoj, samtempe antaŭenigante [307] la redaktitajn projektojn ene de siaj geografiaj areoj.

Tiuj lokaj instancoj ankaŭ kontribuas al la rekrutado de novaj kontribuantoj aŭ kontribuantoj. Tio povas esti farita dum la organizado de eksterretaj kunvenoj, ekzemple, kie Interesitoj povas renkonti pli spertajn redaktantojn, aŭ partopreni en konkursoj por redakti aŭ riĉigi Vikimediajn projektojn.

Tiuj povas esti celitaj al studenta publiko [308] per alŝuto de iliaj fotoj , aŭ al fotistoj, kiuj estas ofertitaj al Wikimedia Komunejo, kiel la projektoj de la konkursoj Wiki Loves [309] , kiel estis farite dum la konkurso titolita Wikicheznouŝ aŭ al ĉiaj homoj, kiuj estas invitataj kontribui tra la tuta [310].

Same kiel la asocio Wikimedia Francio, kiu estis kreita la 23-an de oktobro 2004 laŭ la **leĝo de 1901** [311] enspezigaj. Ili diferencas unu de la alia laŭ sia , la aliaj asocioj aligitaj kun la movado estas ĉiuj neprofitcelaj grandeco, financado, infrastrukturo, nombro da membroj kaj dungitoj, ktp. Kelkaj profitas de [312] kaj itala [313] ŝtata financado, kiel estas la kazo kun la pola asocio, dum aliaj funkcias nur per donacoj, ofte impostdepreneblaj, ili kaj kiuj kompletigas la ĉiujarajn subvenciojn aljuĝitajn de la Fondaĵo. kiuj estas donitaj rekte al

Tamen, montraspagoj de la Fondaĵo estas konceditaj nur laŭ rigora protokolo, kiu postulas la produktadon de agadplanoj kaj agadaj raportoj [314], funkciaj proceduroj validaj por ĉiuj, eĉ por la svisaj kaj germanaj asocioj, la Kaj

unua kiu vidis la lumon de la tago [315] , kaj kiuj estas la solaj kapablaj administri la standardon sendepende

monkolektaj kampanjoj, adresitaj al vizitantoj de Vikimediaj projektoj konektitaj en siaj pagas ^[316].

Kiel indikite sur regule ĝisdatigita paĝo de la retejo Meta-Wiki, alirebla per la QR-kodo montrita ĉi tie, lokaj asocioj, inkluzive de almenaŭ

Unu el ili ĉeestas sur ĉiu loĝata kontinento; estis 38 en januaro 2023 ^[317]. Novaj asocioj verŝajne aliĝos al la movado, dum aliaj povus. Ĉi tiu nombro konstante evoluas, ĉar ĉiujare perdi sian filian statuson pro manko de respondemo al la postuloj de la

Fundamento.

Fine, notindas, ke iuj lokaj asocioj estas multe pli evoluintaj ol aliaj. Fine de 2021, la plimulto el ĉi tiuj dungis ne pli ol dek laboristojn, dum ĉirkaŭ dudek el ili funkcias nur kun volontuloj kaj sen oficejo ^[318]

Dum, kiel antaŭe klarigite, la germana asocio kunigas pli ol cent kvindek dungitojn en granda konstruaĵo situanta en la koro de la urbo Berlino.

Ĉiuj ĉi tiuj observoj montras, ke en la nuna stadio de disvolviĝo de la movado, kaj kiel la homa socio entute, la organizaĵo Wikimedia ankoraŭ ne montras grandan homogenecon rilate al financado aŭ la geografia distribuo de siaj dungitoj. Ĉi tio estas plia signifa kontrasto al aliaj projektoj pri scio-interŝanĝo, kiuj daŭre funkcias egale kaj...

bazita sur redakcia partopreno kiu supozeble estas ne-vola kaj ne-hierarkia.

Temaj, centraj kaj lingvaj organizoj

En marto 2023, ekzistis nur du agnoskitaj temaj organizaĵoj ene de la movado Wikimedia. Ambaŭ estas neprofitcelaj kaj estis kreitaj por subteni kaj ^[319] antaŭenigi Wikimedia-projektojn en specifa prioritata areo. La unua, nomata Amicale Wikimedia, estis fondita en 2008 ^[320].

Ĝia misio estas certigi, ke la tuta homa scio estu libere havebla en la kataluna lingvo kaj ke ĉiu scio pri la kataluna kulturo estu alirebla por ĉiu en iu ajn lingvo. ^{[321][322]}

La dua aperis en decembro 2012, sub la nomo WikiProject Med ^[323], mem sub la egido de Wiki Med Ĝi funkcias.

Foundation Inc ^[324], en kiu ĉiu havus liberan aliron al ĉia biomedicina scio, kaj lia vizio estas tiu de mondo

^[325]. Por atingi ĉi tiun celon, ĉi tiu asocio kunlaboras proksime kun la asocio. Por

Tradukistoj Sen Limoj ene de internacia reto nomata Sanserva Informo Por

Ĉiuj ^[326].

Sekvante la rekomendojn faritajn de la strategio 2030, kaj precipe tiujn, kiuj traktas la temon de malcentralizo, novaj unuoj nomataj [centraj oficejoj](#), aŭ naboj en la angla [\[327\]](#) geografie, lingve aŭ teme, la subteno provizita de la Fondumo al [\[328\]](#), aperas ene de la movado. Ilia celo estas distribui

agadoj plenumataj en la kadro de la misio de la movado. La funkciado de ĉi tiuj centra estas difinita de la ĉarto de la movado, kies redaktado komenciĝis dum 2021 kaj kiu devus esti ratifita dum 2023.

Kiel ekzemplo de lingvocentroj nuntempe efektivigataj, estas [WikiFranca](#). [\[329\]](#) organizaĵo kiu jam funkciis dum pluraj jaroj, precipe per [\[330\]](#), a kunordigo, ekde [\[330\]](#) 2013, de la Franclingvaj Internaciaj Kontribuaj Monatoj. Ĝia unua estraro tamen formiĝis nur en 2021, ĉe konstituciiga asembleo organizita en Ĝenevo antaŭ la oficiala prezento de la statutoj. [\[331\]](#), kaj ekde 2016, kongresoj

Legante ĉi tiujn dokumentojn, ni malkovras, ke la celo de la asocio estas "subteni la kunhavigon de libera scio en la francalingva mondo per kunlaboro inter ĝiaj membroj [\[331\]](#) [\[332\]](#) kaj dua [\[333\]](#) kaj ke tio devas esti farita laŭ unua ĉarto de regado". [\[333\]](#) kunlaboro [\[333\]](#) de »

Je regiona nivelo, kelkaj asocioj ankaŭ aperis antaŭ ol aperis la koncepto de centraj organizaĵoj. Ekde 2010, ekzemple, organizaĵoj aligitaj kun la movado, ĉiuj situantaj en la [iberamerika regiono](#), kunigis fortojn sub la nomo [Iberocoop](#), dum aliaj similaj asocioj ankaŭ kreiĝis en aliaj mondopartoj. Inter ĉi tiuj-

Jen ni trovas: [ESEAP](#), Kiel kunlaboro inter asocioj el Orienta Azio, Sudorienta Azio, kaj kelkaj landoj en norda Indonezio, la [Sudazia Centro](#), konfederacio de sud-aziaj landoj, kaj poste fine [Norda Eŭropo](#) same kiel [Centra kaj Orienta Eŭropo](#), kiuj respektive grupigas la lokajn organizaĵojn de la [nordiaj landoj](#) el Eŭropo kaj tiuj el [Centra kaj Orienta Eŭropo](#). Tio estas sen forgesi, ke ĝi ankaŭ ekzistas je la nivelo de [Usono](#), du

interregistaraj organizaĵoj nomitaj [WALRUS](#) kaj [la Usona Koalicio](#).

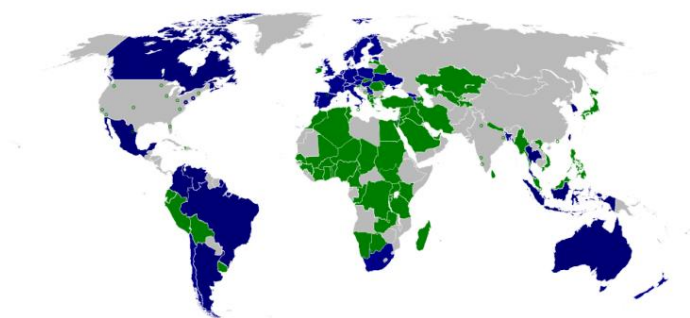
Tial, inspiriĝante de ĉi tiuj antaŭekzistantaj grupoj, la novaj regionaj centroj [\[334\]](#) baldaŭ devus esti establitaj, tiel malcentralizante la distribuadon de financoj, kiujn la [\[335\]](#). Fine, ĉi tiu distribuo de la mondo devus movado ricevas ĉiujare dum monokolektaj kampanjoj kaj aliaj monokolektaj agadoj organizitaj de la Fondaĵo.

Vikimedia. Tiom da perantaj instancoj, al kiuj uzantoj kaj uzantaroj de Vikimediaj projektoj povas turni sin por financi siajn projektojn.

Tabelo 7. Prezento de temaj organizaĵoj kaj lingvaj aŭ regionaj grupiĝoj kiuj aperis en sen Vikimedio

	La Amikeco de Vikimedio estas organizaĵo, kies misio estas certigi, ke ĉiu homa scio estu havebla en la kataluna lingvo kaj ke scio pri la kataluna kulturo ankaŭ estu havebla en ĉiu lingvo.
	La Mediterranea Vikiprojekto kaj ĝia fondaĵo celas antaŭenigi la disvolviĝon kaj distribuadon de medicina enhavo en Vikimediaj projektoj, per prelegoj en universitatoj kaj laborado por disvolvi pli bonan aliron al medicina literaturo.
	Vikifranco estas kunlaboro inter franclingvaj grupoj de la Vikimedia movado, ĉu aligitaj aŭ ne, kun la celo instigi agadojn en la diversaj Vikimediaj projektoj kaj en la reto kaj surloke.
	ESAAP estas platformo kiu instigas komunumojn en la regiono dividi siajn spertojn kaj ideojn, kaj trovi ŝancojn por kunlaboro kun aliaj komunumoj en Orienta kaj Sudorienta Azio kaj kelkaj landoj en norda Indonezio.
	Iberocoop ĝia celo estas ligi la lokajn ĉapitrojn kaj laborgrupojn de Iberameriko por establi ĉapitron en la regiono, tiel plifortigante kunlaboron kaj la interŝanĝon de spertoj.
	Wikimedia Centra kaj Orienta Eŭropo estas partnereco kies ĉefa celo estas stimuli la kreskon de ĉiuj Vikimediaj projektoj en ĉi tiu regiono kaj helpi kunlaboron kaj komprenon de individuaj projektoj kiuj estas parto de la EEK-regiono.
	La Wikimedia Koalicio de Usono celas kunigi Vikimediajn ĉapitrojn kaj temajn organizaĵojn en Usono, kun la celo antaŭenigi kunlaboron inter ili.
	ROSMARA (Vikimedianoj Aktivaj en Lokaj Regionoj de Usono) estas koalicio de individuoj kaj organizoj bazitaj en Usono, kiu subtenas la redaktadon de Vikimediaj projektoj.

Uzantgrupoj

Figuro 30. Mapo montranta la geografian distribuon de lokaj asocioj (blue) kaj uzantaroj (verde).

Uzantgrupo de projektoj de Vikimedio, pli ofte nomata per la malpli ampleksa termino "uzantgrupoj", estas simpla kaj fleksebla alligiteca opcio, kiu postulas malpli da antaŭkondiĉoj ol ĉapitro aŭ tema organizo. Ĝi povas fakte konsisti el nur tri aktivaj redaktantoj, kondiĉe ke ili adoptas ene de siaj...

grupa [kondutkodo](#) en apliko ene de la movado.

En aprilo 2023, 141 grupoj, el kiuj kelkaj verŝajne jam ne ekzistas hodiaŭ, dum aliaj verŝajne aperis, estis listigitaj sur paĝo de la Meta-Wiki-ejo alirebla per la QR-kodo montrita ĉi tie [\[335\]](#). Ĉi tio denove elstarigas la geografian kaj kulturen diversecon kaj la varion de . Konsultante ĉi tiun liston,

intereskampoj ĉeestantaj ene de la movado.

Oni ankaŭ observas, ke la plimulto de ĉi tiuj filiigitaj grupoj, kies nombroj ŝajnas kreski, formiĝis ĉirkaŭ la deziro por pli bona loka aŭ identec-bazita reprezentado. En januaro 2021, ekzistis [\[336\]](#) naciaj grupoj, 32 regionaj grupoj, 27 lingvaj grupoj kaj , el la 138 ekzistantaj, 54 povus efektive esti kalkulitaj 16 identec-bazitaj grupoj.

Konsciigo, kompare kun 11 temaj grupoj, 16 projektaj subtengrupoj, kaj 8 teknikaj subtengrupoj. Ĉio ŝajnas indiki, ke ĉi tiuj grupiĝoj ĉefe respondas al la bezono kuniĝi ĉirkaŭ tio, kio ni estas kaj kio ĉirkaŭas nin, kaj tial, des pli, ĉirkaŭ tio, kion ni plej bone konas. El ĉi tiu nova observado, ni denove komprenas, ke eblas, ene de vasta internacia kaj interkultura movado, kombini unuecon.

kaj diverseco.

Asistaj projektoj

Aldone al la multaj ĵus prezentitaj grupiĝoj, ekzistas ankaŭ subtenaj projektoj, kiuj helpas uzantojn krei aŭ uzi enhavon [\[337\]](#) por Vikimediaj projektoj. La projekto [Kiwix](#) ekzemple, ĝi permesas senretan aliron al ĉiuj lingvaj versioj de Vikimediaj projektoj, kaj ankaŭ al multaj aliaj senpagaj edukaj rimedoj produktitaj ekster la movado [\[338\]](#)

Tio reprezentas veran

benon por malliberigitoj, kaj ĉiuj tiuj, kiuj ne havas aliron al la interreto [\[339\]](#)

Alia projekto nomata [Lingua Libre](#) celas produkti, sub libera permesilo, lingvan, aŭdvidan, plurlingvan kaj kunlaboran korpuson [\[340\]](#) , por riĉigi edukajn projektojn. [\[341\]](#)

Ĉi tiu projekto estas ĉefe aktiva rete, dum aliaj projektoj kiel [Afrikipedia](#) kaj [WikiAfrica](#) [\[342\]](#) kaj [Vikio En Afriko](#) , [\[343\]](#) , kiu estas plurlingva, estas pli aktivaj eksterrete kaj

kundividas la komunan ambicion provizi lokajn solvojn por la disvolviĝo de agadoj Vikimedio sur la afrika kontinento.

Inter la ĝis nun malaperintaj helpprojektoj estis ankaŭ la projekto [Wikipedia Zero](#) . kiu celis provizi liberan aliron al Vikimediaj projektoj, por helpi marĝenigitajn loĝantarojn uzi la reton. Lanĉita en 2012 de la Fondaĵo, ĉi tiu projekto, inspirita de la rekta merkato de Facebook Zero, donis ŝancon establi novajn kunlaborojn kun produktantoj kaj multaj telekomunikaj funkciigistoj [\[345\]](#) aparataro [\[344\]](#),

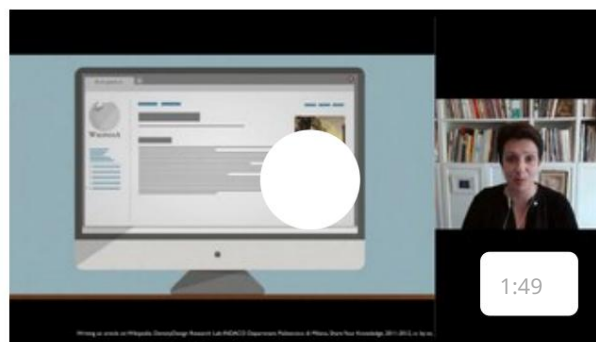
La projekto tamen estis forlasita en 2018, post malkresko de uzado kaj la apero de iuj kritikoj pri ĝia manko de neŭtraleco rilate al interreta uzado [\[346\]](#). Ĉe

Same kiel uzantasocioj kaj grupoj, helpoprojektoj, same kiel la kunlaboroj kaj partnerecoj, kiujn ili ebligis, tial ankaŭ riskas malaperi iam ajn, dum aliaj povas aperi.

Tabelo 8. Subtenaj projektoj disvolvigitaj ene de la movado Wikimedia

	KiwiX estas komputila programaro por legi Vikimediajn projektojn senkonekte.
	Lingvo Libera celas produkti kunlaboran, plurlingvan aŭdvidan korpuson sub licenco libera.
	VikioAfriko celas afrikanigi Vikipedion per diversaj retoj, esplorado, publikaĵoj kaj okazaĵoj.
	Vikio en Afriko Ĝia misio estas reekvilibrigi la tipon kaj diversecon de informoj kaj perspektivoj haveblaj interrete pri Afriko.
	Afripedio provizis senkonektan aliron al Vikimediaj projektoj en afrikaj landoj.
	Vikipedio Nulo estis projekto celanta provizi senpagan aliron al Vikimediaj projektoj per movebla interreto por loĝantoj, kiuj luktas por pagi retaliron.

Konferencaj serioj kaj kunvenejoj

Filmeto 2. Enkonduka filmeto en la angla por la kunveno Wikimania 2021 [347] .

Ene de la movado Wikimedia, multaj eventoj, plejparte listigitaj en kolektiva kalendaro [348] , kunigas homojn implikitajn en la movado, aŭ aliajn interesatajn pri tio, kio okazas en ĝi. Ĉi tiuj kunvenoj povas esti organizitaj sporade aŭ regule, ĉiujare aŭ dujare, je nacia aŭ internacia nivelo, interrete aŭ eksterrete, kaj daŭrante unu aŭ plurajn tagojn. Kelkaj eĉ povas esti organizitaj ĉe la periferio de la movado. Tio estas la kazo, ekzemple, kun [la Enterprise MediaWiki Conference ekde 2016](#).

kiu kunigas publikajn aŭ privatajn agantojn, profitcele aŭ ne, ĉirkaŭ la uzo de programaro MediaWiki [349] .

La plej grava el ĉiuj ĉi tiuj kunvenoj estas la konferencserio [Wikimania](#) , kiu [350] kunigas ĉiujare, el la tuta mondo, mil homojn preskaŭ .

Evento, kiu cetere estas tradicie antaŭita de [Hakatono](#), aŭ alivorte, programada kaj dokumentada maratono kiu kunigas programistojn, aŭ aliajn homojn interesatajn pri la teknika plibonigo de Vikimediaj projektoj [351]

Aliaj, pli malgrandaj konferencoj aŭ kongresoj estas organizataj ene de la movado, fokusiĝante al pli specifaj temoj aŭ destinitaj por pli limigitaj spektantaroj.

Tio estas la kazo de la [Berlina pintkunveno](#) [352] organizitaj ĉiujare por kunvenigi reprezentantojn de ĉiuj instancoj aligitaj kun la movado, kaj ankaŭ ĉirkaŭ dudek aliaj grupoj, inkluzive de [Wiki Indaba](#) [353] , dediĉita al la afrika kontinento, aŭ eĉ la [WikiConvention franclingva](#) kiu, kiel ĝia nomo sugestas, okazas en la franca lingvo. [354]

Aliaj eventoj [355] favoraj al renkontoj [356] , Ni ankaŭ povas mencii laborrenkontiĝojn aŭ [redakto-maratonojn](#), kelkaj el kiuj estas organizitaj kiel parto de kampanjoj internacia. Tio estas la kazo kun la projekto "Arto+Feminismo" dediĉita al la kontraŭbatalado de seksisma [antaŭjuĝo en Vikipedio](#). Poste, ni ankaŭ povas mencii WikiPermanences [357] , organizitaj de lokaj asocioj por ebligi al spertaj Vikimediistoj renkontiĝi kun aliaj uzantoj de la projektoj. Kaj fine, ni ne forgesu, ke simplaj kunvenoj povas esti aranĝitaj inter kontribuantoj, nur por kunveni por trinkaĵo, pikniko aŭ manĝo [358].

, kiel estis la kazo kun la semajnaj kunvenoj, en Île-de-France kaj aliloke grandaj urboj, organizitaj sub la slogano: "Mardo estas la tago de Vikio" [359].

Tamen, ĉiuj ĉi tiuj senretaj kunvenoj estis suspenditaj dum la Covid-19-pandemio [360]

Dum tiu periodo, la Fondaĵo, kiu fermis siajn oficejojn kaj elektis telelaboradon [361] , ankaŭ sugestis al la tuta movado, ke ĝi suspendu siajn eksterretajn agadojn, por plifortigi siajn retajn agadojn por helpi studentojn [362] . Poste, post la plilongigo de la sankrizo, la konferenco Wikimania 2020 estis nuligita, dum la konferenco de 2021 estis organizita per videokonferenco [363] .

Tiu escepta periodo ankaŭ kaŭzis [tutmondajn konversaciojn](#). retaj kunsidoj dum kiuj ĉiuj membroj de la movado estis invitataj diskuti ĝian strategion. Kun Kun pli ol cent homoj konektitaj al ĉiu sesio, ĉi tiuj kunvenoj ebligis la interŝanĝon de opinioj kaj perspektivoj pri kiel efektiviĝi la [transiron](#). [364] el [365] kaj rekomendoj [366] difinitaj en la [367] plano por la efektivigo de la strategiaj principoj 2030

Tiaj spertoj do konfirmas, ke multaj retaj agadoj estas organizitaj aŭ povas organizi sin, ekster la retejoj gastigitaj de la Fondaĵo. Tiutempe kiam, dum

La agadoj organizitaj persone, la miksado de homoj ekster la movado, aperas kiel tiom da ŝancoj por la apero de eblaj partnerecoj inter eksteraj asocioj kaj la Fondaĵo aŭ iu ajn alia ento aligita kun la movado.

Partnerecoj kun unuoj ekster la movado

Prezentinte la organizadon de la movado je la niveloj de la Fondaĵo kaj filioj, nun estas tempo diskuti la multajn partnerecojn establitajn inter la movado kaj eksteraj unuoj. Unue, ni povas mencii Vikimediajn membrojn dungitajn en galerioj, bibliotekoj, arkivoj kaj muzeoj, aŭ en la kampo de edukado, kiel [loĝantaj Vikimedianoj](#). Ĉi tiuj estas homoj

spertaj pri uzado de Vikimediaj projektoj, kies ĉefa funkcio estas kontribui sian kompetentecon en la kunhavigo de informoj aŭ disvastigado de dokumentoj rilataj al scio [\[368\]](#) kaj heredaĵo. Tutmonde kaj en 2019, 170 tiaj postenoj estis distribuitaj tutmonde, kun kontraktoj kiuj povis varii de kelkaj horoj semajne ĝis pluraj monatoj jare [\[369\]](#).

Figuro 31. Subskribo de partnereca interkonsento inter Wikimedia Francio kaj la Muzeo de Cluny en marto 2012.

Longe antaŭ ol ĉi tiuj loĝejprogramoj aperis, aliaj partnerecoj jam estis establitaj kun institucioj engaĝitaj en la disvolviĝo de libera programaro. La unua el ĉi tiuj partnerecoj datiĝas de 2005, kiam la Linuksa distribuaĵo [KDE](#) integralo de la enhavo de [\[370\]](#)

Vikipedio je la nivelo de ĝiaj aplikaĵoj. Sekvis multaj aliaj partnerecoj en la kunteksto de servo-interŝanĝoj, kiel estis la kazo kun [\[371\]](#) la projekto [OpenStreetMap](#) libera, la [fondaĵo por libera programaro](#) kaj [Krea Komunaĵo](#) [\[344\]](#) prezentita la unua parto de la libro, same ^{en}, kunlabora mondmapa projekto sub licenco kiel [la Open Knowledge Foundation](#), aŭ [VikioPorLerni](#) kies misioj estas tre similaj al tiuj de la movado Wikimedia.

Interkonsentoj tiam estis establitaj kun pli kaj pli diversaj organizaĵoj, kelkfoje per asocioj aligitaj kun la movado anstataŭ pere de la Fondaĵo. Tio estis la kazo.

ekzemple, la asocio Wikimedia France, kiu establas partnerecon kun la [Muzeo Cluny](#)

situanta en Parizo, aŭ ĉe la Arkivoj de la franca departemento [Hérault](#), por riĉigi la amaskomunikilan bibliotekon de Wikimedia Komunejo kaj Vikipediajn artikolojn per arkivaj kolektoj [\[372\]](#)

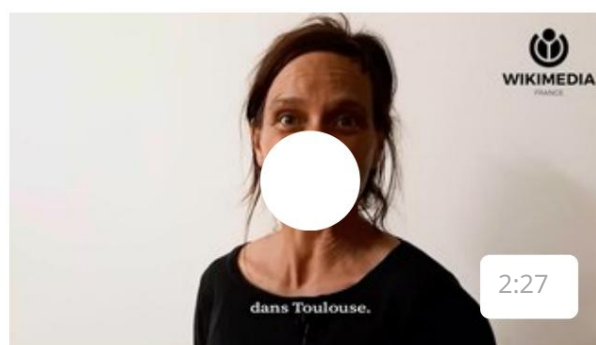
Krom la Francofonio, ekzistis ankaŭ la partnereco [Noongarpedia](#) Aŭstralia [\[373\]](#) establita kun la konsilio esplorado celanta aldoni enhavon en la lingvo [Noongar](#) en la projektoj Vikimedio, dum ĝi celis aldoni informojn pri ĉi tiu aŭstralia popolo al la diversaj projektoj kaj lingvaj versioj de la movado. Dume, en Svedio, alia partnereco de ĉi tiu speco estis establita inter la Organizaĵo de Unuiĝintaj Nacioj por Edukado, Scienco kaj Kulturo ([Unesko](#)) kaj la asocio Kultura Heredaĵo Sen Landlimoj, kun la celo igi informojn traktantajn certajn formojn de kultura heredaĵo libere haveblaj sub licenco.

[\[374\]](#) danĝero

Aldone al tio, ni ankaŭ povas aldoni la interkonsentojn establitajn en 2019 kun la [Oficejo de la Alta Komisaro de Unuiĝintaj Nacioj pri Homaj Rajtoj](#) kun la celo plibonigi la kvaliton kaj kvanton de homaj rajtoj enhavo [\[375\]](#) en Vikipedio. Aŭ establitaj en 2020 kun la [Monda Organizaĵo pri Sano](#), kun la celo provizi al Vikimediaj projektoj senpagan aliron al diversaj informoj pri la Covid-19-pandemio, kune kun ĝisdatigo

[\[376\]](#) aŭtomata

Ni ankaŭ povas paroli pri la [Wiki Education Foundation](#), kromprodukto de la fondaĵo Vikimedio, kies misio estas transponi la interspacon inter Vikimediaj projektoj kaj la akademia mondo en Usono kaj Kanado [\[377\]](#), same kiel la [Wikimedia laboratorio de CivilServant studoj](#) kiu laboras pri plibonigo de la reteno de novaj eldonistoj kaj novaj redaktistoj, samtempe celante plibonigi la sperton kaj motivon de la plej [\[378\]](#) spertaj homoj

Video 3. Intervjuo kun Sandrine, instruistino-bibliotekistino aktive interagis kun siaj studentoj pri la Vikimediaj projektoj [\[379\]](#)

Due, estas ankoraŭ aliaj eduk-rilataj projektoj menciindaj, multaj el kiuj estas priskribitaj en la retejo Wikimedia Outreach [\[380\]](#).

Multnombraj interŝanĝoj okazas inter la movado Wikimedia kaj la eduka komunumo. Ĉu per oficialaj kunlaboroj aŭ neformalaj iniciatoj de instruistoj aktivaj en lernejoj aŭ universitatoj, studentoj estas ofte invitataj uzi kaj eĉ redakti projektojn.

Vikimedia. Inter tiuj studentaj agadoj estas kontrolataj personaj projektoj, personecigitaj edukaj projektoj kaj personecigitaj subtenaj planoj [381].

, kiuj estas kelkfoje organizitaj samtempe tra pluraj Vikimediaj projektoj [382]

Ekzemploj inkluzivas MOOC- formatajn kursojn [383] de la Nacia Centro por Distanca Edukado efektivigita ĉe Wikiversity, same kiel projekto por plibonigi ĝian scion pri Vikipedio orkestrita de la Universitato de Parizo Ouest Nanterre [384] kontrolis praktikojn organizitajn en Wikilivres [385] , aŭ pluraj verkoj

Kaj kompreneble, en Vikipedio, kaj ofte sen rimarko, multaj studentoj plibonigas aŭ kreas artikolojn laŭ peto de sia profesoro.

Krom la partnerecoj establitaj kun publikaj interesorganizoj, ekzistas ankaŭ kunlaboroj kun komercaj kompanioj. Tio povas esti teknika subteno, financa helpo aŭ senpaga provizo de nova enhavo por Vikimediaj projektoj.

Je teknika nivelo, unu el la unuaj partnerecoj de ĉi tiu speco aperis en 2005, dum tre diskonigita interkonsento inter la Fondaĵo Wikimedia kaj Yahoo. [386] kiu konsentis transpreni la gastigadon de la enhavo de Vikimediaj projektoj disvastigitaj en Azio [387] Google antaŭe ofertis siajn servojn por ĉi tiu speco de gastigado, sed la propono ne estis pritraktita. [388]

Tio ne malhelpis la firmaon konservi bonajn rilatojn kun la Fondaĵo, ĉar en 2010 ĝi faris donacon de du milionoj da usonaj dolaroj [389][390]

Ĉi tiu speco de donaco estas evidente tre ŝatata de la movado. Krome, kelkaj gigantoj de la TTT, kiu ankaŭ ekspluatas la enhavon de Vikimediaj projektoj kiel parton de siaj komercaj agadoj sen oferti realan kompenson, estas foje elstarigita de la Fondaĵo [391].

Tio ne validas por Google, kiu agas kiel modela lernanto, provizante plian teknikan kaj financon subtenon al la movado. Tio denove okazis en 2018, en la kadro de Projekto Tigro [392]. Hindaj malplimultoj je la nivelo de la projekto Wikimedia [393] , projekto por ĉiuj gajnoj kies celo estas evoluigi lingvojn

, aŭ eĉ en 2019, kiam Google

Translate estis uzata por traduki enhavon en lokajn lingvojn [393]

Financaj kontribuoj de grandaj kompanioj estas tamen limigitaj, tiel ke ili restas nekonsiderindaj kompare kun la milionoj da individuaj donacoj, averaĝe 15 dolarojn, kolektitaj ĉiujare de la Fondaĵo. Ĉi tio celas

garantii la liberecon administri la movadon, sen senhavigi la Fondaĵon de funkcia profitmarĝeno priskribita en 2017 kiel "tre enviinda" de la gazeto Quartz [394] La signifa kvanto da donacoj kolektitaj ĉiujare ekde 2007 efektive permesis la kreadon de buĝeta rezervo taksita je pli ol 166 milionoj da dolaroj en 2020 [395]

Tamen, partnerecoj povas kelkfoje estigi polemikon. Tio okazis ekzemple en 2009, kiam la kompanio Orange rajtis elsendi la enhavon de la projektoj.

Vikimedia en kelkaj el ĝiaj TTT- kaj poŝtelefonaj portaloj [396] Ĉar kiam la ĉeesto de reklamaj enigaĵoj estis rimarkita sur la paĝoj reeldonantaj Vikimedian enhavon, tio estis tre malbone ricevita de la komunumo de volontulaj redaktantoj, kiuj esprimis sian malkontenton [397].

Tamen, kvar jarojn poste, kaj sen ia ajn komento, la Fondaĵo

establas partnerecon kun la komerca kompanio [Coinbase](#), por faciligi la prilaboradon de donacoj ofertitaj en [bitmoneroj](#) [398]

Ĉio do ŝajnas indiki, ke kunlaboro kun

Profitcelaj kompanioj, kvankam la movado mem ne estas tia, ne prezentas problemon, nek optimumigo de la profitoj de la Fondaĵo laŭ diversaj manieroj. Nur la uzo de reklamado rilata al la disvastigo de Wikimedia enhavo ŝajnas esti netolerebla.

por la volontuloj, kiuj produktas ilin.

Eĉ la revendado de materialo enhavanta enhavon el Vikimediaj projektoj ne estas problema en si mem.

Efektive, ĝuste en ĉi tiu kunteksto la germana komerca firmao Padiapress estis rajtigita vendi librojn enhavantajn kompilojn de artikoloj el Vikimediaj projektoj [399].

Eĉ hodiaŭ, eblas ankoraŭ, per via retumilo kaj la hiperligoj

en Vikimediaj projektoj, viziti la

la retejon de la kompanio por mendi libron laŭ via elekto. Rekompence, 10% de la profitoj el la vendo de ĉi tiuj libroj estas donacitaj al la Fondaĵo [400]

La Dico [401] estas alia ekzemplo de komerca publikigo de enhavo el Vikimediaj projektoj. Ĉi tiu presita vortaro, eldonita de Éditions [Garnier Frères](#), efektive estis presita sekve de partnereco establita inter la eldonejo, la asocio Wikimedia France kaj la franca projekto Wiktionary, kiu ebligis la presadon kaj distribuadon de libro enhavanta la 40 000 plej konsultitajn francajn vortojn en la reta vortaro.

Fine, la movado Wikimedia aperas kiel valora aliancano en la kunteksto de misio disvastigi scion, aŭ plibonigi instruadon per liberaj kaj malfermitkodaj platformoj. Koncerne la kosmografion de la movado, ĝia

Ĉi tiu prezento certe permesas al ni pli bone kompreni kiel individuaj aŭ kolektivaj aktoroj, privataj aŭ publikaj, komercaj aŭ neprofitcelaj, instituciaj aŭ neinstituciaj, povas kuniĝi ĉirkaŭ ĉi tiu komuna celo, kiu estas la libera kunhavigo de scio.

Fininte ĉi tiun duan parton de la libro, ni malkovras, ke socia movado povas esti kompleksa en sia organizado, restante tamen sana ĉar...

Ĉiu rajtas elekti sian lokon en ĝi. Unuflanke, la ĉefaj aktoroj en la movado, nome la aktivaj volontulaj kontribuantoj al la projektoj, ja rajtas komenci aŭ fini siajn agadojn kiam ajn ili deziras. Aliflanke, la Fondaĵo kaj ĝiaj filiigitaj organizaĵoj establas vastan gamon da partnerecoj tra vasta kampo de tutmonda kunlaboro, sen establi iujn ajn realajn hierarkiajn ligojn inter ili.

la partioj, danke al la antaŭzorgoj prenitaj por eviti la aperon de ajna financa aŭ politika premo, kiu povus aperi rilate al komercaj aŭ ŝtataj organizaĵoj.

Konkludo: Kia estonteco atendas ĉi tiun inspiran kulturan movadon?

Tra ĉi tiu verko, la movado Wikimedia estis prezentita kiel vasta [malferma sistemo](#), en kiu tutmonde konata sfero de ciferecaj agadoj kunekzistas, danke al al Vikipedio, kaj signife malpli populara eksterreta organiza sfero. Ĉi tiu lasta sfero rondiras ĉirkaŭ la Fondaĵo Wikimedia kaj la diversaj organizaĵoj aligitaj al la movado. Ĉe la nivelo de redakciaj projektoj, agadoj estas ĉefe plenumataj volontule, dum iuj aligitaj organizaĵoj eble havas pagitan personaron.

Ene de la movado, tamen, dungitoj estas en la malplimulto kompare kun Volontuloj. Tiuj aktivaj ene de la Fondaĵo estas taskigitaj administri, tra la movado, la IT-infrastrukturon, loĝistikon, administrajn, jurajn, financajn kaj kelkfoje organizajn aferojn, precipe por grandskalaj internaciaj eventoj. Aliflanke, filiigitaj organizoj ĉefe respondecas pri subtenado de volontuloj en iliaj kontribuoj kaj antaŭenigado de agadoj ene de la movado, je pli loka nivelo.

lokaj aŭ temaj.

Dum siaj laborhoroj, dungitoj de la movado ne kontribuas al edukaj projektoj, krom eble por disvastigi informajn mesaĝojn aŭ interveni. en diskutforumoj, ekzemple responde al demandoj faritaj. Ili ankaŭ povas partopreni en la elektoj de membroj de la estraro de la Fondumo, kaj ankaŭ ol al aliaj agadoj rilataj al la strategio de la movado kaj ĝia politika administrado.

Volontuloj, siaflanke, povas partopreni en ĉiuj agadoj rilataj al promocio, trejnado, administrado, kunordigo aŭ decidiĝo. Ili povas fari tion per per aliĝo al estraro, komitato aŭ laborgrupo, aŭ per partopreno en la disvolviĝo de la strategioj de la movado. Tio, kompreneble, aldoniĝas al iliaj aliaj agadoj. en edukaj kontekstoj, kie ilia partopreno estas tre dezirata. Ĉi tio estas malpermesita por dungitoj dum ilia pagita tempo, alie ilia dunganto, la Fondaĵo aŭ filiigita organizo povus esti maljuste respondecaj pri redakcia respondeco. dezirata, pro la juraj riskoj. Nuntempe, kaj rilate al respondeco, nur la Fondaĵo Wikimedia estas agnoskita kiel la gastiganto de la enhavo. produktserio ene de la movado, kaj sen redakcia respondeco.

Tio ne signifas, ke ekster siaj profesiaj agadoj, dungitoj de la movado ne kapablas modifi la enhavon de Vikimediaj projektoj, sed la plej eta devio povas konduki al maldungo [\[402\]](#).

Plue, ĉiuj individuoj pagataj por redakti edukajn projektojn de Vikimedio, inkluzive de tiuj pagataj de unuoj ekster la movado,

devas observi regulon pri la malkaŝo de identeco aŭ funkcio, kiel difinite en la ĝeneralaj terminoj kaj kondiĉoj [403] de uzo de projektoj la .

Kontraste, estas sufiĉe ofte por volontuloj, eĉ tiuj minimume aktivaj en projektoj kaj posedantaj konton, havi aliron al preskaŭ ĉiuj agadoj de la

movado. Tio inkluzivas la plej gravajn decidprocezojn, ĉar ĉiuj membroj de la estraroj de organizoj aktivaj ene de la movado, inkluzive de la Fondaĵo, estas volontuloj. Ĉu ĉe la komitato, laborgrupo, aŭ aliaj administraj kaj decid-faraj niveloj, volontuloj laboras kune kun dediĉita dungitaro, inkluzive en gvidaj pozicioj.

Vikimedia tiel aperas kiel tre horizontala organizaĵo, en kiu malsamaj kontraktaj kaj volontulaj statusoj estas same miksitaj, kun la ebleco transiri de unu al la alia. Ekzemple, persono povus esti dungita dum unu jaro ĉe la Internacia Instituto por la Francofonio en Liono, kun la celo labori pri la Vortaro de Francoparolantoj. Poste, kiam ilia kontrakto finiĝos, ili povus reveni al volontulado kaj afiŝi ĉi tiun mesaĝon al la komunumo de redaktantoj de la franclingva projekto Vikivortaro

[404] :

Dum ĉi tiu jaro, mi esperas, ke mi aŭskultis la komunumon kaj ke miaj ŝanĝoj ne kontraŭis establitajn praktikojn. Bonvolu dividi komentojn aŭ demandojn pri aferoj, kiujn mi povus aŭ ne devus esti farinta; mi estas disponebla por daŭrigi. Mi lernis multe pri plej bonaj praktikoj kaj leksikografio ĝenerale, kaj mi nun havas sufiĉe klaran komprenon pri kio konsistigas bonan eniron kaj bonan difinon.

Hodiaŭ, per mia persona Sebleouf-konto, mi havas la ambicion daŭrigi ĉi tiujn misiojn por plibonigi kvaliton libervole.

Filmeto 4. Enkonduko al filmeto-serio
produktita de Alexandre Hocquet kun la
celo instrui Vikipedion per anekdotoj. [405]

Parafrazante [Michel Foucault](#), Alexandre Hocquet do vidas la Vikipedian projekton kiel specon [de heterotopio](#),
Aŭ, alivorte, kiel malsama spaco ol tio, kio kutime observatas ene de socioj. Tia analizo, kiel prezentita
en la kontraŭa filmeto, facile aplikeblas al la movado kiel tuto. La libereco de ĝia

La aktoroj kaj la spirito de travidebleco, egaleco kaj kunhavigo, kiuj tie regas, akre diverĝas de tio, kion
ni kutimas vidi en la politika aŭ komerca mondo.

Ni ankaŭ memoru, ke la vizio de Vikimedio estas disvolvi sistemon por kunhavigi homan scion je tutmonda skalo.
Ene de ĉi tiu kadro, la movado ŝajnas esti enkalkulinta [la nombron de Dunbar](#), certe senkonscie. Depende
de la kapabloj

kogna de ĉiu, ĉi tiu nombro ja indikas, ke preter 100 ĝis 200 individuoj, fariĝas [406] komplete establi rilatojn de fido ene de
grupo, kiu disvolviĝas kaj subtenas ene de la grandega Vikimedia strukturo, multajn . Sciante tion, la fakto de
malgrandajn aŭtonomajn kaj interdependajn grupojn, ŝajnas kiel rimarkinda fakto.

Male al nacio-ŝtatoj aŭ religioj, kiuj dividas la homaron per establado de hierarkiaj statusoj, la movado
Wikimedia, siaflanke, evoluigas organizon
kosmopolita, kie multaj sendependaj kaj loze hierarkiaj unuoj konekzistas ĉirkaŭ komuna misio. Tio estas tre
inĝenia maniero pensi pri la organizado de la mondo, bazita sur [sociokratio](#). [407] kaj [holakracio](#) planeda, en kiu
la diversaj aŭtonomaj grupoj funkcias kiel " [holonoj](#)" [408] » socia. Aŭ alivorte, aro

memsufiĉaj organizoj kapablaj administri neantaŭviditajn okazaĵojn, sen nepre aŭ devige referenci al pli alta
aŭtoritato.

Figuro 32. Grupo da partoprenantoj ĉe la kunveno Wikimania 2016.

Denove, kaj sekvanĉe tiujn analizojn, la movado Wikimedia aperas kiel io pli granda, pli kompleksa, kaj ĉefe pli interesa ol simpla enciklopedio.

Ĉar ene de [la cifereca ekumeno](#) kaj post kategoria rifuzo de ĉia formo de reklamado, ĝi estas finfine la spaco de scio, kiun la movado sukcesis teni apartigita de la spaco de varoj [\[409\]](#)

Dume, en la resto de la komence retspaco

Konceptitaj kiel loko de emancipiĝo, komercaj entreprenoj daŭre kreas profit-movitajn spacojn, kiuj kaŭzas socian ekskludon [\[410\]](#)

Tamen, kaj eble malpli evidente, malegalecoj ankaŭ ekzistas en la

la movado Vikimedio. Tio eble klarigas kial la plimulto de membroj, kiuj partoprenis en la disvolviĝo de ĝia [strategio por 2030](#), decidis direkti ĝin al

pli justa kunhavigo de homa scio laŭ du ĉefaj principoj:

[\[411\]](#)

Scio kiel servo : Por servi niajn uzantojn, ni fariĝos platformo ofertanta senpagan scion tutmonde, sen interfacaj aŭ komunumaj limigoj. Ni konstruos ilojn por ke niaj aliancanoj kaj partneroj povu organizi kaj dividi liberan scion preter Vikimedio. Nia infrastrukturo ebligas al ni kaj al aliaj kolekti kaj organizi diversajn formojn de kredinda libera scio.

Egaleco en scio : Kiel socia movado, ni enfokusigos niajn klopodojn al scio kaj komunumoj, kiuj estis ekskluditaj de strukturoj de potenco kaj privilegio. Ni bonvenigos homojn el ĉiuj fonoj por konstrui fortajn kaj diversajn komunumojn. Ni

ni superos la sociajn, politikajn kaj teknikajn barojn, kiuj blokas aliron kaj kontribuon de homoj al libera scio.

Kompreneble, temas nur pri teoriaj asertoj formulitaj ene de socia movado, kiu ne estas imuna kontraŭ la sociaj kaj ekonomiaj malegalecoj, kiuj karakterizas nian epokon. Kompreneble, ekzistas diferenco inter volontuloj kaj tiuj aktive dungitaj en certaj laŭleĝaj postenoj, kiel ekzemple

Ĉu kiel dungito aŭ elektita membro de konsilio aŭ komitato, certaj malegalecoj ekzistas ene de la movado. Ĉi tiu paradokso, preter Vikimedio, invitas nin pripensi la plej bonan manieron organizi nian homan socion, kies studo instruas al ni, ke nenio iam estas fiksita en la tempo.

Vikimediaj projektoj kaj asocioj tial tre verŝajne daŭrigos siajn

evoluo, kun novaj aperoj kaj novaj malaperoj, dum nacio-ŝtatoj povas ŝanĝi sian politikan reĝimon aŭ vizion dum novaj leĝdonaj oficperiodoj.

Koncerne komercajn kompaniojn, kiel ekzemple [GAFAM](#), [BATX](#), [NATU](#) kaj aliaj [retgigantoj](#), kiuj faras la Interreton sia ludejo kaj profitfonto, ne eblas diri, ke aferoj ne ŝanĝiĝos je ilia nivelo.

Kiel la projekto Nupedia, kiu kondukis al la kreado de Vikipedio kaj la Fondaĵo Wikimedia, iuj komercaj projektoj efektive povas, kaj surprize, naski projektojn pri neprofita kunhavigo. Ĝuste tio okazis kun la programaro [Firefox](#). evoluigita de la [Fondaĵo Mozilla](#), post la eldono de la retumilo [Netscape Communications](#) sub libera licenco kiu bankrotis. Scenaro kiu, en iu ajn speco de projekto kaj organizo kiu metas tion, kion ĝi produktas aŭ dividas, sub liberan aŭ Krea-Komunaĵan permesilon, havas malmultan ŝancon esti inversigita.

Teknike, kaj post decido de ĝia estraro, la vendo de la nomoj de

Vendi domajnojn, markonomojn kaj ajnajn aliajn aktivaĵojn de la Fondaĵo Wikimedia ankoraŭ eblas. Tamen, la enspezo de la vendo devas esti reinvestita en la neprofitcelan, nekomercan sektoron, ĉar la tuta volontula laboro, kiu donas valoron al la venditaj aktivaĵoj, certe malaperus, profite al aliaj projektoj. La historio de la projekto Wikitravel, aĉetita de komerca firmao, ilustras ĉi tiun punkton, ĉar ĝi ne postvivis la disvolviĝon de la projekto.

La senpaga kaj konkurenciva Wikivoyage estas ekzemplo jam prezentita en la unua parto de ĉi tiu verko.

Krome, ne ekzistas komercaj projektoj, ĉu temas pri [Encarta](#) aŭ ne. de [Mikrosofto](#), [Tubero](#) de [Guglo](#), Aŭ [Grokpedio de Elon Musk](#), neniam sukcesis detronigi Vikipedion.

Poste, se komerca sukceso kiel ekzemple [MSN Messenger](#) funkciis kiel inspiro por aliaj komercaj sukcesoj, kiuj aperis en sociaj retoj; aliaj imitadoj ankaŭ observeblas en la

la libera kaj neprofitcela sektoro. La projekto Vikipedio efektive inspiris la kreadon de aliaj projektoj

kunlaboraj neprofitcelaj organizaĵoj, kiel ekzemple [OpenStreetMap](#), dediĉita al mapado sub libera permesilo, kaj [OpenFoodFacts](#), senpaga kaj malferma datumbazo pri nutraĵproduktoj.

Fine, la sola restanta demando koncernas ĉi tiun novan renverson kaŭzitan de la apero de [generativa artefarita inteligenteco](#). dum la revolucio

cifereca. Tamen, eĉ je ĉi tiu nivelo, la movado jam reagis, aŭ eĉ anticipis aferojn.

Unue, je la nivelo de kunlaboraj projektoj, gvidlinioj por administri kaj monitori la uzon de artefarita inteligenteco estis starigitaj. Sed ankaŭ je la nivelo de la Fondaĵo, kiu en 2021, jaron antaŭ la lanĉo de ChatGPT, [jam](#) lanĉis la projekton [Wikimedia Enterprise](#). celita provizi privilegian kaj pagitan servon al la plej grandaj

Entuziasmoj pri Vikimedia enhavo.

Inter ili estas grandaj kompanioj, avidaj je informoj, por kontroli sian propran enhavon aŭ la aperon de [falsaj novaĵoj](#). [\[413\]](#) [babilrobotoj](#), kaj pli lastatempe, por trejni ilian artefaritan ^{iliaj}, indiki siajn [serĉilojn](#), paroli inteligentecon. Por helpi ilin pri ĉi tiuj taskoj samtempe malŝarĝante la servilojn de la movado, Wikimedia Enterprise luas aliron al [aplikaĵa programa interfacio](#). kiu faciligas la uzon de informoj enhavitaj en Vikimediaj projektoj. Tio rezultigas finanĉan gajnon transdonitan al la Fondaĵo Vikimedia, kiu atingis 4% de ĉiuj ĝiaj enspezoj registritaj en la financa jaro 2024-2025 [\[414\]](#)

La rezulto estas, ke

Dankon

Estante ema al ia grado de disleksio kaj [disortografio](#), Mi

2:22

Mi ŝatus komenci ĉi tiujn dankojn atribuante ilin al

Unue, al ĉiuj homoj, kiuj dediĉis tempon por korekti la ortografion en mia verkaĵo.

Mi tamen ne dankas [la Francan Akademion](#). esti evoluiginta kaj konservinta [francan ortografion](#) ankaŭ nenecese kompleksa. Ĉar, kiel du lingvistoj klarigas en TED-prelego, kiun oni povas spekti per la QR-kodo sube, "La kulpo de ortografio" estas, ke ĝia komplekseco baziĝas sur malmulta fundamento, krom la deziro

diskriminacii kontraŭ certa segmento de la loĝantaro.

Bonŝance, nun ekzistas senpagaj kaj tre efikaj aŭtomataj literumkontroliloj, kreitaj de bonintencaj homoj, al kiuj mi esprimas mian sinceran dankemon. Mi uzas tri malsamajn por minimumigi la laborŝarĝon de miaj korektistoj kiel eble plej multe. La unua estas la enkonstruita literumkontrolilo de mia retumilo, la

la dua estas [Lingvoilo](#) kiun mi uzis en ĝia senpaga versio, kaj la lasta, kiu ŝajnis al mi sendube la plej kompleta, estas [Grammalecte](#), senpaga programaro instalebla en [Firefox](#) ol [LibreOffice](#).

Mi ankaŭ ŝatus danki ĉiujn homojn, kiuj subtenis min per siaj komentoj, sugestoj, reflektaj kaj kuraĝigo dum mia verkado.

Mi pensas ĉi tie, kompreneble, sed ne nur, pri la membroj de la Vikimedia komunumo, kiuj malavare donacis al mi sian tempon kaj kiujn mi devas prezenti kiel kunaŭtorojn de ĉi tiu verko. Entute, pli ol cent homoj tiel kontribuis al ĉi tiu projekto.

provizis sian helpon dum multaj interŝanĝoj okazintaj en diversaj retaj aŭ senretaj diskutspacoj ene de la movado.

Anstataŭ provi listigi ĉiujn nomojn kaj pseŭdonimojn de ĉi tiuj homoj ĉi tie, nur por forgesi kelkajn, mi preferas fini ĉi tiujn dankojn per alparolo de ĉiuj volontuloj tutmonde. Tio estas, ĉiuj tiuj mirindaj homoj, kiujn ni trovas en la

la movado Vikimedio, sed ankaŭ en aliaj movadoj aŭ organizaĵoj, same kiel en familioj, grupoj de amikoj, kaj finfine en ĉiu el ni, kiam

Ni decidas kundividi nian tempon, niajn kapablojn, aŭ niajn posedaĵojn kun konatoj aŭ fremduloj. Ĉar fine, ĉu temas pri ofero de si mem aŭ simpla rideto, estas ĉiuj ĉi tiuj libervolaj kaj afablaj gestoj, kiuj formas la

Homa beleco. Ni neniam forgesu ĝin.

Notoj kaj referencoj

Bibliografio

Thomas Basset, "Monografio de libera programaro: VideoLAN", DEA pri Sociologio ĉe la Instituto de Politikaj Studoj el Parizo, 2003

Brotcorne Périne kaj Patricia Vendramin, "Interreta socio kiu produktas ekskludon?", en Socioj en Ŝanĝo n-ro 11, iacchos, UCLouvain, n-ro 11, marto 2021

Chemla Laurent, Publikaj Varoj je Tutmonda Skalo kaj Kunlaboro, Solidareco kaj Disvolviĝo ĉe la PTT, La Telekomunikadoj, inter publika bono kaj varo, Historio de la Interreto, ECLM (Charles Leopold Mayer), 2005 ([ISBN 978-2-84377-111-8](#), OCLC 833154536)

Coillet-Matillon Stéphane, « Sen Interreto, Sen Problemo », en Vikipedio @ 20: rakontoj pri nekompleta revolucio, 2020, pp 273-284 ([ISBN 978-0-262-53817-6](#))

Kolektiva verko, La vortaro pri la riĉeco kaj diverseco de la franca lingvo hodiaŭ: adaptita de Vikivortaro, la libera vortaro., Parizo, Garnier, 2020, 1680 p. ([ISBN 978-2-35184-266-9](#), OCLC 1195744199)

Ralf Dahrendorf, Klasoj kaj Klaskonflikto en la Industria Socio, Mouton, 1972 (OCLC 299690912)

Denneti Stephen, ARPANET-Informa Broŝuro, Defenda Komunikada Agentejo, 1978, 46 p. (OCLC 476024876)

Pierre Desmarez Ĝenerala Sociologio (instruplano), Bruselo, Presses universitaires de Bruxelles, 2006, 10-a red.

Diversaj aŭtoroj, Hacker Ethics, UCH For Freedom, versio 9.3

Dunbar RI M , Kiom da amikoj bezonas unu persono?: La nombro de Dunbar kaj aliaj evoluaj strangaĵoj, 2010 ([ISBN 978-0-674-05932-0](#), OCLC 680039068)

Endenburg Gerard, Sociokratio kiel socia dezajno: ĝiaj karakterizaĵoj kaj disvolviĝa kurso, kiel teoria dezajno kaj praktika projekto, 1998 ([ISBN 978-90-5166-604-5](#), OCLC 1250360148)

Philippe Escande kaj Sandrine Cassini, Bonvenon al Kapitalismo 3.0, Albin Michel, 2015 ([ISBN 978-2-226-31914-2](#), OCLC 954080043)

Gheraouti-Hélie Solange kaj Arnaud Dufour, Interreto, Presses universitaires de France, 2012 ([ISBN 978-2-13-058548-0](#), OCLC 795497443)

Gillies James kaj Robert Cailliau, Kiel la Reto Naskiĝis - La Rakonto de la Tutmonda Reto, Universitato de Oksfordo Gazetaro, septembro 2000 ([ISBN 978-0-19-286207-5](#)).

Gómez Fontanills David , "Superrigardo de la vikimediasfero", en Digithum, 2012-05-31 (ISSN 1575-2275)

Gorz André, Ekologio kaj Politiko: nova kaj reviziita eldono, Éditions du Seuil, 1978 ([ISBN 978-2-02-004771-5](#), OCLC 796186896)

Gramsci Antonio, Tekstoj, Sociaj Eldonoj, 1983 ([ISBN 978-2-209-05518-0](#), OCLC 12842792)

Hecht B, Gergle D kaj CHI 2010 28-a Ĉiujara CHI-Konferenco pri Homaj Faktoroj en Komputilaj Sistemoj, « La turo de Babelo renkontas reton 2.0: Uzanto-generita enhavo kaj ĝiaj aplikoj en plurlingva kunteksto », en Conf Hum Fact Comput Syst Proc Conference pri Homaj Faktoroj en Komputilaj Sistemoj - Protokoloj, volumo 1, 2010

Henri Théo, Vikipedio: Ĉu utopio realigita?, Universitato de Poitiers, julio 2013

Himanen Pekka, Etiko de retpiratoj kaj la spirito de la informa epoko, Exils, 2001 ([ISBN 2-912969-29-8](#) kaj 978-2-912969-29-3, OCLC 51085264)

Himanen Pekka, La Hakera Etiko kaj la Spirito de la Informa Epoko, Vintage, 2001 ([ISBN 978-0-09-942692-9](#))

Hirsch ED , La Vortaro de Kultura Legopovo, Houghton Mifflin, 1993 ([ISBN 978-0-395-65597-9](#))

Ioannides Marinos, Cifereca heredaĵo: progreso en kultura heredaĵo: dokumentado, konservado kaj protekto: 7a internacia konferenco, EuroMed 2018, Nikozio, Kipro, 29-a de oktobro - 3-a de novembro 2018: procedoj - Parto II, Cham Springer, 2018 (OCLC 1082196465)

Quentin Jardon, Aleksandrio: La Forgesitaj Pioniroj de la Reto: Rakonto, Parizo, Gallimard, 2019 ([ISBN 978-2-07-285287-9](#), OCLC 1107518440)

Jemielniak Dariusz , « Regado de la movado Wikimedia: la limoj de senhierarkia organizado », en Journal of OrgChange Mgmt Journal of Organizational Change Management, vol. 29, no 3, 2016, p. 361–378 (ISSN 0953-4814)

Koch Simon, “Vikipedio enkarceriĝas en Svislando”, en Le Matin, 18-a de junio 2013 (ISSN 1018-3736).

Kock Ned, Yusun Jung kaj Thant Syn, Vikipedio kaj e-Kunlaboresplorado: Ŝancoj kaj Defioj, volumo 12, IGI Tutmonda, 2016, 1–8 p. (ISSN 1548-3681, DOI 10.4018/IJeC.2016040101)

Koestler Arthur, La Fantomo en la Maŝino, represaĵo de 1990, 1967 ([ISBN 0-14-019192-5](#))

Christophe Lazaro, Software Freedom, Academia Bruylant, kol. "Prospektiva Antropologio", 2012, 56 p. ([ISBN 978-2-87209-861-3](#), OCLC 1104281978)

Lessig Lawrence, Kodo, Bazaj Libroj, 2008 ([ISBN 978-0-7867-2196-2](#), OCLC 792688532)

Françoise Levie, La Viro Kiu Volis Klasifiki la Mondon: Paul Otlet kaj la Mundaneum, Impress Nouvelles, 2008 ([ISBN 978-2-87449-022-4](#), OCLC 699650184)

Pierre Lévy, Kolektiva Inteligenteco: Direkte al Antropologio de Ciberspaco, Red. La Découverte, 2000 ([ISBN 978-2-7071-2693-1](#), OCLC 717897859)

Steven Levy kaj Gilles Tordjman, La Etiko de Retpiratoj, Globe, 2013 ([ISBN 978-2-211-20410-1](#), OCLC 844898302)

Lih Andrew, La Vikipedia revolucio: kiel grupo da neniuloj kreis la plej grandan enciklopedion de la mondo, Aurum, 2010 ([ISBN 978-1-84513-516-4](#), OCLC 717360697)

Masutti Christophe kaj Francesca Musiani, Privataj Aferoj: Ĉe la Fontoj de Gvata Kapitalismo, Caen: C&F eldonoj, kolekto “Cifereca Socio”, 2020 ([ISBN 978-2-37662-004-4](#), OCLC 1159990604)

Murray David, Cédric Biagini, Pierre Thieset kaj Cyberlibris ScholarVox International, Ĉe la Originoj de la malkresko: kvindek pensuloj, 2017 ([ISBN 978-2-89719-329-4](#), 978-2-89719-330-0 kaj 978-2-89719-331-7, OCLC 1248948596)

Otlet, Paul, Traktaĵo pri Dokumentado: La Libro pri la Libro, Teorio kaj Praktiko, Bruselo, Eldonoj Mundaneum, 1934

Polanyi Karl, Fred Block kaj Joseph E Stiglitz, La granda transformo: la politikaj kaj ekonomiaj originoj de nia tempo, Beacon-eldonejo, 2001 ([ISBN 978-0-8070-5643-1](#), OCLC 1277370048)

Proffitt, Merrilee, Utiligante Vikipedion konektante komunumojn de scio, 2018 ([ISBN 978-0-8389-1732-9](#), OCLC 1050279294).

Qvortrup Lars kaj Tutmondaj amaskomunikilaj kulturoj (projekto), Interreto: la komunikilo de la hiperkompleksa socio, Fako de Filmo kaj Amaskomunikilaj Studoj, Universitato de Kopenhago, 2001 ([ISBN 978-87-90824-08-2](#), OCLC 470022310)

Qvortrup Lars, La hiperkompleksa Socio, Peter Lang, 2003 ([ISBN 978-0-8204-5704-8](#), OCLC 59322051)

Rand Ayn, La Virto de Egoismo, Les Belles Lettres, 2011 ([ISBN 978-2-251-39046-8](#), OCLC 937494401)

Rand Ayn, Nathaniel Branden, Alan Greenspan kaj Robert Hessen, Kapitalismo: la nekonata idealo, 2013 ([ISBN 978-0-451-14795-0](#), OCLC 1052843511)

Raymond Eric Steven , Katedralo kaj la bazaro, SnowBall Publishing, 2010 ([ISBN 978-1-60796-228-1](#), OCLC 833142152)

Reagle Joseph Michael, Kunlaboro de Bona Kredo: La Kulturo de Vikipedio, MIT Press, 2010, 54 p. ([ISBN 9780262014472](#))

Rieffel Rémy, Cifereca Revolucio, Kultura Revolucio?, Folio, 2014 ([ISBN 978-2-07-045172-2](#), OCLC 953333541)

Roszak Theodore kaj Claude Elsen, Direkte al Kontraŭkulturo: Pripensoj pri Teknokratia Socio kaj Opozicio de juneco, Parizo, Stock, 1970, 318 p. ([ISBN 978-2-234-01282-0](#), OCLC 36236326)

Russell Andrew L., « 'Malglata Konsento kaj Kuranta Kodo' kaj la Interreta-OSI Norma Milito », en IEEE Annals Hist. Comput. IEEE Analoj de la Historio de Komputado, volumo 28, numero 3, 2006, paĝo 48–61 (ISSN 1058-6180)

Savary, Nathalie, « La galaxie Wikimédia », en Le Débat, vol. 170, n-ro 3, 2012, p. 138 (ISSN 0246-2346)

Serres Alexandre, Christian Le Moëne kaj Jean-Max Noyer, “Ĉe la originoj de la interreto: la apero de Arpanet:”

Esplorante la procezon de apero de informa infrastrukturo: priskribo de la trajektorioj de

aktoroj kaj agentoj, sektoroj kaj retoj konsistigantaj la naskiĝon de Arpanet: kritikaj problemoj kaj

epistemologiaj demandoj levitaj de la historio de novigoj,” en Doktora Disertaĵo, Universitato de Rennes 2, 2000

St. Laurent Andrew M, Kompreni malfermitkodon kaj liberan programaran licencadon [gvidilo por navigi licencajn problemojn en ekzistanta kaj nova programaro, Sebastopol, Kalifornio: O'Reilly Media Inc., 2004 ([ISBN 978-0-596-00581-8](#), OCLC 314704943)

Stallman Richard M kaj Sam Williams , Richard Stallman kaj la Libera Programara Revolucio - Rajtigita Biografio Eyrolles, 2013 (OCLC 708380925)

Sydow Jörg, Elke Schüssler et Gordon Müller-Seitz, Administrado de interorganizaj rilatoj: debatoj kaj kazoj, 2016 ([ISBN 978-1-137-37002-0](#), OCLC 1061274553)

Torvalds Linus kaj David Diamond, Nur por amuziĝo: la rakonto pri hazarda revoluciulo, HarperBusiness, 2002 ([ISBN 978-0-06-662073-2](#), OCLC 1049937833)

Linus Torvalds, David Diamond kaj Olivier Engler, Iam estis en Linukso, Osman Eyrolles Multimedia, 2001 ([ISBN 978-2-7464-0321-5](#), OCLC 48059105)

Turner, Fred, Ĉe la Fontoj de Cifereca Utopio: De Kontraŭkulturo al Ciberkulturo, Stewart Brand, viro de influo, C & F Editions, julio 7, 2021 ([ISBN 978-2-37662-032-7](#))

Ulmi Nic, “Vikipedio por lokoj ekster la TTT”, en Le Temps, 27-a de novembro 2015 (ISSN 1423-3967).

Vandendorpe, Christian, "La Vikipedio-fenomeno: utopio en progreso", en Le Débat, Gallimard, vol. 148, nr. 1, 2008, paĝo 17 (ISSN 0246-2346)

Vrandečić Denny kaj Markus Krötzsch, "Vikidatumoj," en Komunikadoj de la ACM, volumo 57, numero 10, 2014-09-23, p. 78–85 (ISSN 0001-0782)

Williams Sam, Richard M Stallman kaj Christophe Masutti, Richard Stallman kaj la libera programara revolucio: a rajtigita biografio, eldonoj de Livio, 2020 ([ISBN 978-2-35455-034-9](#), OCLC 1163855816)

Wright Alex, Katalogante la mondon: Paul Otlet kaj la naskiĝo de la informa epoko, Oxford University Press, 2014 ([ISBN 978-0-19-993141-5](#), OCLC 861478071)

Zittrain Jonathan, La Estonteco de la Interreto -- Kaj Kiel Haltigi Ĝin, Yale University Press, 2008, 140 p. ([ISBN 9780300145342](#))

Zuboff Shoshana, La Epoko de Gvata Kapitalismo, Zulma, 2020 ([ISBN 978-2-84304-926-2](#), OCLC 1199962619)